

Obsah

- Jiří Sladký a Ivona Matějková
Zpráva o činnosti Západočeské pobočky
České botanické společnosti za rok 20171
- Sylvie Pecháčková
Exkurze od Radčic k Sylvánu1
- Jan Bureš a Ivona Matějková
Pobočková exkurze „Ze Stoda do Holýšova
přes vřesoviště, luhy a jedliny“1
- Lenka Pivoňková
Dvoudenní exkurze na Manětínsko3
- Ivona Matějková
Za vzácnou flórou k Hořejšímu Padrt'skému
rybníku6
- Jana Nová
Rozšíření bolševníku velkolepého a křídlatek
na pobřeží plzeňských řek
2. část – Úhlava7
- Radim Paulič
Pryšec tuhý (*Euphorbia stricta* L.) na
železničním nádraží Nepomuk8
- Karel Čížek
Tulipa sylvestris L. v Klatovech a okolí8
- Rudolf Hlaváček
Rožec krátkoplátečný (*Cerastium
brachypetalum*) a rožec Tenoreův (*Cerastium
tenoreanum*) v Plzeňské pahorkatině9
- Rudolf Hlaváček a Jaromír Sofron
Hruštička okrouhlostá (*Pyrola rotundifolia*
L.) v Brdech10
- Ivona Matějková ed.
Zajímavé floristické nálezy11

Redakční rada: Ivona Matějková
Jana Nová
Sylvie Pecháčková

Odpovědný redaktor: Sylvie Pecháčková

Technický redaktor: Jana Nová

Kresba na první straně obálky: Miloslav Vondráček

Calluna uveřejňuje:

Organizační zprávy
Zprávy z botanického života
Kratší články z floristiky, geobotaniky a ekologie rostlin, s důrazem na západní Čechy
Články o botanických zahradách
Práce z dějin botaniky
Recenze knih s botanickou tematikou
Personalia botaniků
Bibliografie

Rukopisy zasílejte na adresu:

Sylvie Pecháčková, Západočeské muzeum v Plzni, Kopeckého sady 2, 301 36 Plzeň
e-mail: spechackova@zcm.cz, tel. 378 370 431
Pokyny pro autory jsou uvedeny na 3. straně obálky.

CALLUNA, časopis západočeských botaniků.

Vydává Západočeská pobočka České botanické společnosti. Vychází nepravidelně. Toto číslo vyšlo v únoru 2018.

ISSN 2464-5648

ORGANIZAČNÍ ZPRÁVY

Zpráva o činnosti Západočeské pobočky České botanické společnosti za rok 2017

Západočeská pobočka ČBS měla v roce 2017 celkem 49 členů. Zemřel dlouholetý člen pobočky Josef Smola.

Sídlem pobočky bylo pracoviště oddělení botaniky Západočeského muzea v Plzni, Tylova ul. 22. Výbor pobočky se v roce 2017 sešel dvakrát, pracoval ve složení: Jiří Sladký (předseda), Ivona Matějková (jednatelka), Lenka Pivoňková (hospodářka), Sylvie Pecháčková (odpovědná redaktorka časopisu Calluna), Jaroslava Nesvadbová, Jaromír Sofron, Eva Volfová (členové výboru).

V roce 2017 se uskutečnily tyto akce:

Výroční členská schůze se konala 4. 3. (celkem 27 účastníků); po oficiálním programu proběhla přednáška Přemysla Tájka: **Zajímavé floristické nálezy v západních Čechách** (34 účastníků).

Přednášky (konané ve spolupráci se Západočeským muzeem v Plzni):

25. 1. – Lenka Pivoňková: Do peruánských And a Bolívie (ca 50 účastníků).

22. 3. – Ivona Bufková: Voda ztracená a vrácená aneb revitalizace rašelinišť a drobných toků na Šumavě (16 účastníků).

5. 4. – Petr Blažek: Kokrhel ve službách ochrany přírody (13 účastníků).

25. 10. – Michal Ducháček a Pavel Kúr: Migranti na dálnicích (15 účastníků).

7. 12. – Jan Holec: Houby národní přírodní rezervace Boubínský prales (37 účastníků).

Exkurze:

20. 5. – Sylvie Pecháčková: Od Radčic k Sylvánu (7 účastníků), viz Calluna 2018: 1.

3. 6. – Jan Bureš a Ivona Matějková: Ze Stoda do Holýšova přes vřesoviště, luhy a jedliny (5 účastníků), viz Calluna 2018: 1–3.

17.–18. 6. – Lenka Pivoňková: Dvoudenní víkendová exkurze na Manětínsko (9 účastníků), viz Calluna 2018: 3–6.

5. 8. – Rudolf Hlaváček: Za vzácnou flórou k Hořejšímu Padrťskému rybníku (7 účastníků), viz Calluna 2018: 6–7.

Ostatní:

28. 5. – Exkurze pořádaná AOPK ČR: Za lučními biotopy mezi Klenčím pod Čerchovem a Chodovem, vedl Jiří Sladký (celkem 20 účastníků).

2. 7.–8. 7. – Floristický kurz ČBS v Jindřichově Hradci (5 členů pobočky).

25. 11.–26. 11. – Konference ČBS na téma „Ekologie a evoluce rostlin na antropogenních stanovištích střední Evropy“ a valné shromáždění ČBS. Referát J. Bureše a I. Matějkové „Vývoj krajiny a vegetace po ukončení hlubinné těžby černého uhlí na Plzeňsku u obce Mantov“. Konference se uskutečnila v Praze na Albertově (7 členů pobočky).

22. 11. – Posezení nad herbárii v sídle pobočky (10 účastníků).

V roce 2017 bylo vydáno jedno číslo časopisu Calluna 2017/1 o 27 stranách. Zajímavé floristické nálezy z regionu jsou zveřejněny v Calluna 2018: 11–12.

Program akcí pobočky je s předstihem zveřejňován na webových stránkách Západočeského muzea v Plzni: <http://www.zcm.cz/zpc-pobocka-ceske-botanicke-spolecnosti>.

Jiří Sladký
předseda

Ivona Matějková
jednatelka

Z BOTANICKÉHO ŽIVOTA

Exkurze od Radčic k Sylvánu

K počtě Honzy Sudy

Účastníci: Karel Čížek, Jiří Kalibán, Ivana Kinská, Anna Marie Mikulecká, Sylvie Pecháčková (vedla), Lenka Pivoňková, Jaromír Sofron (zapisoval).

Severozápadním okrajem Plzně povede silnice, tzv. západní okruh, propojující karlovarskou a domažlickou výpadovku. V současné době je na rok 2019 plánováno zahájení výstavby poslední části trasy. Mezi Radčicemi a Sylvánem povede silnice svaheem s jihozápadní expozicí se zajímavou flórou a s členitým terénem v okolí. Botanický průzkum probíhá postupně, v několika exkurzích, a výsledky budou publikovány najednou.

20. 5. 2017 jsme se nejprve vydali z Radčic ověřit lokalitu *Corynephorus canescens*, objevenou r. 2008 (PECHÁČKOVÁ 2009). Původně světlý okraj boru je však nyní stíněn dorostlými listnatými stromy a hledané trávy jsme nenašli ani jeden trs. Bude snad zajímavé sledovat okolí stavby silnice, zda se pískomilný druh neobjeví na otevřených místech.

Zapsali jsme flóru nevelkého území, především bývalého sadu poblíž vodárny. Tam nastal půvabný okamžik, kdy jsme obklopili záhadný keř podobný ostružiníku, avšak s K4 a C4. Pan Čížek navrhnul růžovec, ale jeho hlas zanikl v pochybách ostatních – růžovité mají pětičetné květy, přeci... Ale byl to on: růžovec zákulovitý (*Rhodotypos scandens*).

Další překvapení se již nekonalo, posvětili jsme na výslunné stráni s výhledem na Radčice a kolem Sylvánské rozhledny jsme se vydali domů.

Sylvie Pecháčková

PECHÁČKOVÁ S. (2009): *Corynephorus canescens*. – In: HADINEC J. & LUSTYK P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae VIII., Zpr. Čes. Bot. Společ. 44: 226–227.

Pobočková exkurze „Ze Stoda do Holýšova přes vřesoviště, luhy a jedliny“

Jan Bureš a Ivona Matějková

Dne 3. 6. 2017 kolem deváté hodiny ránní se na vlakovém nádraží ve Stodě sešlo pět účastníků exkurze: Petr Cimický, Kateřina Jedličková a Jaromír Sofron plus vedoucí výpravy Jan Bureš a Ivona Matějková. Cílem naší exkurze byla návštěva vybraných botanicky zajímavých míst v okolí Stoda, Lelova a Holýšova a ověření výskytu některých vzácnějších druhů rostlin. Pečlivého zapisování nalezených taxonů se ujal J. Sofron. Během průzkumu byly sebrány exempláře některých zajímavějších druhů rostlin, které jsou uloženy v herbárii oddělení botaniky Západočeského muzea v Plzni (zkratka PL). Nomenklatura cévnatých rostlin je uvedena dle Klíče ke květeně ČR (KUBÁT et al. 2002), významnější druhy jsou vyznačeny tučným písmem. Názvy syntaxonů vycházejí z aktualizované verze Katalogu biotopů ČR (CHYTRÝ et al. 2010). Při přepisování záznamů byly dodatečně vymezeny lokality 1–12 za účelem celkového zpřehlednění podávaných informací čtenářům.

Naše botanizování jsme započali přímo v intravilánu města:

Lokalita 1: Ulice a volné plochy v centru Stoda včetně náměstí ČSA, až k silničnímu mostu přes řeku Radbuzu

V tomto úseku byly nalezeny především běžně se vyskytující druhy: *Bellis perennis*, *Bromus sterilis*, *Cirsium arvense*, *Echinochloa crus-galli*, *Lolium perenne*, *Plantago lanceolata*,

Poa compressa, *P. palustris*, *P. supina* (PL), *Puccinellia distans*, *Silene latifolia*, *Trifolium repens* a *Vicia angustifolia*, z dřevin kultivar jirovce *Aesculus pavia*. Také jsme učinili několik zajímavějších nálezů v podobě *Anagallis arvensis*, *Portulaca oleracea* (hojně ve spárách dlažby, PL) a malé kolonie *Vulpia myuros* (PL) – jedná se o vzácnější druh zapsaný na Červeném seznamu cévnatých rostlin České republiky, kategorie C3 (GRULICH 2012).

Lokalita 2: Palackého ul. v JV části Stoda, intravilán

Zaznamenali jsme zde tyto druhy: *Achillea millefolium*, *Arenaria serpyllifolia*, *Barbarea vulgaris*, *Capsella bursa-pastoris*, *Dactylis glomerata*, *Echium vulgare*, *Falcaria vulgaris*, *Hieracium aurantiacum* (zplaň.), *Hordeum murinum*, *Lactuca serriola*, *Lepidium ruderales*, *Malva neglecta*, *Plantago media*, *Potentilla reptans*, *Sonchus oleraceus*, *Trifolium pratense* subsp. *pratense*, *Tripleurospermum inodorum*.

Lokalita 3: Travnatá plocha na JV okraji Stoda, poblíž říčky Merklínky, u červeně značené turistické trasy

Zapsali jsme zde *Dactylis glomerata*, *Geranium pratense*, *Lotus corniculatus*, *Potentilla anserina*.

Lokalita 4: Pobřežní vegetace říčky Merklínky, v místě, kde ji přetíná silniční komunikace spojující město Stod s osadou Nový Mlýn

Převládala zde hlavně vlhkomilná nitrofilní vegetace: *Humulus lupulus*, *Phalaris arundinacea*, *Salix fragilis* (včetně vzrostlých ex.), *Urtica dioica*.

Lokalita 5: Vzrostlá akátina na ZJZ orientovaném příkrém a skalnatém svahu Šibeničního vrchu, ca 130 m JJV od osady Nový Mlýn u Stoda

Na živinami bohatém substrátu zvětralé žuly jsme v bohatě vyvinutém podrostu akátiny objevili běžně se vyskytující druhy *Anthriscus sylvestris*, *Arabis glabra*, *Arrhenatherum elatius*, *Chelidonium majus*, *Phleum pratense*, *Poa nemoralis* (hojně) a *Urtica dioica*. O to více nás potěšil nález vzácnější archeofytiny rostliny *Neslia paniculata*.

Z dřevin jsme kromě dominanty porostu *Robinia pseud-acacia* našli *Prunus cerasus*, *Prunus spinosa*, *Rosa canina* a *Sambucus nigra*.

Lokalita 6: Návrší Šibeničního vrchu s V, J a Z orientovanými svahy, ca 180 m JZ od osady Nový Mlýn

Po výstupu na návrší Šibeničního vrchu se před námi otevřely nelesní plochy pokryté druhově pestrou vegetací s převahou xerofytických druhů v podobě společenstev suchých trávníků ze svazu *Koelerio-Phleion phleoidis*, která na mělké chudé půdě přecházela do nízkostébelných rozvolněných cenóz svazu *Hyperico perforati-Scleranthion perennis*. Nalezli jsme zde celou řadu zajímavých druhů: *Ajuga genevensis*, *Avenella flexuosa*, *Avenula pubescens*, *Campanula rotundifolia*, *Cerastium arvense*, *Echium vulgare*, *Festuca ovina*, *Galium verum*, *Helianthemum grandiflorum* subsp. *obscurum*, *Hieracium pilosella*, *Hypericum perforatum*, *Hypochaeris radicata*, *Jasione montana*, *Knautia arvensis*, *Koeleria pyramidata*, *Lapsana communis*, *Ononis repens*, ***Peucedanum oreoselinum*** (C4a), *Phleum phleoides*, *Pimpinella saxifraga*, *Poa angustifolia*, *Potentilla argentea*, *Rumex acetosella*, *Scleranthus perennis* (PL), *Securigera varia*, *Trifolium alpestre*, *T. campestre*, *Veronica verna*. Největší radost nám udělala bohatá a vitální populace bělozářky liliovitě (***Anthericum liliago***, C3). Je škoda, že tyto botanicky cenné suchopáry postupně zarůstají náletovými dřevinami; pro jejich zachování by bylo vhodné průběžně vyřezávat dřevinný nálet a vyhrabávat nahromaděnou staňinu.

Lokalita 7: Niva říčky Merklínky v úseku od Nového Mlýna k obci Lelov

Z červeně značené turistické trasy jsme odbočili na cestu vedoucí lužními porosty podél pravého břehu meandrujícího koryta Merklínky. Ve stromovém patře lesních porostů pře-

vládala *Alnus glutinosa*, z doprovodných dřevin byly zaznamenány hlavně *Fraxinus excelsior*, *Salix fragilis* a *Quercus robur*. V bohatě vyvinutém keřovém patře měly hojně zastoupení *Prunus padus* a *Corylus avellana*, v příměsi se vyskytla *Euonymus europaea*. V bylinném podrostu byly nalezeny: *Aegopodium podagraria*, *Alliaria petiolata*, *Alopecurus pratensis*, *Caltha palustris*, *Campanula patula*, *Cirsium oleraceum*, *Dryopteris filix-mas*, *Filipendula ulmaria*, *Galium aparine*, *Geranium robertianum*, *Geum urbanum*, *Heracleum sphondylium*, *Humulus lupulus*, *Impatiens parviflora* (PL), *Lepidium ruderales*, *Lysimachia vulgaris*, invazní ***Reynoutria sachalinensis*** (vitální kolonie), *Rumex obtusifolius*, *Veronica beccabunga*, *V. chamaedrys*. V bývalém mlýnském náhonu u Novomlýnského rybníka jsme zaznamenali společenstva makrofyty s *Lemna minor* a *Elodea canadensis*.

Lokalita 8: Mezofilní kosené louky v nivě Merklínky, ca 500–800 SV od středu obce Lelov

Na lužní porosty navazovaly pravidelně kosené mezofilní louky, botanicky zajímavé, s vyšší druhovou pestrostí. Zde jsme zapsali tyto druhy: *Achillea millefolium*, *Aegopodium podagraria*, *Agrostis canina*, *Alopecurus pratensis*, *Anthriscus sylvestris*, *Arrhenatherum elatius*, *Campanula patula*, *Cerastium holosteoides*, *Dactylis glomerata*, *Equisetum palustre*, *Festuca pratensis*, *Galium album*, *Geranium pratense*, *Heracleum sphondylium*, *Holcus mollis*, *Knautia arvensis*, *Lathyrus pratensis*, *Lychnis flos-cuculi*, *Myosotis nemorosa*, *Phleum pratense*, *Pimpinella major*, *Plantago lanceolata*, *Poa trivialis*, *Ranunculus acris*, *Rumex acetosella*, *Rumex obtusifolius*, *Sanguisorba officinalis*, *Scirpus sylvaticus*, *Trifolium dubium*, *T. hybridum*, *T. pratense*, *Trisetum flavescens*, *Urtica dioica*, *Vicia cracca*.

Lokalita 9: Stráně se suchopáry na JV okraji obce Lelov, nad Lelovským Mlýnem

Další botanizování proběhlo v dlouhodobě neobhospodařovaných suchopárech na J až JZ exponovaných stráních pod vrchem Špičák (k. 421 m). Jedná se o komplex bývalých suchých pastvin, kde nyní převažují druhově ochuzené porosty s dominantním zastoupením *Avenula pratensis*. Rozptýleně je zastoupen dřevinný nálet tvořený především *Pinus sylvestris*. Pouze na několika místech se zachovaly druhově pestřejší cenózy s převahou teplomilných druhů: *Anthyllus vulneraria*, *Carex caryophylla*, *Cerastium arvense*, *Cynoglossum officinale*, *Dianthus deltoideus*, *Hieracium pilosella*, *Lychnis viscaria*, *Polygala vulgaris*, *Ranunculus bulbosus*, *Rhinanthus minor*, *Sedum sexangulare*, *Senecio jacobaea*, *Thymus pulegioides*, *Trifolium alpestre*. Ojedinelé se dochovaly také fragmenty vřesovišť s *Calluna vulgaris*. Při průzkumu se nám podařilo ověřit výskyt dvou významných ohrožených druhů rostlin: a) nahoprutka písečná (***Teesdalia nudicaulis***, C2t) a zákonem chráněný vstavač kukačka (***Orchis morio***, C1b). V obou případech se jednalo o slabě přežívající populace, jejichž vitalitu by jistě podpořil vhodně zvolený způsob managementu.

Z obce Lelov jsme pokračovali po polní cestě vedoucí JZ směrem k vrchu Trný u Holýšova. J. Sofron šel paralelní trasou po silnici Lelov – Stod. Na trase zapsal tyto druhy:

A. Lelov – při silnici v obci

Aegopodium podagraria, *Arrhenatherum elatius*, *Ballosa nigra*, *Dactylis glomerata*, *Galium* cf. *pomeranicum*, *Heracleum sphondylium*, *Lactuca serriola*, *Lamium album*, *Thlaspi arvense*. Z dřevin byly zjištěny *Prunus spinosa*, *Robinia pseud-acacia* a *Sambucus nigra*.

B. Lelov – při silnici S od obce

Capsella bursa-pastoris, *Potentilla reptans*, *Rubus caesius*, *Rumex obtusifolius*, *Salix caprea* juv., *Trifolium repens*. V sousedním poli zjištěny *Matricaria chamomilla* a *Papaver rhoeas*.

C. Stod – 800 m J od jižního okraje města

Campanula patula, *Dactylis glomerata*, *Galium album*, *Geranium pratense*, *Knautia arvensis*, *Papaver rhoeas*, *Potentilla reptans*, *Silene latifolia* subsp. *alba*.

Zbýlá část výpravy zamířila k vrchu Trný.

Lokalita 10: Okraj polní cesty spojující silnici Lelov – Stod a žlutě značenou turistickou trasu

Ze zajímavějších druhů zde rostly *Erysimum durum* a *Papaver rhoeas*.

Lokalita 11: Vrch Trný (k. 516 m) a přilehlé svahy

K vrcholu Trného jsme stoupali po SV svahu, a to jak po lesních cestách, tak i mimo ně. Horké a dusné počasí, které nás provázelo v první polovině výpravy, začalo být našťastí snesitelnější: na obloze přibylo mraků a rozproudiv se mírný osvěžující vítr. Trasa vedla převážně kulturními jehličnatými porosty se smrkem a borovicí lesní. Odměnou za výstup byly fragmenty přírodě blízkých jedlin a květnatých bučin (cf. SVITAVSKÁ SVOBODOVÁ et al. 2016) dochované v okolí skalnatého vrcholu kopce. Místo je zajímavé také z kulturně-historického hlediska, neboť bylo osídlené již v dobách halštatské mohylové kultury i milavečské kultury (mladší doba bronzová); bližší informace jsou k dispozici v Archeologické databázi Čech (ANONYMUS 2013). Ve stínu vzrostlých buků jsme si dopřáli krátký odpočinek se svačinou a pak pokračovali po lesní cestě sestupující po západním svahu. Během našeho pobytu na Trném jsme zapsali tyto druhy: dřeviny – *Abies alba*, *Acer pseudoplatanus*, *Corylus avellana*, *Crataegus* sp., *Fagus sylvatica*, *Quercus robur*, *Picea abies*, *Pinus sylvestris*, *Populus tremula*; byliny – *Anthericum liliago* (několik vitálních ex.), *Brachypodium pinnatum*, *Carex brizoides*, *C. hirta*, *C. ovalis*, *Genista tinctoria*, *Holcus mollis*, *Lathyrus vernus*, *Leucanthemum vulgare* s.l., *Mercurialis perennis*, *Poa nemoralis*, *Potentilla erecta*, *Pteridium aquilinum* (kolonie), *Selinum carvifolia*, *Urtica dioica*, *Veronica officinalis*.

Lokalita 12: Okraj pole při silniční komunikaci Holýšov – Stod, v úseku od restauračního zařízení Větrník po okraj intravilánu v Holýšově (podél Jiráskovy třídy)

Tento úsek jsme vzhledem k intenzivnímu silničnímu provozu prošli dosti rychlou chůzí. Cestou jsme zaznamenali převážně synantropní druhy: *Apera spica-venti*, *Bromus hordeaceus*, *Carduus acanthoides*, *Capsella bursa-pastoris*, *Cirsium arvense*, *Dactylis glomerata*, *Descurainia sophia*, *Echium vulgare*, *Geranium pusillum*, *Lactuca serriola*, *Lolium perenne*, *Matricaria chamomilla*, *Myosotis arvensis*, *Poa trivialis*, *Polygonum arenastrum*, *Potentilla reptans*, *Rubus caesius*, *Stenactis annua*, *Torilis japonica*, *Trifolium campestre*, *Tripleurospermum inodorum*, *Veronica arvensis*, *Vicia angustifolia*, *V. villosa* (PL).

Na trase směrem k vlakové stanici jsme ze zajímavějších druhů zaznamenali *Microrrhinum minus*, *Reseda luteola* (C3, PL), *Saponaria officinalis* a *Securigera varia*. Po občerstvení v místní restauraci „U Nováků“ jsme si před odjezdem vlaku stačili prohlédnout vitální populaci *Herniaria glabra* (PL) rostoucí u nádražní budovy. Tímto objevem jsme definitivně zakončili naši floristicky i biotopově pestrou exkurzi do oblasti mezi Stodem a Holýšovem.

Literatura

- ANONYMUS (2013): Archeologická databáze Čech (ADC). – Archeologický ústav AV ČR, Archiv 3.0, URL: <http://www.arup.cas.cz/?p=743> (květen 2015).
- GRULICH V. (2012): Red list of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84: 631–645.
- CHYTRÝ M., KUČERA T., KOČÍ M., GRULICH V. & LUSTYK P. [eds] (2010): Katalog biotopů České republiky. Ed. 2. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 445 p.

KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. & ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.

SVITAVSKÁ SVOBODOVÁ H., BUREŠ J., BEZDĚK M. & NESVADBOVÁ J. (2016): Paleoeologická rekonstrukce mladoholocenních lesních ekosystémů v merklínské pánvi a vyhodnocení vlivů lidských disturbancí v krajině podle pylové analýzy maloplošného lesního rašeliniště. – Erica, Plzeň, 23: 41–70.

Dvoudenní exkurze na Manětínsko

Lenka Pivoňková

Dvoudenní exkurze o víkendu 17.–18. 6. 2017 nás zavedla na Manětínsko. Oba dny jsme se pohybovali ve fytogeografickém okrese 28e Žlutická pahorkatina, většinou v okrese Plzeň-sever. Pouze na Chlumské hoře jsme zavítali do okruhu Karlovy Vary.

Exkurze se zúčastnili Cimický Petr, Kalibán Jiří, Kinská Ivana, Mašková Hana, Matějková Ivona, Mikulecká Anna Marie, Pivoňková Lenka, Plesková Lenka, Somol Václav.

Některé druhy rostlin byly sebrány a uloženy v herbáři oddělení botaniky Západočeského muzea v Plzni (označeno zkratkou PL).

V sobotu ráno po ubytování v místním penzionu jsme začali botanizovat na východním okraji Manětína. Na skalách a sutiích u silnice 270 m VSV od kostela sv. Barbory v Manětíně, 405 m n. m., 49°59'35.837"N, 13°14'45.938"E, 6045ab, jsme našli: *Acer platanoides*, *Arabis glabra*, *Arrhenatherum elatius*, *Dryopteris filix-mas*, *Echium vulgare*, *Euphorbia cyparissias*, *Festuca ovina*, ***Filago arvensis*** C3, *Fragaria viridis*, *Hieracium pilosella*, *Hypericum perforatum*, ***Jovibarba globifera*** C3, *Linaria vulgaris*, *Poa compressa*, *Potentilla argentea*, *Prunus spinosa*, *Rosa canina*, *Sanguisorba minor*, *Scleranthus perennis*, ***Sedum reflexum***, *S. sexangulare*, *Silene nutans*, *Thymus pulegioides*, *Trifolium arvense*, *Ulmus glabra*.

Sešli jsme na nebezpečnou cestu v údolí Manětínského potoka (vede tudy červená turistická značka). Na příkrém svahu severně až východně od Vuršova mlýna, 600–1000 m VSV od kostela sv. Barbory, 400–420 m n. m., 49°59'39.549"N, 13°15'8.707"E, 6045ba, se nacházel suťový les se zastoupením druhů náročnějších na živiny: *Acer platanoides*, *Aegopodium podagraria*, *Alliaria petiolata*, *Allium oleraceum*, *Asarum europaeum*, *Carex muricata* agg. (PL), *Corylus avellana*, *Dryopteris carthusiana*, *D. filix-mas*, *Epilobium montanum*, *Fraxinus excelsior*, *Geranium robertianum*, *Geum urbanum*, *Chelidonium majus*, *Impatiens parviflora*, *Lonicera xylosteum*, *Melampyrum sylvaticum* (PL), *Mycelis muralis*, *Pinus nigra*, *Poa nemoralis*, *Prunus padus*, *Pulmonaria officinalis*, *Sambucus nigra*, *Verbascum lychnitis*, *Veronica officinalis*.

V olšině podél Manětínského potoka a na okrajích luk východně od Vuršova mlýna, 1000–1200 m VSV až V od kostela sv. Barbory, 395 m n. m., 49°59'32.323"N, 13°15'32.924"E, 6045ba, jsme našli většinou jen běžné druhy: *Acer campestre*, *Alnus glutinosa*, *Anemone nemorosa*, *Athyrium filix-femina*, *Cardamine amara*, *Carum carvi*, *Cirsium oleraceum*, *Elymus caninus*, *Festuca gigantea*, *Ficaria verna*, *Filipendula ulmaria*, *Galium aparine*, *Geranium palustre*, *Glechoma hederacea*, *Herniaria glabra* (na cestě, PL), *Humulus lupulus*, *Chaerophyllum hirsutum*, ***Chrysosplenium alternifolium***, *Lathyrus sylvestris* (PL), *Myosotis palustris* subsp. *laxiflora*, *Petasites hybridus*, *Phalaris arundinacea*, *Poa trivialis*, *Salix fragilis*, *Saponaria officinalis*, *Scrophularia nodosa*, *Senecio ovatus*, *Stachys sylvatica*, *Stellaria graminea*, *Symphytum officinale*.

Došli jsme k louce v údolí Manětínského potoka s nízkým řídkým trávníkem, místy vyšlapaným, využívané jako tábořiště, se známým výskytem vstavače kukačky *Orchis morio* C1b (v květnu 2017 jsem výskyt ověřila společně s D. Hlinkovou, desítky ex.), 1300 m V od kostela sv. Barbory, 395 m n. m., 49°59'27.108"N, 13°15'39.413"E, 6045ba: *Achillea millefolium*, *Anthoxanthum odoratum*, ***Aphanes arvensis*** C3 (PL), *Arenaria serpyllifolia*, *Avenella flexuosa*, *Bellis perennis*, *Bromus hordeaceus*, *Campanula patula*, *Carex hirta*, *Centaurea jacea*, *Cerastium arvense*, *C. glomeratum*, *Danthonia decumbens*, *Dianthus deltoides*, *Erophila verna*, *Hieracium pilosella*, *Hypochaeris radicata*, *Knautia arvensis*, *Leontodon autumnalis*, *Lotus corniculatus*, *Luzula campestris*, *Pimpinella saxifraga*, *Plantago lanceolata*, *P. media*, *Potentilla* sp., *Ranunculus bulbosus*, *Rhinanthus minor*, *Rumex acetosa*, *Sagina procumbens*, *Saxifraga granulata*, *Scleranthus annuus*, *Trifolium dubium*, *T. medium*, *T. pratense*, *Valerianella locusta*.

V borovém lese ve svahu nad tábořištěm, 1300–1400 m V od kostela sv. Barbory, 395–425 m n. m., 49°59'30.585"N, 13°15'43.430"E, 6045ba, jsme našli: *Ajuga genevensis*, *Arctium tomentosum*, *Astragalus glycyphyllos*, *Avenella flexuosa*, *Brachypodium pinnatum*, *Cardaminopsis arenosa*, *Euphorbia cyparissias*, *Gnaphalium sylvaticum*, *Helianthemum grandiflorum*, *Hieracium lachenalii*, ***Lathyrus linifolius*** C3, *L. sylvestris*, *Luzula luzuloides*, *L. pilosa*, *Moehringia trinervia*, *Ononis spinosa*, *Pinus sylvestris*, *Rumex acetosella*, *Sanguisorba minor*, *Securigera varia*, *Senecio sylvaticus*, *S. viscosus*, *Silene nutans*, *Trifolium alpestre* (PL).

Pokračovali jsme dále k východu údolím Manětínského potoka (kulturní louky, olšiny, 1,5–2,1 km V od kostela sv. Barbory 390–395 m n. m., 49°59'30.572"N, 13°16'8.423"E, 6045ba) s dalšími druhy, např. ***Actaea spicata***, *Cardamine impatiens*, *Carex brizoides*, *Erionymus europaea*, *Heracleum sphondylium*, *Juncus conglomeratus*, *Lathyrus pratensis*, *Lychnis flos-cuculi*, ***Lysimachia nemorum***, *L. nummularia*, *L. vulgaris*, *Ranunculus repens*, *Rumex obtusifolius*, *Vicia cracca*.

Rozdělili jsme se na dvě skupiny. Část účastníků došla údolím k soutoku s Hrádeckým potokem (nález *Polypodium vulgare* PL a *Cynoglossum officinale*) a pak pokračovala proti jeho proudu. Druhá část vylezla na strmý svah, přešla hřeben a sešla do údolí Hrádeckého potoka, kde se obě skupiny spojily.

Ve skalnatém jižně orientovaném příkrém svahu s borovým lesem (nad Manětínským potokem ca 2,3–2,5 km V od kostela sv. Barbory v Manětíně, 390–450 m n. m., 49°59'34.426"N, 13°16'31.350"E, 6045ba) jsme našli celou řadu zajímavých druhů, např. hojně kociánek dvoudomý, pupavu Biebersteinovu, ožanku hroznatou: *Ajuga genevensis*, ***Antennaria dioica*** C2t (PL), *Astragalus glycyphyllos*, *Betula pendula*, *Bromus beneke-nii* (PL), *Calamagrostis arundinacea*, *Campanula persicifolia*, *Carex muricata* agg., ***Carlina biebersteinii*** C3 (PL), *Clinopodium vulgare*, *Echium vulgare*, *Epipactis* sp., *Euphorbia cyparissias*, *Festuca ovina*, *Frangula alnus*, *Galium pumilum*, *Geranium pusillum*, *G. robertianum*, *Gnaphalium sylvaticum*, *Hieracium lachenalii*, *H. murorum*, *Hypericum perforatum*, ***Inula conyzae***, ***Juniperus communis*** C3, *Lactuca serriola*, *Lotus corniculatus*, *Luzula pilosa*, *Medicago lupulina*, *Melica nutans*, *Moehringia trinervia*, ***Ononis repens*** C4a, *Oxalis acetosella*, *Poa compressa*, *Populus tremula*, *Ribes uva-crispa*, *Sanguisorba minor*, *Securigera varia*, *Senecio ovatus*, *Silene nutans*, ***Teucrium botrys*** C3, *Thymus pulegioides*, *Torilis japonica*, *Trifolium medium*, *Vaccinium myrtillus*, *Verbascum lychnitis*, *Veronica chamaedrys*, *Virga strigosa*, *Viscum album*.

Na plochem hřbetu mezi Manětínským a Hrádeckým potokem ca 2,2–2,5 km V od kostela sv. Barbory, 450–460 m n. m., 49°59'39.193"N, 13°16'32.648"E, 6045ba, jsme v borovém lese zaznamenali *Carex ovalis*, ***Cirsium hetero-***

phyllum, *Cytisus scoparius*, *Fragaria vesca*, *Genista germanica*, ***Orthilia secunda*** C3, *Vaccinium vitis-idaea*, *Vicia sylvatica*.

Při sestupu severně orientovaným svahem převážně smrkovým lesem ca 2,2–2,4 km V od kostela sv. Barbory, 400–450 m n. m., 49°59'42.530"N, 13°16'25.356"E jsme zaznamenali *Abies alba*, *Fagus sylvatica*, ***Gymnocarpium dryopteris***, *Picea abies*, dole, v údolí Hrádeckého potoka pak *Impatiens noli-tangere*, *Lycopus europaeus*, *Mentha longifolia*, *Stellaria holostea*, *Urtica dioica*, *Veronica beccabunga*.

V ohybu Hrádeckého potoka jsme prolezli příkrý svah s výchozy skal porostlých reliktním borem, s hojnými lišejníky (700 m JV od osady Brdo, 400–420 m n. m., 49°59'53.117"N, 13°16'6.541"E, 6045ba): *Ajuga genevensis*, *Betula pendula*, *Cardaminopsis arenosa*, *Dryopteris filix-mas*, *Galium pumilum*, *Jasione montana*, *Lychnis viscaria*, *Pinus sylvestris*, *Poa nemoralis*, *Rosa rubiginosa*, *Torilis japonica*.

O 400 m dále k severu jsme narazili na řídký březový lesík (ve svahu na levém břehu Hrádeckého potoka ca 500 m VJV od středu osady Brdo, 405–420 m n. m., 50°0'5.593"N, 13°16'7.276"E, 5945dc) s významným zastoupením xerothermních druhů: *Ajuga genevensis*, ***Antennaria dioica*** C2t (hojně), *Betula pendula*, *Briza media*, *Campanula rotundifolia*, *Carex caryophylla*, ***Carlina biebersteinii*** C3, *Euphorbia cyparissias*, *Festuca ovina*, *Galium pumilum*, *Genista germanica*, *G. tinctoria*, *Hieracium pilosella*, *H. sabaudum*, *Jasione montana*, ***Juniperus communis*** C3, *Koeleria pyramidata*, *Lychnis viscaria*, ***Ononis repens*** C3, *Trifolium campestre*, *Veronica officinalis*, *Viola canina*.

U osady Brdo jsme na příkrém skalnatém a suťovitým svahu V od osady objevili početnou populaci běložárky liliovitě (svah na levém břehu Hrádeckého potoka 300 m VSV od středu obce, roztroušeně břízy, 405–425 m n. m., 50°0'13.796"N, 13°15'57.156"E, 5945dc): *Ajuga genevensis*, *Allium vineale*, ***Anthericum liliago*** C3 (hojně, PL), ***Asplenium septentrionale***, ***A. trichomanes*** (PL), *Betula pendula*, *Campanula rapunculoides*, *Carex muricata* agg., ***Cytisus nigricans***, *Lotus corniculatus*, *Lychnis viscaria*, *Sedum reflexum*, *Sorbus aucuparia*, *Vicia tetrasperma*.

Přes hřebínek (cestou jsme našli ***Polygala multicaulis*** C3, PL) jsme přešli opět do údolí Hrádeckého potoka u osady Hrádek. Zde jsme na okraji louky ca 330 m VJV od kapličky v Hrádku (440 m n. m., 50°0'25.567"N, 13°15'55.503"E, 5945dc) ověřili výskyt lněnky alpské ***Thesium alpinum*** C3 (desítky až stovky ex., PL), o které jsem se dva dny předtím dozvěděla od ing. M. Tréglera, doprovázené např. *Anthoxanthum odoratum*, *Dianthus deltoides*, ***Juniperus communis*** C3. Lněnkou alpskou jsme pak viděli ještě na několika místech v lučních okrajích při sestupu do údolí Hrádeckého potoka. V blízkosti mostku přes potok rostly *Calystegia sepium*, *Filipendula ulmaria*, *Chaerophyllum bulbosum*, *Phalaris arundinacea*, *Solanum dulcamara*.

Prošli jsme udržovanou osadu Hrádek s opravenými domy: *Bromus tectorum*, *Carum carvi*, *Convolvulus arvensis*, *Falcaria vulgaris*, *Geranium pusillum*, *Iris pseudacorus* (návesní rybník s betonovými břehy), *Lepidium campestre*, *Nymphaea* sp. (návesní rybník), *Poa pratensis*, *Potentilla reptans*, *Sedum sexangulare*, *S. spurium*, *Sonchus oleraceus*, *Virga strigosa*.

Pokračovali jsme obloukem nad pravým břehem Hrádeckého potoka poľní cestou spojující Hrádek a silnici vedoucí z Brda do Manětína (430–460 m n. m., 50°0'26.746"N, 13°15'23.697"E, 5945dc) s např.: *Anthemis tinctoria*, *Artemisia absinthium* (PL), *Bromus hordeaceus*, *Bryonia alba*, *Camelina microcarpa*, *Centaurea cyanus*, *Cichorium intybus*, *Cynoglossum officinale* (PL), *Daucus carota*, *Linum catharticum*, *Malva sylvestris* (PL), *Papaver*

rhoeas, *Plantago media*, *Pyrus pyraaster*, *Ulmus glabra*, *Vicia hirsuta*, *V. tenuifolia*, *Vicia villosa* (PL).

Při cestě do Manětína jsme na okraji pole u silnice zaznamenali *Apera spica-venti*, *Cirsium vulgare*, *Descurainia sophia*, *Euphorbia esula*, *Lithospermum arvense*, *Thlaspi arvense*, při krajnici *Anthyllis vulneraria*, *Medicago falcata*, *Trifolium aureum*.

Krátce jsme se zastavili ve starém lomu v lese (700 m JZ od osady Brdo, 460–465 m n. m., 49°59'56.708"N, 13°15'14.242"E, 6045ba) s *Epilobium collinum* (PL), *Galeopsis ladanum*, *Lysimachia punctata*, *Sagina procumbens*, *Veronica arvensis*, u silnice jsme si všimli nekvetoucího *Epipactis helleborine* a *Lepidium campestre*.

Tím byl sobotní program vyčerpán. Povečeřeli jsme v Pizzerii Na náměstí a vyzkoušeli i Zámeckou restauraci.

V neděli 17. 6. 2017 naše kroky směřovaly na v minulosti mnohokrát botanicky zkoumaný vrch Chlumská hora. Četné údaje odtud pocházejí např. od Malocha (MALOCH 1938), botanickou část inventarizačního průzkumu pro přírodní rezervaci Chlum zpracovala A. Štekllová (ŽÁN et al. 1980).

Dojeli jsme do osady Chlum u Novosedel. Pokračovali jsme po lesní zpevněné cestě na Chlumskou horu (200 m JJZ až 1000 m JZ od kostela sv. Jiří v obci, 570–630 m n. m., 50°13.495"N, 13°11'39.231"E, 5945dc), v okolních smíšených listnatých (bučiny) i jehličnatých (kulturní smrčiny) leších nás překvapovala pestrá flóra: *Acer pseudoplatanus*, *Actaea spicata*, *Alliaria petiolata*, *Anthyllis vulneraria*, *Brachypodium pinnatum*, *B. sylvaticum*, *Briza media*, *Calamagrostis arundinacea*, *Campanula persicifolia*, *Cardaminopsis arenosa*, *Fragaria moschata*, *Hieracium sabaudum*, *Hypericum hirsutum* (PL), *H. perforatum*, *Chenopodium bonus-henricus*,

Inula conyzae, *Larix decidua*, *Lathyrus linifolius* C3, *L. niger*, *L. vernus*, *Lilium martagon* C4a, *Lonicera nigra*, *Lychnis viscaria*, *Maianthemum bifolium*, *Melampyrum pratense*, *Melica nutans*, *Melilotus albus*, *Mercurialis perennis*, *Petasites albus*, *Polygonatum multiflorum*, *Potentilla argentea*, *Primula veris*, *Ranunculus nemorosus*, *Sanicula europaea*, *Pyrethrum corymbosum*, *Trifolium alpestre*, *T. medium*, *Ulmus glabra*, *Verbascum nigrum*, *Vicia pisiformis* C3.

Na vrcholové plošině (Chlum, louka u lesní cesty 800 m JZ od kostela sv. Jiří v obci, 630 m n. m., 50°0'48.073"N, 13°11'50.713"E) jsme se zastavili u oplocené louky s hojným výskytem kosatce sibiřského *Iris sibirica* C3, doprovázeného např. *Galium boreale*, *Deschampsia cespitosa*, *Sanguisorba officinalis*. Plocha zarůstá náletem trnky a borovice.

Zde jsme se připojili k exkurzi vedené Ing. Petrem Krásou nazvané Za červeným tajemstvím Chlumské hory, která měla za úkol najít v minulosti nalezenou okrotici červenou (ZÁHRADNICKÝ & MACKOVČIN 2004, PLESKOVÁ & SOMOL 2010). Společně jsme sešli z vrcholové plošiny s vyhlídkou do přírodní rezervace Chlum (z dalších druhů např. *Acinos arvensis*, *Alyssum montanum*, *Anthemis tinctoria*, *Anthericum liliago* C3, *Carex digitata*, *Convallaria majalis*, *Cotoneaster integerrimus* C4a, *Cynoglossum officinale*, *Digitalis grandiflora*, *Galium sylvaticum*, *Geranium sanguineum* C4a, *Hypericum montanum*, *Lonicera xylosteum*, *Melittis melissophyllum* C4a, *Neottia nidus-avis* C4a, *Polygonatum odoratum*, *Sorbus rhodantha* C1b, PL,

Obr. 1 – Zkoumáme máky, vikve a chrpy u polní cesty nad Hrádeckým potokem, nedaleko obce Hrádek (17. 6. 2017).

S. torminalis PL, *Trifolium aureum*) a pak přešli na místo s okroticí červenou JV od PR Chlum a hledali. Naše skupina po chvíli neúspěšného hledání pokračovala dále. Skupina s Petrem Krásou zůstala a opravdu potvrdila v doubravě 5 sterilních a 2 kvetoucí jedince *Cephalanthera rubra* C2b.

Při cestě zpět do osady Chlum jsme při zelené turistické značce v řídké doubravě s dosadbou lípy našli ještě *Bromus benekenii*, *Genista germanica*, *Hepatica nobilis*, *Iris sibirica*, *Rosa gallica* C3, *Vicia sylvatica*.

Odpoledne jsme se přesunuli do Stvolen, přeptali místního pana Jaroslava Hrušky na cestu k mokřadu, nakoupili jeho jablečný mošt s příchutěmi a vydali se k jeho nově vybudovanému rybníku. Rybník je mělký, s ostrůvkem, zvolna zarůstá vegetací, nachází se v dlouhodobě neobhospodařovaných slatinách s převahou chřastice rákosovité a vysokých ostřic. Půda obnažená při zemních pracích severně od rybníka zarůstá druhy z okolních slatin, občas se vyskytne i nějaký ruderalní druh. Z ptáků jsme vyrušili labuť a čejky chocholaté. Stav lokality byl popsán v 2. pol. 80. let 20. stol. (NĚMEC et al. 1989).

Stvolny, mokřiny a okraj nově zbudovaného rybníka v nivě Hrádeckého potoka 750–1000 m JZ od křižovatky v obci, 445 m n. m., 50°1'46.996"N, 13°14'39.851"E, 5945cb: *Alisma plantago-aquatica*, *Alopecurus pratensis*, *Anthriscus sylvestris*, *Callitriche* sp. (PL), *Carduus crispus*, *Carex acuta*, *C. acutiformis* (dle foto determinoval R. Řepka), *C. canescens*, *C. hirta*, *C. panicea*, *C. pseudocyperus* C4a, *C. vesicaria*, *C. vulpina* (PL), *Chara* sp. (PL), *Cirsium heterophyllum*, *C. oleraceum*, *C. vulgare*, *Conium maculatum*, *Epilobium hirsutum*, *Equisetum palustre*, *Festuca pratensis*, *Galium uliginosum*, *Glyceria fluitans*, *G. notata* (PL), *Hyoscyamus niger* C3 (u přístupové cesty S od rybníka, PL), *Hypericum tetrapterum*, *Juncus articulatus*, *Juncus compressus* (PL), *J. effusus*, *J. inflexus*, *Lemna minor*, *Lycopus europaeus*, *Lychnis flos-cuculi*, *Lysimachia vulgaris*, *Mentha arvensis*, *Odontites vernus*, *Peplis portula*, *Persicaria amphibia*, *Phalaris arundinacea*, *Poa trivialis*, *Potamogeton berchtoldii* (det. Z. Kaplan, PL), *P. natans*, *Potentilla anserina*, *Ranunculus repens*, *R. sceleratus*, *Rumex crispus*, *Salix purpurea*, *Scutellaria galericulata*, *Schoenoplectus lacustris*, *Stellaria alsine*, *S. graminea*, *Thalictrum lucidum* C3 (PL), *Trifolium hybridum*, *Typha latifolia*, *Veronica anagallis-aquatica* (PL), *V. beccabunga*.

Po návratu od rybníka jsme se rozloučili a rozjeli spokojeni domů každý svým směrem. Během exkurze jsme viděli pestrou škálu biotopů i velké množství druhů.

Nomenklatura byla sjednocena dle Kubáta a kol. (KUBÁT et al. 2002).

Vysvětlivky:

C1b, C2b/C2t, C3 a C4a – zkratka kategorie ohrožení dle Červeného seznamu – kriticky ohrožené, silně ohrožené, ohrožené a vzácnější druhy vyžadující další pozornost – méně ohrožené (GRULICH 2012)

b – trend klesající, t – kombinace trend klesající a vzácný druh

PL – uloženo v herbáři Západočeského muzea v Plzni

Literatura

- MALOCH F. (1938): Rostlinné útvary a společnosti Kralovického okresu. – Plzeň, 55 p.
- NĚMEC F., SOFRON J., TĚŽÁL I. & SUCHÝ J. (1989): Dílčí výsledky inventarizačního průzkumu mokřadů u obce Stvolny (okres Plzeň-sever). – Zpr. Muz. Západočes. Kraje, Přír., Plzeň, 38–39: 43–60.
- PLESKOVÁ E. & SOMOL V. (2010): Po stopách Františka Malocha na Manětínsku. – Calluna, Plzeň, 15/1: 12–14.

KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. & ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.

GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84/3: 631–645.

ZAHRADNICKÝ J. & MACKOVČIN P. [eds] (2004): Chráněná území ČR. Vol. XI. Plzeňsko a Karlovarsko. – AOPK ČR, Praha, 588 p.

ŽÁN M. et al. (1980): Státní přírodní rezervace Chlum. – Ms. [Depon. in: Krajský úřad, Odbor Životního prostředí, Karlovy Vary, 93 p. + append.].

Za vzácnou flórou k Hořejšímu Padrťskému rybníku Ivona Matějková

Dne 5. srpna 2017 jsme se kolem 10. hodiny dopolední sešli u autobusové zastávky v malé brdské obci Teslíny. Pod vedením našeho kolegy Rudolfa Hlaváčka, botanika z Hornického muzea v Příbrami, jsme se vydali po naplánované trase s cílem seznámit se podrobněji se zdejší květenou a ověřit výskyt některých vzácných taxonů. Exkurze se zúčastnili: Petr Cimický, Martin Jeřábek, Hana Mašková, Ivona Matějková, Karolína Matějková a Lenka Pivoňková. Nomenklatura níže vyjmenovaných druhů je uvedena dle Klíče ke květeně ČR (KUBÁT et al. 2002), významnější druhy jsou vyznačeny tučným písmem. PL = sběry uložené v Západočeském muzeu v Plzni.

První zastávkou byla mezofilní květnatá louka nacházející se ca 150 m Z až ZJZ od středu obce Teslíny, J od státní silnice ve směru Plzeň – Příbram. V porostu obrostlém po první seči jsme mj. zaznamenali *Achillea millefolium* agg., *Campanula rotundifolia*, *Festuca rubra* agg., *Galium mollugo* agg., *Helianthemum grandiflorum* subsp. *obscurum*, *Ranunculus nemorosus* a *Veronica officinalis*. Bylo nám dopřáno vidět také vzácný *Lathyrus linifolius*, který dle Červeného seznamu ČR patří k ohroženým druhům C3 (GRULICH 2012). V krátkostébelném sušším porostu u skupinky vzrostlých bříz se nám poštěstilo ověřit výskyt mochny durynské (*Potentilla thuringiaca*), dle Červeného seznamu kriticky ohroženého druhu (C1t).

V kosených zčásti odvodněných loukách S od silnice a SZ od Teslín jsme ověřili vitální populaci chropy parukářky *Centaurea pseudophrygia* (C4a), v kontaktní neobhospodařované mokřině rostly mj. *Bistorta major*, *Carex brizoides*, v Brdech vzácná *Carex cespitosa* (C4a, dobře vyvinuté fertlní trsy), *Cirsium oleraceum*, *Filipendula ulmaria*. Velmi nás potěšila kosená loučka u rozsáhlého komplexu smrčín, ca 450 m SZ od Teslín. V nízkostébelných porostech ze svazu *Violion caninae* jsme mimo běžně se vyskytující *Holcus lanatus*, *Nardus stricta*, *Potentilla erecta* aj. našli vitální exempláře *Scorzonera humilis* (C3) a také drobné růžice *Pedicularis sylvatica* (C2t) včetně kvetoucích jedinců: vzhledem k pokročilé letní době se jednalo o reflorescenci. Ve vlhké koleji od traktoru se dařilo bohatě fertlním exemplářům *Veronica scutellata* (C4a, PL).

Po částečně zpevněné lesní cestě S od Teslín (polesí „Pařezovka“ a „U Žida“) jsme se vydali k Padrťským rybníkům. Ještě poblíž osady jsme zaznamenali většinou jenom v teplejších okrajích Brd rostoucí *Melampyrum nemorosum*. V příkopech cesty a na březích odvodňovací strouhy jsme ze zajímavějších druhů zapsali *Carex remota*, *Impatiens parviflora*, *Juncus tenuis*, *Lysimachia nemorum*. Na vlhkém travnatém místě uprostřed cesty byl učiněn zajímavý nález *Potentilla ×anglica* – kříženec *P. recta* × *reptans* (PL). Naskytla se také příležitost věnovat se místním ostružiníkům v podobě dobře vyvinutých exemplářů *Rubus brdensis* (PL), *R. clusii* a *R. pedemontanus*. Právě *Rubus brdensis* má v Brdech těžiště svého celkového areálu a jedná se o jeden z českých endemických ostružiníků popsanych J. Holubem (SLAVÍK, ed. 1995).

Cesta se postupně změnila v lesní pěšinu, která posléze skončila v podmáčených smřčinách nedaleko jižního pobřeží Hořejšího Padrtského rybníka. V podrostu podmáčených smřčin různého stáří jsme objevili vitální populace *Circaea alpina* (PL) a *Trientalis europaea*. Po přechodu na jihovýchodní pobřeží rybníka s rozsáhlými porosty rákosu (*Phragmites australis*) nás vedoucí exkurze zavedl na botanicky mnohem zajímavější zrašelinělé podmáčené loučky ležící ca 1,8 km SSV od Teslín. Zde se nám podařilo ověřit výskyt *Carex appropinquata* (C3) a dvou zákonem chráněných druhů: *Pedicularis palustris* a *Triglochin palustre*. Z dalších druhů jsme zapsali *Carex echinata*, *Carex flava* s. str., *C. rostrata*, *C. vesicaria*, *Eleocharis palustris*, *Eriophorum angustifolium*, *Juncus bulbosus*, *Peucedanum palustre*, *Potentilla palustris*, *Salix fragilis*, *S. pentandra*, *Valeriana dioica*.

Skrze podmáčené smřčiny s příměsí *Betula pendula* a *Alnus glutinosa* navazující na východní pobřeží vodní nádrže jsme prošli k cyklostezce, která nás dovedla na hráz Hořejšího Padrtského rybníka. V rybničním litorálu se nacházely vitální kolonie *Schoenoplectus lacustris*, v okraji hráze rostly *Potentilla inclinata* a *Scirpus radicans* (C3).

Po odpočinkové pauze jsme opustili pobřeží rybníka a po zpevněné lesní cestě došli do míst, kde kdysi stával klášter (ca 1,8 km S od Teslín). V podrostu smíšeného lesa se smrkem (*Picea abies*), jedlí (*Abies alba*) a statnými exempláři buku (*Fagus sylvatica*) jsme ověřili výskyt zákonem chráněného kruštíku modrofialového (*Epipactis purpurata*). Z doprovodných druhů nás zaujaly především *Convallaria majalis*, *Lathyrus vernus*, *Neottia nidus-avis*, *Primula elatior* a *Ranunculus lanuginosus*.

Jelikož počasí prálo a také časově jsme na tom byli dobře, odbočili jsme z lesní cesty a vydali se proti proudu jednoho z přítoků Hořejšího Padrtského rybníka. V lesních prameništích nacházejících se ca 2 km SSZ od Teslín ve vzrostlé jasenině s *Fraxinus excelsior* a příměsí buku i javoru kleny (*Acer pseudoplatanus*) upoutala naši pozornost celá řada druhů typických pro listnaté až smíšené podhorské lesy s květnatým podrostem: *Carex sylvatica*, *Circaea ×intermedia* (PL), *Galeobdolon montanum*, *Galeopsis speciosa*, *Polygonatum verticillatum*, *Pulmonaria obscura*, *Veronica*

beccabunga, *Veronica montana* a další. V cenózách pramenišť se společně vyskytovaly oba druhy mokřýšů rostoucích na území ČR: *Chrysosplenium alternifolium* a *Ch. oppositifolium*.

Poslední úsek trasy jsme absolvovali od rozcestí Břízkovec po zeleně značené turistické cestě zpět do obce Teslín. Navzdory rychlejšímu tempu chůze se nám podařilo zaznamenat vitální exempláře *Epipactis helleborine* a v Brdech ne zcela běžný druh *Circaea lutetiana*. Po exkurzi následovalo společné posezení a občerstvení v místním restauračním zařízení Gril Teslín. Našemu vedoucímu exkurze Rudlovi Hlaváčkovi děkujeme za vydařenou a pohodovou akci se spoustou zajímavých floristických náleží. Také posílám svůj osobní dík za pečlivé pročtení příspěvku, věcné připomínky a doplnění důležitých informací.

Literatura

- GRULICH V. (2012): Red list of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84: 631–645.
 KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. & ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.
 SLAVÍK B. [ed.] (1995): Květena České republiky. Vol. 4. – Academia, Praha, 529 p.

FLORISTIKA

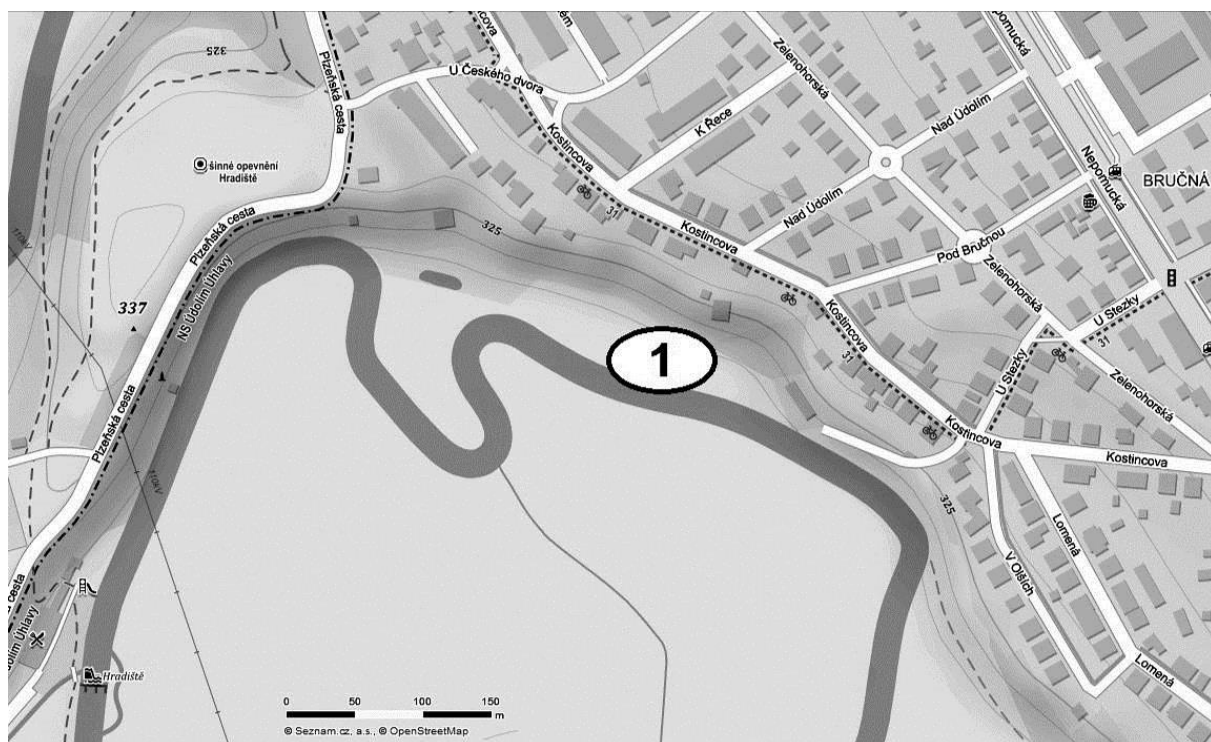
Rozšíření bolševníku velkolepého a křídlatek na pobřeží plzeňských řek

2. část – Úhlava

Jana Nová

Před dvěma lety jsem se věnovala rozšíření nejvýznamnějších invazních druhů naší flóry v okolí Radbuzy a Mže na území Plzně (NOVÁ 2016). Nyní navazuji informaci o stavu pobřeží Úhlavy; její stručnost je pro botaniky potěšitelná.

Obr. 2 – Výskyt *Reynoutria japonica* na břehu Úhlavy v Plzni-Bručné, lokalita 1.

Oba břehy Úhlavy byly zkoumány od silničního mostu v Radobyčicích (49°41'39" s. š., 13°24'3" v. d.) po soutok Úhlavy s Radbuzou mezi Doudlevcí a vodárnou na Slovanech (49°43'13" s. š., 13°23'19" v. d.) v období 13. srpna až 9. září 2017. Území jsem procházela co nejlíže břehové linií, pokud tomu nebránily strmé svahy nebo zástavba až k vodě. Místa, kde je niva řeky širší, jsem nezkoumala plošně; tyto plochy jsou většinou udržované – pole nebo louky, v době průzkumu posečené –, takže přehlédnutí cílových rostlin bolševníku a křídlatky je málo pravděpodobné. Uváděné zeměpisné souřadnice jsou odečteny z mapy na internetové stránce mapy.cz, nomenklatura v článku se řídí prací KUBÁT et al. (2002).

Bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*) jsem ve sledovaném území nezaznamenala.

Z **křídlatek** byl zastížen nejhojnější druh, křídlatka japonská (*Reynoutria japonica*), na jediné lokalitě: Pravý břeh Úhlavy ve čtvrti Bručná, za koncem odbočky z ulice Kostincova, cca 500 m VSV od plovárny v Hradišti a 370 m VJV od hradiště v Hradišti (49°12'44" s. š., 13°24'21" v. d., polohu viz také na mapě na obr. 2). Lokalita je ohrazena pro chov koní. Křídlatka roste bezprostředně na břehu řeky (porost cca 20 × 5 m) i dále od břehu pod svahem, kde vytváří rozsáhlý porost v délce asi 50 m, zřejmě občas sečený, a proto nízký a ne úplně zapojený. Část tohoto porostu v době průzkumu kvetla.

Další invazní rostliny zastupuje ve sledovaném území především trnovník akát (*Robinia pseudacacia*), roztroušený na březích po celé délce, hojný až dominantní v lesních porostech na příkrých svazích. V podrostu dřevin se vyskytuje netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*). Několik jedinců netýkavky žláznaté (*Impatiens glandulifera*) jsem zastihla ve svahu na severním okraji Štefánikovy ulice spojující Radobyčice a Černice, ne však přímo na pobřeží Úhlavy.

Literatura

KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. & ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.
NOVÁ J. (2016): Rozšíření bolševníku velkolepého a křídlatek na pobřeží plzeňských řek. 1. část – Radbuza a Mže. – Calluna, Plzeň, 21/1: 16–21.
Mapový server, URL: <https://mapy.cz>.

Pryšec tuhý (*Euphorbia stricta* L.) na železničním nádraží Nepomuk

Radim Paulič

Pryšec tuhý je jednoletá až krátce vytrvalá rostlina, která je v České republice řazena mezi ohrožené druhy – C3 (GRULICH 2012). Pryšec tuhý roste v ČR na náplavech potoků a řek, na vlhkých pastvinách, podél komunikací, vzácněji též na úhorech a rumišťích. Výskyt druhu je v České republice soustředěn hlavně do území severovýchodní Moravy, odkud proniká na střední a jihovýchodní Moravu, kde je vzácný. Těžiště jeho rozšíření je ve vyšších polohách mezofytika a v nižších polohách oreofytika (J. Chrtěk & B. Křisa in HEJNÝ & SLAVÍK 1992). V regionu jižních a západních Čech nebyl výskyt pryšce tuhého dosud zaznamenán.

Při přístupu a čekání na další vlakový přípoj na nádraží v Nepomuku jsem zde v polovině srpna 2017 nalezl poměrně bohatou lokalitu tohoto druhu. Pryšec tuhý rostl v desítkách exemplářů na nepoužívané rampě v železniční stanici Nepomuk. Rampa je nyní zarostlá mladými keři akátu a vysokobylinnou ruderalní vegetací, ve které dominuje *Calamagrostis epigejos*, *Cirsium vulgare*, *Rubus caesius* a *Urtica dioica*, ze zajímavějších druhů jsem zde dále zaznamenal např. *Crepis capillaris*, *Geranium columbinum*, *G. pratense*, *Lathyrus sylvestris*, *Oxalis fontana* a *Sedum hispanicum*. Podle leteckých snímků byla tato rampa cca do roku

2012 intenzivně využívána pro náklad materiálu (především dřeva a klád) do nákladních vagonů. Domnívám se, že překládkou materiálu se mohla semena pryšce tuhého na rampu zavléct.

Přesný popis nově nalezené lokality pryšce tuhého (*Euphorbia stricta*):

34. Plánický hřeben, Nepomuk (6547b): na zarostlé rampě nad železniční tratí 100 m jižně od budovy železniční stanice Nepomuk, 435 m n. m., 49°29'46,9"N, 13°36'31,6"E, 13. 8. 2017 leg. R. Paulič (herb. R. Paulič).

Z dalších zajímavých druhů nalezených na železničním nádraží Nepomuk je vhodné zmínit chudinu zední (*Draba muralis*), která rostla v kolejišti v severní a jižní části nádraží ve stovkách exemplářů. Na železničním nádraží v Nepomuku chudinu zední poprvé našli J. Škrábek a J. Kalibán v roce 2009 (PECHÁČKOVÁ 2010). Je pravděpodobné, že se brzy chudina zední rozšíří i dále po železniční trati Plzeň – České Budějovice.

Literatura

GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84: 631–645.
HEJNÝ S. & SLAVÍK B. [eds] (1992): Květena České republiky. 3. – Academia, Praha, 542 p.
PECHÁČKOVÁ S. [ed.] (2010): Zajímavé floristické nálezy členů západočeské pobočky ČBS. – Calluna, Plzeň, 15: 8–9.

Tulipa sylvestris L. v Klatovech a okolí

Karel Čížek

Tulipa sylvestris – tulipán planý, ve starších klíčích též zvaný tulipán lesní, je znám z českých zemí od 2. poloviny 16. století. Z fytogeografického okresu Plzeňská pahorkatina vlastní je v Květeně ČR 8: 421 tento druh uváděn z Klatov a Točnicku. Výskyt u Točnicku v Klatov je herbářově doložen už z 22. 4. 1953 (PL) z louky při silnici na Točník, asi 200 m od odbočky silnice do obce Štěpánovice, kde jej objevila Naďa Magerová-Končalová.

V Klatovech až do osmdesátých let 20. století byla nejbohatší lokalitou tulipánu planého zahrada u domu 87/II v Dobrovského ulici. V tomto domě byla až do úprav v této části Klatov dětská poradna, kterou vedl MUDr. Miloš Král. Teprve v době, kdy se připravovala výstavba sídliště mezi náměstím Rybníčky a ulicemi Dobrovského a Gorkého, kolega Král tuto lokalitu objevil. Z této poměrně rozsáhlé zahrady se se zeminou dostaly cibule tulipánů na náměstí Rybníčky, kde je jich nejvíce před hotelem Beránek, a do Jiráskovy ulice, kde rostly a vzácně i kvetly před panelovými domy 783, 785, 786, 787/II (not. 10. 4. 1999). Kolega Vláda Čejka a Dr. Miloš Král je také zaznamenali na břehu Drnového potoka, blízko Střední průmyslové školy. Tulipán planý roste i ve Velkém parku v Klatovech. První rostliny *Tulipa sylvestris* zde v severozápadním cípu parku, při cestě, která vychází na silnici č. 22 Klatovy – Horažďovice, objevil r. 2003 M. Král. Na tomto místě jsem rostliny ověřil 29. 4. 2013. 12. 4. 2015 jsem zjistil, že tulipány poměrně hojně rostou také při cestě k Technickým službám. Zatím v menším množství je tulipán v trávnících na sídlištích, která vznikala v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století: v ulici Pod Nemocnicí u domu č. 788 (býv. Poliklinika) a na sídlišti Rozvoj u domu č. 88/V.

Rostliny přenesl kolega Čejka i do botanické zahrady Střední školy zemědělské a potravinářské v Klatovech.

Tulipán planý často uniká pozornosti, neboť často dřive, než se objeví jeho žlutkově žluté nicí květy, je posekán a zůstanou jen rostliny, které rostou pod keři, kam se lidé s motorovou sekačkou nedostanou.

Přírodní druh *Tulipa sylvestris* byl později z větší části nahrazován kultivary tulipánu zahradního – *Tulipa ×gesneriana* L. Z Klatov je nejstarší herbářový doklad *Tulipa ×gesneriana* z roku 1837. Je v herbáři Dr. Friedricha Biermanna, který působil v Klatovech jako krajský fyzikus. Biermannův herbář, uložený ve Státním okresním archivu v Klatovech, obsahuje 163 položek. Je zajímavým dokladem výskytu jak rostlin volně rostoucích, tak rostlin pěstovaných, ať jako zelenina, léčivé rostliny nebo rostliny okrasné.

Literatura

- ČÍŽEK K. (2005): Herbář Dr. F. Biermanna ze Státního okresního archivu Klatovy. – Ms., 3 p. [Depon. in: Státní okres. archiv Klatovy; Knih. bot. odděl. Západočes. Muz., Plzeň.].
- ČÍŽEK K. (2005): Klatovský Velký park po 160 letech. – Calluna, Plzeň, 10/1: 15–18.
- ŠTĚPÁNKOVÁ J., CHRTEK J. jun. & KAPLAN Z [eds] (2010): Květena České republiky. 8. – Academia, Praha, 712 p.
- VÁCLAVÍK J. & VANĚK V. (1979): Cibulnaté a hlíznaté květiny. – Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 296 p.

Rožec krátkoplátečný (*Cerastium brachypetalum*) a rožec Tenoreův (*Cerastium tenoreanum*) v Plzeňské pahorkatině

Rudolf Hlaváček

Dne 7. 5. 2016 se konala botanická exkurze v okolí městečka Jince (35c. Příbramské Podbrdsko). Jejeho vedení se ujali autor příspěvku společně s kolegou P. Karlíkem. Na vrchu Vystřkov jsme našli drobný jednoletý rožec, který se nám přímo v terénu nepodařilo určit. Později jsem rostlinu determinoval jako rožec krátkoplátečný (*Cerastium brachypetalum* Pers.). Podrobnější údaje o lokalitě a krátký komentář jsou publikovány (HADINEC & LUSTYK 2017), doklad je uložen v herbáři Hornického muzea Příbram (HOMP). Z Příbramského Podbrdka byl dosud druh uveden pouze od Nové Hospody na východním okraji Příbrami, kde jej v roce 1915 sbíral K. Domin. Podle M. Smejkal (SMEJKAL 1990) zde dosahuje svého výškového maxima v ČR. Dominův sběr je uložen v PRC (DUDEK 2014). V území roste rožec krátkoplátečný již na jižním okraji svého souvislejšího rozšíření v severní polovině Čech.

Při pátrání po informacích o rozšíření druhu v širším okolí mne překvapilo, že ve druhém svazku Květeny ČR nejsou žádné údaje z rozsáhlého fyto geografického okresu 31. Plzeňská pahorkatina (cf. SMEJKAL 1990). To mne přivedlo k podrobnějšímu studiu regionální botanické literatury, v níž jsem našel několik historických údajů týkajících se výskytu v tomto fytochorionu (HANUŠ 1885–1886, MALOCH 1939, HADAČ et al. 1968). Z Plzně a jejího okolí nověji zmiňují rožec krátkoplátečný SOFRON & NESVADBOVÁ (1997). Kromě literárních údajů citují více starých sběrů uložených v herbáři Západočeského muzea (PL), které zpracovatel rodu *Cerastium* do Květeny ČR M. Smejkal pravděpodobně vůbec neviděl. Existence herbářových dokladů je velmi důležitá, protože údaje o výskytu jednoletých rožců bývají často zkracovány determinacími omyly. Teprve jejich revize může s definitivní jistotou vyřešit otázku výskytu druhu na Plzeňsku, resp. ve fyto geografickém okrese 31. Plzeňská pahorkatina. Protože se J. Sofron a J. Nesvadbová o případné revizi položek ve své práci nezmiňují, rozhodl jsem se herbář PL navštívit a příslušný materiál prostudovat. Až na místě jsem zjistil, že jednoleté rožce v PL již byly před mou návštěvou revizi podrobeny. V roce 2013 ji provedli J. Danihelka a jeho

diplomant D. Dudek, který výsledky použil ve své diplomové práci (DUDEK 2014). Herbářový materiál jsem prostudoval a dospěl ke stejným výsledkům jako moji předchůdci.

Výsledky revize

Poznámka: Všechny lokality náležejí do fyto geografického podokresu 31a. Plzeňská pahorkatina vlastní.

1. Revizí potvrzené nálezy rožce krátkoplátečného publikované v práci o flóře a vegetaci Plzně (SOFRON & NESVADBOVÁ 1997) a zařazené do Dudkovy diplomové práce (DUDEK 2014):

Doubravka: u sv. Jiří, travnatá stráž nad Mží (leg. F. Maloch 18. 6. 1898; popis lokality na schedě – Plzeň: levý břeh Mže severně sv. Jiří) [lokality leží na hranici s fyto geografickým okrese 32. Křivoklátsko; Dudek přiřadil tento sběr do 31a. Plzeňská pahorkatina vlastní, i když další Malochův sběr ze stejného roku a téměř totožně popsané lokality (Plzeň: levý břeh Mže severozápadně od kostela sv. Jiří) uložený v herbáři BRNU přiřadil již do 32. Křivoklátsko].

Valcha: při silnici od litického nádraží k Valše za železničním mostem (leg. A. Sobota 19. 5. 1938, popis lokality na schedě: V příkopě u silnice vedoucí na „Valchu“ ve společnosti rožce obecného.).

2. Nedohledané sběry rožce krátkoplátečného, které byly publikované v práci o flóře a vegetaci Plzně (SOFRON & NESVADBOVÁ 1997) – zřejmě došlo k záměně s položkami jiných druhů jednoletých rožců.

Koterov: u železniční trati nad podjezdem (leg. V. Mencl 28. 4. 1936) [původní určení: *Cerastium glomeratum*, určení po revizi: *Cerastium glutinosum*].

Skvrňany: nedaleko trati na cestě (leg. B. Němec 31. 5. 1980) [původní určení: *Cerastium viscosum* (= *C. glomeratum*), určení po revizi: *Cerastium glutinosum*].

3. Další sběry rožce krátkoplátečného zařazené také do Dudkovy diplomové práce (DUDEK 2014):

Komošín (okr. Klatovy): v lese na svahu k Úhlavě (leg. V. Čejka 22. 5. 1968).

Zdmyslice (okr. Plzeň-jih): na západním úklonu železniční trati u železničního mostu nad Sečským potokem dosti hojně zavlečený a zdomácnělý (leg. K. Homan 2. 5. 1967); u železničního mostu přes Sečský potok jižně od obce (leg. K. Homan 8. 5. 1971).

4. V práci o flóře a vegetaci Plzně (SOFRON & NESVADBOVÁ 1997) publikovaný sběr rožce krátkoplátečného při revizi určený a do diplomové práce Dudka (DUDEK 2014) zařazený jako rožec Tenoreův (*Cerastium tenoreanum* Ser.):

Valcha: při silnici od litického nádraží k Valše za železničním mostem (leg. F. Zikan 12. 5. 1938; popis lokality na schedě: Po levé straně silnice od litického nádraží k Valše za železničním mostem.).

Souhrn

V Květeně ČR 2 není rožec krátkoplátečný (*Cerastium brachypetalum*) z fyto geografického okresu 31. Plzeňská pahorkatina uveden. Revizí herbářového materiálu v PL byly ověřeny některé starší literární údaje z území a byl potvrzen výskyt druhu v Plzeňské pahorkatině. Upozorňují také na nález rožce Tenoreova (*Cerastium tenoreanum*) v Plzni. Jedná se patrně o jednorázový výskyt zavlečeného teplomilného druhu, jenž má v ČR těžiště rozšíření na jižní Moravě, a o nový taxon květeny západních Čech.

Literatura

- DUDEK D. (2014): Rozšíření rožců *Cerastium brachypetalum*, *C. glomeratum* a *C. tenoreanum* v České republice. – Ms., 75 p. [Depon. in: knih. Ústavu botaniky a zoologie PŘF MU v Brně; dostupné z URL: https://is.muni.cz/th/358305/prif_m/].

- HADAČ E., SOFRON J. & VONDRÁČEK M. (1968): Květena Plzeňska. – Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody Plzeň, 296 p.
- HADINEC J. & LUSTYK P. [eds] (2017): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XV. – Zprá. Čes. Bot. Společ., Praha, 52/1: 72.
- HANUŠ J. (1885–1886): Soustavný přehled a stanoviska rostlin cévnatých v okolí Plzně samorostlých a obecně pěstovaných. – Zpr. Stát. Vyš. Reál. Gymn. Plzeň, 1884–1885: 1–49 (1885) et 1885–1886: 3–51 (1886).
- MALOCH F. (1939): Rostlinné útvary a společnosti plzeňského okresu. – Plzeň, 71 p.
- SMEJKAL M. (1990): *Cerastium* L. – rožec. – In: Hejný S. et Slavík B. [eds] Květena České republiky. Vol. 2., p. 136–151, Academia, Praha.
- SOFRON J. & NESVADBOVÁ J. [eds] (1997): Flóra a vegetace města Plzně. – Západočeské muzeum Plzeň, Plzeň, 200 p.

Obr. 3 – Sken herbářové položky *Cerastium tenoreanum* ze sbírky Západočeského muzea v Plzni (PL).

Hruštička okrouhlolistá (*Pyrola rotundifolia* L.) v Brdech

R. Hlaváček a J. Sofron

I když hruštičku okrouhlolistou uvádí z Brd více historických botanických prací, nebyl ve druhém svazku Květeny ČR fytogeografický okres 87. Brdy zařazen mezi fytochoriony s jejím výskytem (cf. KRÍSA 1990). Vzhledem k možné obavě ze záměn poměrně podobných druhů tohoto rodu lze předpokládat, aniž by to bylo autorem zpracování čeledi v Květeně B. Křísa výslovně zmíněno, že seznam obsazených fytochorionů byl vyhotoven především na základě studia herbářového materiálu, avšak z Brd Křísa zřejmě

žádnou položku neviděl. U starších literárních údajů musíme vzít v úvahu jak dřívější rozsáhlé vymezení Brd (cf. DOMIN 1903), tak velice široce pojaté, z dnešního hlediska značně nepřesné vymezení lokalit. Mnohdy pak není možné spolehlivě určit, jedná-li se o výskyt vztahující se k fytogeografickému okresu 87. Brdy či spíše k některému z jeho kontaktních fytochorionů – „häufig um Obecnice“ (J. Freyn in ČELAKOVSKÝ 1881): „porůznu v stinných lesích“ (STEJSKAL & HRABÁK 1893), „horní lesy smrkové“ a „v lesním pásmu borovém i smrkovém obecně“ (DOMIN 1903 – uvádí konkrétní lokality pouze z fytochorionu 35a. Holoubkovské Podbrdsko od Strašic a 35c. Příbramské Podbrdsko od Příbrami), „smrkové lesy mezi Mirošovem, Strašicemi a Příbramí“ (CEJP 1924), „roztroušeně v lesích kolem Octárny“ (VESELÝ 1935). Přesto existují i nálezy, které jednoznačně patří do brdského oreofytika (87. Brdy) – „revír U Žida“ (J. Velenovský in ČELAKOVSKÝ 1883), „u Padrti zřídka a jednotlivě, tak u Zámečku; v křoví na lesním luhu u Teslín“ (MALOCH 1913). Právě k Malochovu údaji od Teslín existuje Křísa opomenutý sběr, který nezpochybnitelně potvrzuje výskyt hruštičky okrouhlolisté ve fytogeografickém okresu 87. Brdy: „Pod křovím na lesních lukách u Teslína“ (leg. F. Maloch 23. 7. 1898, rev. R. Hlaváček 2015). Dokladová položka je uložena v herbáři Západočeského muzea v Plzni (PL).

Podle poznámek o rozšíření uvedených ve staré literatuře (häufig, obecný, porůznu) se zdá, že hruštička okrouhlolistá byla v Brdech a přilehlých územích ještě ve 30. letech 20. století přinejmenším řidce roztroušeným druhem. Karel Domin (DOMIN 1903) se o „brdských“ hruštičkách, včetně hruštičky okrouhlolisté, vyjadřoval jako o obecných (tedy nikoli vzácných!) družicích („Z hruštiček *Pyrola minor*, *rotundifolia*, *chlorantha* v lesním pásmu borovém i smrkovém obecně...““) a většinou se vůbec neobtěžoval uváděním konkrétních lokalit. V pozdějších letech druh značně ustoupil, až zřejmě zcela vymizel. Poslední, ale nedoložený a tudíž také neověřitelný výskyt z Brd zmiňuje P. Přidalová (ústní sdělení), která údajně několik exemplářů této hruštičky přibližně okolo roku 1995 zaznamenala u vodojemu při silnici Láz – Nepomuk mezi hájovnou Pourka a odbočkou na obec Sedlice. Avšak v pozdějších letech (ca 2002–2005) již zde nebyl její výskyt potvrzen, takže hruštička okrouhlolistá, podobně jako řada dalších historicky uváděných druhů, patří v současnosti mezi neznámé či dokonce vyhynulé taxony Brd.

Literatura

- CEJP K. (1924): Květena strašických Brd. – Musejní spisy, Rokycany, 7: 1–14.
- ČELAKOVSKÝ L. (1881): Prodrómus der Flora von Böhmen. IV. – Archiv der Naturw. Durchforschung von Böhmen, Prag, 955 p.
- ČELAKOVSKÝ L. (1883): Prodrómus květeny české IV. – Archiv pro přírodovědecký výzkum Čech, Praha.
- DOMIN K. (1903): Brdy. Studie fytogeografická. – Knihovna Čes. společnosti zeměvědné, Praha, no. 2: 1–84.
- KRÍSA B. (1990): Pyrolaceae Dumort. – In: Hejný S. et Slavík B. [eds], Květena České republiky. Vol. 2., p. 508–517, Academia, Praha.
- MALOCH F. (1913): Květena v Plzeňsku. I. díl: Soustavný výčet druhů a jejich nalezišť. – Plzeň, 316 p.
- STEJSKAL F. & HRABÁK J. (1893): Květena Brdská. – In: Hrabák J., Průvodce po Příbrami a okolí, p. 60–68, Příbram.
- VESELÝ J. (1935): Několik poznámek k brdské květeně. – Čas. Nár. Muz., Praha, 109: 130–144.

Zajímavé floristické nálezy

Ivona Matějková ed.

V této rubrice jsou zveřejněny nálezy členů pobočky; jedná se celkem o 33 druhy od sedmi nálezců, kterým tímto děkujeme za poskytnutí údajů. Většina nálezů pochází z roku 2017, u některých je uvedena přesná lokalizace zaměřením souřadnic v systému WGS-84. Údaje týkající se fyto geografických okresů byly převzaty ze studie SKALICKÝ (1988), údaje ke kvadrantům středoevropského síťového mapování z publikace SLAVÍK (1971). Kategorie ohrožení jsou uvedeny dle Červeného seznamu (GRULICH 2012). Nálezy, u nichž nebyl pořízen dokladový sběr, jsou označeny zkratkou not. U ostatních nálezů je uveden herbář, např. PL = sběr uložen v herbáři Západočeského muzea v Plzni. Nomenklatura cévnatých rostlin vychází z Klíče ke květeně ČR (KUBÁT et al. 2002).

Věříme, že vám tyto údaje budou k užitku, a těšíme se na další spolupráci při pátrání po zajímavých druzích (nejen) v Plzeňském kraji.

Acorus calamus L.

Dobřív (okr. Rokycany): břehy Hutského rybníka na SV okraji obce, 49°43'14.5"N, 13°41'37.6"E, 425 m n. m., Holoubkovské Podbrdsko, 6248c, not. R. Paulič 22. 4. 2017.

Asparagus officinalis L.

Vrčeň (okr. Plzeň-jih): výslunná stráňka u východního okraje obce, ca 520 m n. m., Plánický hřeben, not. J. Sofron 24. 6. 2017.

Dýšina, část Nová Hut' (okr. Plzeň-město): okraj travnaté stezky nad jezem nad levým břehem řeky Klabavy, 330 m n. m., Křivoklátsko, 6247a, not. J. Sofron 24. 7. 2017.

Atriplex micrantha Ledeb.

Plzeň (okr. Plzeň-město): silnice v ulici „U Seřadiště“, ve středovém pruhu, 49°42'47.3"N, 13°25'03.2"E, 340 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6246d, not. R. Paulič 7. 9. 2017.

Atriplex oblongifolia Waldst. et Kit.

Velký Bor (okr. Klatovy): příkopy silnice 0,5 km severně od železniční zastávky Velký Bor, hojně, 49°21'03.0"N, 13°41'59.4"E, 450 m n. m., Horažďovicko, 6648a, not. R. Paulič 9. 9. 2017.

Atropa bella-dona L.

Nebřeziny (okr. Plzeň-sever): vrchol příkré stráně mezi Nebřezinami a Kaznějovem, J od soutoku Kaznějovského a Rybnického potoka, 49°54'42.5"N, 13°24'00.6"E, několik keřů se zralými plody nalezeno na nové mýtině, 400 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, not. J. et M. Kalibánovi 21. 7. 2017.

Cardamine hirsuta L.

Mirošov (okr. Rokycany): v trávníku u kostela sv. Josefa na náměstí, 49°41'15.8"N, 13°39'25.8"E, 455 m n. m., Holoubkovské Podbrdsko, 6347b, not. R. Paulič 22. 4. 2017.

Carex pseudocyperus L. – C4a

Pačejov-nádraží (okr. Klatovy): na severových. pobřeží rybníka Nový Pačejov, ca 1,1 km JJV od železniční stanice, dvě kolonie o výměře 0,5 m², 509 m n. m., Horažďovicko, leg. I. Matějková 12. 8. 2017, PL.

Centaureum erythraea Rafn – C4a

Dýšina, část Nová Hut' (okr. Plzeň-město): Kokotský les, travnatý okraj lesní cesty, od Kokotských rybníků ca 1,4 až 1,5 km V-VJV od Nové Hutě, ca 420 m n. m., 6247a, hranice Křivoklátska a Plzeňské pahorkatiny vlastní, leg. J. Sofron 20. 8. 2016, PL. Výskyt na lokalitě potvrzen též v r. 2017.

Chondrilla juncea L. – C3

Horšovský Týn (okr. Domažlice): mezička na okraji polní cesty ca 1,3 km JV od zámku v Horšovském Týně, 440 m SSZ od Šibeničního vrchu (k. 459), 49°31'28.936"N, 12°57'30.219"E, 440 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6443d, not. L. Pivoňková 3. 9. 2017.

Druh je zmiňován z okolí Horšovského Týna, ale z jiných lokalit (ŠEDO 1980).

Circaea lutetiana L.

Letiny (okr. Plzeň-jih): vlhčina v Letinském lese u levobřežního přítoku Podhrázského potoka, ca 940 m Z od střediska Lázně Letiny, nerozměrné vitální kolonie, 493 m n. m., Plánický hřeben, leg. I. Matějková 6. 8. 2017, PL.

V Letinském lese našel tento druh V. Vacek 30. 8. 1973 (VACEK & MATĚJKOVÁ 1995), a sice nedaleko kaple u střediska Lázně Letiny, asi 780 m V od mého nálezu.

Citrullus vulgaris Schrad.

Dýšina, část Nová Hut' (okr. Plzeň-město): zahradní záhon, ojediněle, 324 m n. m., Křivoklátsko, 6247a, leg. J. Sofron 2. 10. 1983, PL.

Cymbalaria muralis G. M. et Sch.

Nepomuk (okr. Plzeň-jih): pata mírně se rozpadající zdi pod Starou poštou ve městě, ca 455 m n. m., Plánický hřeben, leg. J. Sofron 27. 7. 2017, PL.

Dittrichia graveolens (L.) Greuter

Kasejovice (okr. Plzeň-jih): okraj státní silnice 100 m východně od města, 49°27'34.9"N, 13°44'56.5"E, jen 1 exemplář, 540 m n. m., Blatensko, 6548b, not. R. Paulič 13. 8. 2017.

Oman smradlavý je již velmi hojně rozšířen po dálnici D5, kde místy tvoří dlouhé souvislé pásy, avšak výskyt mimo dálnice je dosud velmi vzácný.

Draba muralis L. – C2b

Blahousty (okr. Tachov): kolejiště železniční trati, 450 m S od železniční zastávky Blahousty, 49°48'6.207"N, 13°4'26.859"E, početná skupina na jednom místě, 440 m n. m., 28f Svojsínská pahorkatina, 6144c, leg. L. Pivoňková 24. 4. 2017, PL. Dále k jihu směrem k žel. zast. Blahousty nenalezena.

Eleocharis acicularis (L.) R. et Sch.

Butov (okr. Stříbro): jihozáp. část vodní nádrže Hracholusky, sev. pobřeží (levý břeh), ca 280 m SV od hlavní budovy rekreačního střediska Butov a ca 360 m JV od Butovského vodopádu, drobné kolonie na obnaženém pobřeží s písčitou půdou, 353 m n. m., Svojsínská pahorkatina, leg. I. Matějková 22. 7. 2017, PL.

Eleocharis ovata (Roth) R. et Sch.

Nová Ves u Chanovic (okr. Klatovy): vých. pobřeží rybníka „Široký“, vlhká obnažená písčité půda, vitální kolonie, ca 700 m ZSZ od kapličky v obci, 570 m n. m., Plánický hřeben, leg. I. Matějková 12. 8. 2017, PL.

Filipendula vulgaris Moench

Dýšina, část Nová Hut' (okr. Plzeň-město): mezofilní až vlhká louka u jihozáp. cípu koupaliště, 500 m SV od obce, 310 m n. m., Křivoklátsko, 6247a, leg. J. Sofron 22. 6. 2015, PL. Na lokalitě více vyvinutých fertálních rostlin.

***Herniaria glabra* L.**

Dýšina, část Nová Hut' (okr. Plzeň-město): okraj kamenité cesty lukami do Chrástu pod obcí, ca 160 m SZ od obce, 310 m n. m., Křivoklátsko, 6247a, leg. J. Sofron 12. 7. 2014, PL.

Třemošná (okr. Plzeň-sever): spáry zámkové dlažby chodníku v západní části obce, 350 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, not. J. Sofron 13. 6. 2015, 21. 6. 2016 et leg. 10. 6. 2017, PL.

Plzeň (okr. Plzeň-město): Denisovo nábřeží, spáry dláždění chodníku nad pravým břehem řeky Radbuzy mezi poliklinikou a dvěma lávkami přes Radbuzy, ca 310 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6246, leg. J. Sofron 11. 7. 2016, PL.

***Hypericum humifusum* L. – C3**

Lomany (okr. Plzeň-sever): okraj lesní cesty ca 1 km JV od obce, ca 400 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, not. J. Sofron 27. 6. 2015.

Horní Bříza (okr. Plzeň-sever): lesní cesta u průseku v plesí Praha (k. 457 m), ca 1,4 km S až SSZ od středu obce, ca 430 m JZ od kóty 457, 49°51'08.3"N, 13°21'09.5"E, několik kvetoucích ex., 431 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, not. J. et M. Kalibánovi 10. 8. 2017.

***Jasione montana* L.**

Vrčeň (okr. Plzeň-jih): nízká výslunná řídko-a krátkostébelná stráňka při východním okraji obce, ca 520 m n. m., Plánický hřeben, not. J. Sofron 24. 6. 2017.

***Juniperus communis* L. subsp. *communis* – C3**

Černá Hať (okr. Plzeň-sever): Čoubův mlýn, svah nad levým břehem Střely, ca 400 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, not. J. Sofron 23. 4. 2016.

***Lastrea limbosperma* (All.) Holub et Pouzar**

Vrčeň (okr. Plzeň-jih): travnatá lesní cesta na západním úpatí vrchu Štědrý, ca 300 m J od kaple sv. Vojtěcha, ca 440 m n. m., Plánický hřeben, not. J. Sofron 24. 6. 2017.

***Nymphoides peltata* (S. G. Gmelin) O. Kuntze – C1t**

Butov (okr. Stříbro): jihozáp. část vodní nádrže Hracholusky, sev. pobřeží (levý břeh), ca 260 m ZJZ od hlavní budovy rekreačního střediska Butov, vitální kolonie o výměře 2 m² na písčito-bahnitěm substrátu, 353 m n. m., Svojsínská pahorkatina, not. I. Matějková 22. 7. 2017. Vzhledem k blízké přítomnosti chatové osady se může jednat o umělou výsadbu.

Pačejov-nádraží (okr. Klatovy): na severových. pobřeží rybníka Nový Pačejov, ca 1,1 km JJV od železniční stanice, vitální kolonie o výměře 3 m² na zvětralém granodioritu, 509 m n. m., Horažďovicko, not. I. Matějková 12. 8. 2017. VANĚČEK (1969) zde tento druh neuvádí.

***Salvia pratensis* L.**

Dýšina, část Nová Hut' (okr. Plzeň-město): východní svah náspu železniční trati, ca 100 m severně od silničního podjezdu, ca 340 m n. m., Křivoklátsko, 6247a, not. J. Sofron 27. 6. 2015.

***Sanicula europaea* L.**

Dýšina, část Nová Hut' (okr. Plzeň-město): lem lesní cesty mezi Novou Hutí a Horomyslicemi, proti jezu na řece Klabavě, 315 m n. m., Křivoklátsko, 6247a, leg. J. Sofron 14. 5. 2016, PL.

***Senecio inaequidens* DC.**

Plzeň (okr. Plzeň-město): na okraji silnice (při vjezdu na dálnici D5) jižně od Koterova, 49°42'13.2"N, 13°26'00.8"E, několik rostlin, 360 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6246d, not. R. Paulič 7. 9. 2017.

***Setaria verticillata* (L.) P. Beauv.**

Rokycany (okr. Rokycany): u zdi na autobusovém nádraží, vzácně, 49°44'29.6"N, 13°35'26.9"E, 363 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6247d, not. R. Paulič 19. 9. 2017.

***Silybum marianum* (L.) Gaertner**

Bušovice (okr. Rokycany): okraj kukuřičného pole, 2,3 km JZ od obce, 395 m n. m., ca 10 fertálních rostlin, Plzeňská pahorkatina vlastní, 6247a, not. J. Sofron 20. 9. 2017.

***Spergularia rubra* L.**

Kralovice (okr. Plzeň-sever): klášter Mariánská Týnice, 15 m od hlavního vchodu do Muzea a galerie severního Plzeňska, 49°59'04.9"N, 13°27'44.7"E, ve spárách dlažby u laviček několik desítek kvetoucích a odkvetlých rostlin, 472 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, not. J. et M. Kalibánovi 24. 8. 2017.

***Stellaria pallida* (Dumort.) Crép.**

Dobřív (okr. Rokycany): trávník před restaurací Hamrovka v obci, 49°42'55.9"N, 13°41'09.6"E, 415 m n. m., Holoubkovské Podbrdsko, 6248c, not. R. Paulič 22. 4. 2017.

***Thlaspi caerulescens* J. Presl et C. Presl**

Dobřív (okr. Rokycany): v trávníku nad levým břehem Klabavy u autobusové zastávky v obci, vzácně, 49°42'55.3"N, 13°41'05.5"E, 415 m n. m., Holoubkovské Podbrdsko, 6248c, not. R. Paulič 22. 4. 2017.

***Trifolium incarnatum* L.**

Hracholusky (okr. Stříbro): okraj pole nad vodní nádrží Hracholusky, poblíž kempu u hráze přehrady, ca 750 m SSV od kapličky v obci, jedna desítka ex., 372 m n. m., Svojsínská pahorkatina, leg. I. Matějková 22. 7. 2017, PL.

***Vulpia myuros* (L.) Gmelin – C3**

Kasejovice (okr. Plzeň-jih): na okraji kolejiště na železničním nádraží v Kasejovicích, hojně, 49°27'23.3"N, 13°44'41.2"E, 526 m n. m., Blatensko, 6548a, not. R. Paulič 13. 8. 2017.

Literatura

GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84/3: 631–645.

KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. & ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.

SKALICKÝ V. (1988): Regionálně fyto geografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], Květena České socialistické republiky, Academia, Praha, 1: 103–121.

SLAVÍK B. (1971): Metodika síťového mapování ve vztahu k připravovanému fyto geografickému atlasu ČSR. – Zpr. Čs. Bot. Společ., Praha, 6: 55–62.

ŠEDO I. [ed.] (1980): Materiály k flóře Tachovska a Horšovskotýnska. Výsledky floristických kurzů ČSBS v Tachově (1966) a v Horšovském Týně (1971). – Sborn. Západočes. Muz. Plzeň, Přír., 35: 3–95.

VACEK V. & MATĚJKOVÁ I. (1995): Materiál ke květeně Přešticka. – Sborn. Západočes. Muz. Plzeň, Přír., 91: 5–131.

VANĚČEK J. (1969): Květena Horažďovicka. – Plzeň, 272 p.

RŮZNÉ

Ztracený a znovunalezený botanický poklad Josefa Hněvkovského Miroslava Šandová

Učitelé všech generací vždy patřili k osobnostem, které se podílely na společenském dění v regionu, kde působili. Na Rokycansku byl jedním z nich Josef Hněvkovský (19. 4. 1845 – 3. 6. 1907), který po vystudování učitelského ústavu a krátkém podučitelském působení v Počernicích u Prahy nastoupil v r. 1870 v Rokycanech nejprve na hlavní dívčí školu, v jejíž budově se dnes nachází muzeum. Od r. 1885 učil v chlapecké měšťanské škole v ul. Míru, kde byl r. 1886 jmenován prozatímním ředitelem a v r. 1906 ředitelem. Josef Hněvkovský se zabýval botanikou v Rokycanech a jejich okolí a některé jeho nálezy publikoval v pracích o přírodních poměrech na Rokycansku jeho současník, učitel Antonín Tytl (TYTL 1890). V muzejních sbírkách po Josefu Hněvkovském zůstalo zachováno pozoruhodné dílo – barevné vyobrazení 180 rostlin z Rokycan a okolí, které vydal vlastním tiskem. Z hlediska technologie tisku šlo o vědeckou ilustraci provedenou technikou kamenotisku. Dílo vzbudilo hned po svém vydání velký zájem odborníků i veřejnosti a autor za ně získal několik významných ocenění (ŠANDOVÁ 2007). Na hospodářsko-průmyslové výstavě v Rokycanech v r. 1896 získal Josef Hněvkovský dokonce zlatou medaili. Tato medaile mu byla udělena „za otisky rostlinné a za herbář“. A právě tento skutečný herbář byl dlouhá léta pokládán za ztracený. Teprve v r. 2011 jej rokycanské Muzeum Dr. Bohuslava Horáka získalo od paní Boženy Bošínové, dcery Josefa Širokého, mnohem mladšího následníka Hněvkovského v ředitelské funkci na téže škole. Herbář byl dlouhá léta uložen ve sklepě jejich domu spolu s dalšími předměty, a kupodivu přežil toto uložení bez úhony.

Po převzetí do muzea byl herbář odborně zaevidován do muzejních sbírek. Obsahuje celkem 301 herbářových položek formátu A5, uložených ve čtyřech speciálních kartonových krabicích. Téměř všechny položky jsou lokalizovány. Je zajímavé, že se zde nacházejí i rostliny, které autor sbíral na počátku svého učitelského působení v Počernicích, kdy zřejmě sbírku založil. Herbář také ukazuje, kromě planě rostoucích druhů, které rostliny byly v době působení Josefa Hněvkovského pěstovány na školní zahradě rokycanské školy, kde se s nimi žáci při výuce mohli seznámit. Jednalo se o rostliny léčivé, jedovaté, včelařské (*Calendula officinalis*, *Borago officinalis*, *Symphytum officinale*, *Cynoglossum officinale*, *Hyoscyamus niger*, *Solanum nigrum*, *Polemonium caeruleum*), ukázky obilovin, luskovin a dalších užitkových rostlin (*Hordeum distichon*, *Triticum vulgare*, *Pisum sativum*, *Phaseolus coccineus*, *Lens culinaris*, *Cannabis sativa*, *Fagopyrum esculentum*, *Carthamus tinctorius*, *Centranthus ruber*) a položky různých okrasných rostlin a keřů (*Aster* sp., *Senecio* sp., *Ageratum houstonianum*, *Lupinus albococcineus*, *Linaria bipartita*, *Phalaris canariensis*, *Juniperus virginiana*, *Philadelphus coronarius*, *Deutzia scabra*, *Taxus baccata*, *Chamaecytisus ratisbonensis*, *Amorpha fruticosa*) či keřů pěstovaných pro plody, např. *Ribes rubrum*, *Morus alba*. (Nomenklatura zde uvedená je dle KUBÁT et al. 2002.)

Herbář zároveň vypovídá i o tom, v jak širokém okruhu území se autor sbírání rostlin věnoval. Kromě vlastního města Rokycany a nejbližšího okolí (Kamenný Újezd, Litohlavy, Klabava) podnikal i cesty na Plasko, v době působení v Horních Počernicích pak i do okolí Prahy, např. do Dobříchovic. Záhadou zatím zůstává, zda plesnivce alpský (*Leontopodium alpinum* CASS.) z Alp je dokladem jeho vlastní studijní cesty nebo zda jej, jak bylo v tehdejší době obvyklé, vyměnil za jinou položku s některým ze svých odborných

kolegů. Zajímavé je také srovnávání výskytu některých druhů podle četnosti v době, kdy herbář vznikl, s jejich výskytem v době současné, což lze porovnat právě tak s článkem A. Tytla (TYTL 1890), kde jsou samostatně uvedeny Hněvkovského nálezy v kapitole „Rostliny vzácnější“; některé z těchto druhů jsou dnes na Rokycansku obecně rozšířené, a naopak některé druhy uvedené v soupisu běžných rostlin se v současné době v regionu již nenacházejí.

Hněvkovského herbář ještě vyžaduje podrobnější taxonomickou revizi. Pro svou vědeckou a dokumentační hodnotu nebyl rozřazen ve sbírkách do muzejního herbáře dle systému, ale je uchováván jako historický herbář samostatně. Slouží pouze ke studijním účelům odborníků. Pouze při výjimečných příležitostech, jako bylo např. 110. výročí založení rokycanského muzea v r. 2015, mohli návštěvníci několik položek z tohoto unikátního souboru vidět na krátkodobé výstavě.

Literatura

- KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. & ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.
SOFRON J. & NESVADBOVÁ J. (2009): Nástin dějin botaniky v západních a jihozápadních Čechách. – Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., č. 112: 170.

Obr. 4 Ukázka položky z herbáře Josefa Hněvkovského, *Dipsacus sylvestris*, inv. č. BS 4247.

- ŠANDOVÁ M. (2007): Zajímavý dokument o flóře okolí Rokycan ze sbírek muzea v Rokycanech. – Sborn. Muz. Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Rokycany, suppl. Příroda 4/2007: 103–109.
- TYTL A. (1890): Rokycany, královské svobodné město. Místopisné vypsání se stručným podáním historickým. – Tisk Národní knihtiskárny J. R. Part, Plzeň. [Květena okolí rokycanského, p. 23–27.]

František Maloch opět, leč zcela jinak

aneb cosi o knize: Martina Kožíšek Ouřadová a Vladimír Kožíšek: Šumava Františka Malocha (2017), Kozmar, Plzeň, 160 p.

Přes sto let tomu, co se plzeňský botanik František Maloch vydal se svým přítelem W. (Janem Warausem) na téměř objevitelskou pěší túru do tehdy botanicky téměř neobjeveného Předšumaví a centrální Šumavy. Jejich putování netrvalo dlouho, jen několik málo dní, přesto bylo natolik plodné, že Maloch, nadšený šumavskou krajinou (a samozřejmě i botanickými nálezy), svými dojmy a poznatky brzy po návratu obdařil čtenáře plzeňského Českého deníku. Ten jeho text otiskoval na pokračování již v roce výpravy (1916).

K svému vyprávění o cestě se Maloch vrátil ještě po 18 letech, aby totéž vydal v samostatné publikaci pod názvem „Ke kolébce zlatonosné Otavy“ (1934) a opět slohem, zcela v intencích tehdejší doby, vlastenecky a řekněme i učitelsky nadneseným, „opěvujícím“ krajinu, její přírodu a zvláště flóru.

Malochova publikace však nezůstala ani po tolika letech bez povšimnutí. Naopak! Inspirovala manžele Kožíškovy k zopakování jeho cesty v roce jejího stého výročí (2016), byť zdaleka ne na jediný zátaň, jak tak učinil jejich předchůdce.

Vybavení Malochovým „itinerářem“, dokonale fotografickou technikou, spacáky a vším potřebným k pouti, nasbírali mnoho nejen osobních zážitků, ale i cenný materiál k nové knize, jež vyšla v roce 2017.

A o ní tedy několik slov.

Autoři se obdivuhodně dokázali vcítit do prožitků svého předchůdce, na něž reagují svými a kupodivu – přes rozdíl tolika generací a věků – ne příliš odlišnými postřehy. Jen porovnejme v rámečcích přetištěný text Malochův a text Kožíškových, i když důraz je v knize kladen, a to je podstatné, spíš na technicky perfektní fotografické záběry míst navštívených oběma expedicemi, takže srovnání mnohých skutečností v roce 1916 (autoři měli k dispozici historické fotografické záběry) s dnešními je dalším, naprosto nezastupitelným přínosem publikace. Čas plynul, mnohé se změnilo, mnohé naštěstí zůstalo a zůstává ostatně na čtenáři, aby si obrázek udělal sám.

Botanika zaujme jistě ještě Botanický rejstřík v publikaci zmíněných taxonů rostlin na str. 152–153.

Určitou vadou na kráse, kterou recenzent bohužel nemůže přejít bez poznámky, jsou některá nepřilíhla šťastně vyvedená vyobrazení rostlin Evy Sýkorové. Jde např. o *Saxifraga tridactylites* (rostlina si není podobná), *Aruncus vulgaris* (květenství připomíná spíš plšf než množství nahloučených kvítků na převislých latách), *Heraclium sphondylium* (jen s horními listy je v kresbě netypické) aj. Snad by se byl našel výtvarně šťastnější malíř. *Blechnum spicant* má vedle nedobré kresby navíc poněkud zmatený průvodní text (sporofyly versus trofofyly), pro laika ne zcela jasný.

Vzdor těmto několika připomínkám je třeba s obdivem říci, že vznikla mimořádně půvabná, fotograficky i polygraficky pozoruhodná knížka, niterně i faktograficky přibližující částečně zaniklou i současnou krajinu Předšumaví a části Šumavských plání.

Jaromír Sofron

PERSONALIA

Západočeská pobočka v letech 2013 až 2017

K jubileím členů pobočky, zmiňovaných v letošní Calluna, připojuji ještě jedno, a to loňských 55 let pobočky. „Oslavováním“ jsme se zřejmě vyčerpali o pět let dříve, kdy bylo k půlstoletí trvání pobočky vydáno samostatné číslo Calluna. Byly zde kompletně zveřejněny přednášky z konference, konané ve dnech 12. až 14. října 2012, i materiály z výstavy, otevřené v mazhauzu plzeňské radnice k stejnému výročí. Činnost pobočky byla tehdy zhodnocena velice důkladně, takže je na co navazovat. A jak jsme se my, jako „pobočka“, od té doby proměnili?

Navenek možná nijak výrazně – vydávali jsme časopis Calluna, pořádali exkurze i přednášky. Za připomenutí ale určitě stojí uspořádání archivu naší pobočky (dostupného v oddělení botaniky ZČM), vydání materiálů k floristickým kurzům v Rokycanech a v Domažlicích, zpracování a zpřístupnění webové stránky věnované pobytu K. M. Sternberga na Březině, publikování doplňku k nástinu dějin botaniky v západních a jihozápadních Čechách, sledování rozšíření vybraných nepůvodních druhů. Individuálně přispívali naši členové do každoročně vydávaných „Additament“ ve Zprávách ČBS a předávali lokality k doplnění síťových map zveřejňovaných v časopise Preslia – to především profesionální botanikové – pracovníci muzeí a ochrany přírody.

Za oněch pět let bohužel odešlo do botanického nebe pět našich členů: Josef Škrábek (27. 8. 2013), Josef Malý (2. 9. 2013), Tomáš Č. Kučera (25. 6. 2014), Miloš Hostička (17. 2. 2015) a Josef Smola (26. 12. 2016). Čest jejich památce!

Pohled na fotografii na poslední straně v druhém čísle Calluna z roku 2012 svědčí o tom, že ti, kdož v pobočce zakotvili, v ní stále nacházejí místo, kde je příjemné se čas od času setkávat. Nebo jinak, jak řekla jedna kolegyně na výroční schůzi 4. března 2017, „je dobré, že člověk někam patří“.

Věřím, že tomu tak bude i do budoucna.

Slávka Nesvadbová

Jubilant RNDr. Ing. Miroslav Hájek

(*11. 5. 1957)

Dlouholetý člen Západočeské pobočky České botanické společnosti oslavil v roce 2017 významné životní jubileum. Miroslav Hájek se narodil v Kralovicích. Studoval Geologicko-průzkumný institut v Moskvě, obor geologické mapování, vyhledávání a průzkum ložisek nerostných surovin, a obhájil diplomovou práci na téma Průzkum muskovitových pegmatitů v Mamsko-Čujské oblasti (Zabajkálí, Rusko). Získaný zahraniční diplom nostrifikoval na Přírodovědecké fakultě UK Praha, kde mu byl přiznán titul RNDr. V letech 1986 až 1989 absolvoval externí studijní pobyt v rámci geologicko-ekonomického vyhodnocení ložiska rud zlata a wolframu Kašperské Hory při Geologicko-průzkumném institutu v Moskvě.

Svoji profesní kariéru spojil s geologickým výzkumem a pracoval v n. p. Geindustria Praha, posléze následnické organizaci GMS a.s., jako ložiskový geolog, od roku 1986 se specializoval v oboru geologie životního prostředí (kontaminace) – oblast Stříbro, pracoviště Plzeň. Od roku 1991 se orientoval v Ekoservisu Plzeň na geologii životního prostředí, hydrogeologii a kontaminace. Od roku 1992 působil ve firmě Gekon s.r.o. Praha jako specialista se zaměřením na geologii životního prostředí – kontaminace horninového prostředí a vod, fytoindikace šíření znečištění, rekultivace území po těžbě nerostů a územních systémů ekologické stability.

Zásadně ho ovlivnila spolupráce s doc. RNDr. Antonínem Pyškem, u něhož na pedagogické fakultě v Plzni absolvoval i specializované kurzy indikační botaniky, které pak využil ve své další praxi: při mapování vegetace, mapování prostorové hydrologické a hydrogeologické struktury pro návrhy revitalizací potočných systémů a zadržování vody v krajině, při dendrologických průzkumech pro různé stavby a zeleň, a v neposlední řadě pro mapování přírodních hodnot pro přírodní a krajinářské parky.

Původně geolog, který vyniká schopností bádát v terénu, číst krajinu a hodiny a hodiny zkoumat složité jevy, se se stejným entuziasmem věnoval základům geobotaniky a dokázal propojit své rozsáhlé znalosti o neživé přírodě s informacemi o rostlinném pokryvu, např. ve fytoindikacích nebezpečných látek (těžké kovy apod.). Řadu let se věnoval starým skládkovým tělesům, ale vypracoval i množství plánů péče o chráněná území, např. NPR Boubín nebo NPR Bílá Strž. Své botanické schopnosti zúročil rovněž jako krajský koordinátor mapování přírodních biotopů pro systémy NATURA 2000 a SMARAGD pro AOPK ČR.

Od roku 1998 rozvíjí jako společník firmy a pověřený zástupce jednatele firmu GEO VISION s.r.o. Praha, kde se specializuje hlavně na problematiku ložiskové geologie, pedologie, hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA) a indikační geobotaniku.

V současné době se jubilant zabývá zejména krajinou ekologií, revitalizací území a projektováním a revizemi souborů územního systému ekologické stability (ÚSES) jako autorizovaný projektant, a se zánicím a odpovědností sobě vlastní zpracovává expertní posudky z aplikované ekologie.

Spolupracuje s Fakultou pedagogickou ZČU v Plzni, jako přísný, spravedlivý, ale vlídný oponent botanických prací zaměřených na mapování rostlin ve městě, invazní rostliny, nebo jako lektor exkurzí, kdy dokáže dopodrobna vysvětlit pro studenty obtížné geologické jevy a nadchnout je pro poznávání krajiny. Kdykoliv je ochoten studentům či začínajícím kolegům nabídnout radu či pomoc.

Je autorem či spoluautorem řady odborných článků, posudků a závěrečných zpráv.

Sestavil unikátní sbírku minerálů a hornin, která se pyšní jak vlastnoručními sběry z různých koutů světa, tak exotickými exponáty získanými na různých burzách.

Velkou radostí je pro oslavence cestování, v posledních letech zejména poznávání řeckých ostrovů, jejich geologie, ale i rostlin, které také fotí a archivuje.

Do dalších let přeji oslavenci pevné zdraví, mnoho odvážných cestovatelských plánů při dobrém zákusku a vídeňské kávě, šťastný návrat ze všech botanicko-geologických výprav a spoustu nadšení a sil k řešení problémů v krajině.

Zdeňka Chocholoušková

Rudolf Hlaváček slaví 60 let

RNDr. Rudolf Hlaváček, v botanické obci zvaný prostě Ruda, mezi kamarády i Rudoušek, není sice rodilý Západočech, ale k západočeskému regionu ho pojí velmi vřelé sousedské pouto. Proto je na místě ocenit redakci časopisu Calluna, že na jejich stránkách mohou věnovat kamarádovi Rudovi k jeho šedesátinám jubilejní medailonek.

Narodil se 14. 10. 1957 v Českém Těšíně ve Slezsku, odkud pocházela jeho maminka Alžběta Hlaváčková, roz. Siejková (1932–1978), ale své dětství prožil na Blatensku v obci Velká Turná, kde se narodil jeho otec Rudolf Hlaváček (1923–1992). Maminka celý život pracovala ve zdravotnictví, otec byl absolventem střední stavební průmyslovky a stavařině zůstal věrný až do odchodu na penzi. Ruda tedy neměl v rodině pro své budoucí zaměření nikterak mimo-

řádné odborné zázemí. Jeho vztah k přírodě jako vesnického kluka pravděpodobně formovala spíše přívětivá venkovská krajina a samozřejmě knihy, mezi nimi pak především tehdy nesmírně populární Hanzákovy mnohosvazkové dílo Světem zvířat. Základní školu vychodil ve Velké Turné a v sousední Radomyšli (1964–1973), gymnázium absolvoval ve Strakoncích (1973–1977). Poté se rozhodl se pro studium na Přírodovědecké fakultě UK v Praze. Byl přijat pouze na základě výsledků přijímacích zkoušek, tedy bez podpory jakékoliv politické angažovanosti nebo přímé protekce (lidově výstižně označované jako „tlačénka“), což tehdy nebylo tak úplně samozřejmé. Studoval obor ochrana životního prostředí a toto studium úspěšně zakončil v roce 1983. Na botaniku se zaměřil až během studia, do značné míry pod vlivem svých již zkušenějších ročníkových spolužáků na geobotanickém oddělení katedry botaniky, především Petra Pyška, a také Miroslava Šrůtky a Josefa Smažíka. Sám Ruda přiznává, že do té doby rostliny nijak zvlášť neznal a teprve na studentských exkurzích je začal sbírat do herbáře a postupně si je určovat. Jako téma své diplomové práce si vybral vegetaci rybníků (Ekosystémy ostřice *Carex gracilis* na severním Třeboňsku a jejich krajinný význam). Vedení diplomové práce mu obětavě zaštilila Jana Osbornová, ve skutečnosti totiž její náplň vymyslel a připravil Jan Jeník v Třeboni, ten ovšem z důvodů ryze politických nemohl již v té době na fakultě působit. Výraznou měrou mu v průběhu práce také pomáhal zkušený třeboňský botanik Stanislav Kučera, především s určováním druhů. V roce 1983 nastoupil jako botanik do Okresního muzea (nyní Hornického) v Příbrami, kde setrvává až do této chvíle. Tolik nezbytný stručný průřez jeho dosavadním životem.

Regionální muzejní botanici tvoří v České republice početnou a velmi důležitou součást botanické odborné obce. Řada z nich vzhledem ke skromným možnostem v muzeích nepřesáhne svou činností a významem hranice svého domovského regionu, ale někteří se prosadí i v celostátním srovnání. Podle mého soudu se to povedlo právě Rudovi. Na samém počátku jeho profesní dráhy, když nastoupil do muzea v Příbrami, bylo zřetelným handicapem, že se jednalo o pracoviště bez výraznější tradice přírodovědeckého výzkumu (s výjimkou předchozího krátkého působení V. Mikoláše). Musel se tak vyrovnat s nedostatkem odborné literatury a velice skromným muzejním herbářem. V začátcích byl rovněž nucen podílet se na nebotanické muzejní činnosti, jako byly práce spojené s přípravou muzejních výstav, stěhování muzejních depozitářů, nebo třeba i manuální pomoc při archeologických vykopávkách. Členitá krajina a rozmanitá květena relativně velkého příbramského okresu, zahrnující nejvyšší partie Brd, teplé střední Povltaví, malebné Sedlčansko, Březnicko a Dobříšsko, ho však zaujala. Během svého muzejního působení celé „svěšené“ území prochodil a podrobně botanicky poznal. Stal se solidním znalcem květeny středního Povltaví a především Brd, které téměř celé velmi detailně floristicky prozkoumal. V současnosti spravuje muzejní databázi brdské květeny, která obsahuje ca 125 000 nálezů, včetně údajů jeho západočeských spolupracovníků podílejících se na výzkumu květeny Brd. Pracoval i v sousedním území Plánického hřebene. Ve svém zájmovém území učinil některé pozoruhodné nálezy, např. průtržník chlupatý *Herniaria incana* u Hřimězdic, nebo po dlouhé době pro květenu ČR nově objevený orobinec stříbrošedý *Typha shuttleworthii* u Obecnic. Ruda také velice aktivně a dlouhodobě spolupracuje se státní ochrannou přírodou, pro její potřeby vypracoval několik desítek odborných posudků. Spoluautorsky se rovněž podílel na vypracování textu botanické části okresu Příbram v kompendiu chráněných území ČR, v dílu Střední Čechy (LOŽEK et al. 2005).

Obr. 5 – Ruda při sběru ostružiníků na exkurzi u Nového Knína 24. října 2017.

Díky své pili a zaujetí pro sběratelskou floristickou činnost obohatil významným způsobem herbářovou muzejní sbírku (ta dnes čítá zhruba 12 tisíc herbářových položek), kterou vzorně udržuje a která nyní slouží při studiu početnému okruhu českých badatelů. Občas užívané obecné klišé o zaprášených muzejních herbářích tedy v případě příbramského herbáře určitě neplatí. Vedle toho má dalších několik tisíc položek uloženo v soukromém herbáři ze svých zahraničních cest. Rudovy floristické údaje nacházíme často v botanické literatuře a v databázích. Domáci botanické veřejnosti je Ruda znám svou pečlivostí, kterou soustavně věnuje schedování svých sběrů, a také jako velmi svědomitý kurátor. Považuji za obdivuhodné, že se dokázal odvážně pustit i do regionálního studia rodu *Rubus*, který naprostá většina našich botaniků ignoruje, ačkoliv jejich zastoupení v české krajině je významné. V rámci svého území se v nich zdařile vyzná, a ty, které nezná, vždy sebere a uloží do herbáře. Jeho bohatá herbářová kolekce ostružiníků bude bez nadsázky patřit k nejcennějším v republice. Ačkoliv vzhledem ke svým znalostem publikuje relativně málo (v tom mu brání především jeho sebekritičnost, on sám ovšem nezanedbatelný podíl přičítá i své lenosti), i na tomto poli je viditelný. Kromě řady samostatných prací (viz připojený přehled) aktivně spolupracuje autorsky od samého počátku s redakcí seriálu *Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae*, který vychází pravidelně v časopise *Zprávy České botanické společnosti*. K významným, avšak výhradně mimomuzejním činnostem Rudy patří také jeho cestovatelská vášně – kromě téměř všech tradičních zemí Evropy navštívil i Turecko, Maroko, Kavkaz, Krym, Špicberky, Dominikánskou republiku, Madagaskar a Jihoafrickou republiku. Zajímá ho především tamní příroda a na většině cest se snaží, pokud to jen trochu jde, sbírat rostliny.

Protože Ruda znám od jeho studentských let na půdě Karlovy university, mohu si dovolit připojit také odstavec týkající se jeho osobního života a jeho povahových rysů. Ruda patří do generace pomalu mizejících (mou staromilskou optikou tak viděno) botaniků-floristů, kteří s botanickým oborem a místem působení spojili svůj další profesní a mnohdy i osobní život. Když se dnes řekne Ruda Hlaváček, zřejmě každý botanik v ČR si okamžitě doplní Příbram a Brdy. Jeho pracovní čas v podstatě nelze oddělit od osobního, i to je možná důvod, proč nestihl založit vlastní rodinu. V žádném případě však není „sucharem“, jak by to snad z textu mohlo vypadat. Má například zřetelné hudební nadání a jen jeho skromnost mu zabránila v tomto směru více vyniknout. Podobně byl v mládí nadán fotbalovým kumštem, který řadu let aktivně na hřištích v oblastních soutěžích provozoval, v další fotbalové kariéře mu však (naštěstí) zabránila jeho nepřilíš vysoká postava. I tak si však z tohoto období odnesl po zbytek života poníčená kolena a záda. Asi nejnápadnější Rudovou vlastností je profesní poctivost, sám ho znám jako velmi spolehlivého a zodpovědného člověka. Vypravuji si, jak mi jednou s opravdovým rozhořčením líčil, že jeho tehdejší muzejní šéf se vůbec nestará o to, co vlastně v pracovní době v muzeu dělá, a nijak ho po celé roky nekontroluje – nedostižný to sen mnoha státních zaměstnanců. Tato drobná příhoda myslím rovněž vhodně ilustruje jeho obecnější přístup k životu, ten je často nekonformní, leckomu se může v určitých ohledech jevit dost dobře i jako svérázný. V jednání je Ruda velice přímý a otevřený, snad by se dalo říci (občas) i prostořeký. Není mu shůry dáno umění slovní diplomacie, promyšlené taktiky nebo strategie, což mu pravděpodobně v některých situacích může komplikovat život, ale osobně se domnívám, že právě tohle je vlastnost, kterou na něm jeho přátelé oceňují. V soukromém životě je to velice přátelský, skromný, vyrovnaný a taky, budiž řečeno, spokojený člověk. Vícekrát jsem se rovněž přesvědčil, že je i nadmíru velkorysý a obětavý. Není rozhodně malicherný, lze s ním dlouze probírat nejrozmanitější životní a politická témata, v případě neřešitelných sporů lze bez obav zajít v debatách až na samou dřeň – nedá se, ale ani se nikdy pro slovo neurazí. Toho si u něho nesmírně vážím. V osobních názorech se někdy značně rozcházíme, a přesto to nijak nekalí náš vzájemný kamarádský vztah. To je podle mých dosavadních životních zkušeností obdivuhodné poznání. Dlouhá léta spolu (často i s dalšími kamarády) pravidelně botanicky vandrujeme po české krajině, jako tomu bylo kdysi za dob minulých, jen tak nalehko a bezstarostně, pouze s herbářovými papíry v deskách, se spacákem a sirkami. A pak to nerušené klábosení u nočního ohně! Je to pro nás oba vždy nádherný a mimořádně občerstvující zážitek. Přál bych Rudovi do dalších let vedle nezbytného zdraví a třeba dalších výprav za poznáním do exotických zemí, aby se mu především podařilo zpracovat nashromážděná data o brdské květeně do podoby souborné, nejlépe knižní, květeny. Já bych mu mohl na oplátku slíbit, že zase dokončím náš společný a dosud nedopsaný článek o ostružiníkové květeně Sedmihoří na Tachovsku.

Jiří Echium Hadinec

Pozn. red.: Rudova reakce (neviděl ale ten poslední odstavec):

Myslím, že si medailonek ani nezasloužím. Budu se muset více snažit, abych se tomu člověku, kterého tam popisuješ, alespoň přiblížil.

Biografické citace

- TRANTINA V. et al. (2001): Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu (1945 až současnost). – Knihovna Jana Drdy, Příbram, 304 p.
- SOFRON J. & NESVADBOVÁ J. (2009): Nástin dějin botaniky v západních a jihozápadních Čechách. – Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., 112: 3–170.

Bibliografie

1983

- HLAVÁČEK R. (1983): Ekosystémy ostřice *Carex gracilis* na severním Třeboňsku a jejich krajinný význam. – Ms., 119 p. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna Katedry botaniky PřF UK, Praha.].

1985

- HLAVÁČEK R. (1985): Sociologické druhové skupiny v indikační geobotanické praxi. – Zprav. Západočes. Poč. Čes. Bot. Společ., Plzeň, 2: 1–5.

1986

- HLAVÁČEK R. (1986): Anglický park v Dobříši. – Ochránce přírody, Příbram, IV/2: 4–5.
- HLAVÁČEK R. (1986): Botanické sbírky a činnost muzea v ochraně přírody. – Vlastivědný sborník Podbrdsk, Příbram, 30: 155–159.

1987

- HLAVÁČEK R. (1987): Tři zajímavější luční lokality na okrese Příbram. – Ochránce přírody, Příbram, V/2: 11–12.

1988

- HLAVÁČEK R. (1988): Vachta trojlistá – *Menyanthes trifoliata* L. – Ochránce přírody, Příbram, VI/3: 4–5.
- HLAVÁČEK R. & PYŠEK P. (1988): Bylinná společenstva nivy Ploučnice mezi Mimoní a Borečkem (okr. Česká Lípa). – Severočes. Přír., Litoměřice, 21: 31–66.

1989

- HLAVÁČEK R. (1989): Prvý nález *Herniaria incana* v Čechách. – Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 24: 21–26.

1990

- HLAVÁČEK R. (1990): Luční a mokřadní rostlinná společenstva při obci Kramolín (okres Plzeň-jih). – Zpr. Muz. Západočes. Kraje, Přír., Plzeň, 40: 43–72.
- HLAVÁČEK R. (1990): Záhadný výskyt průtržníku šedivého (*Herniaria incana* LAM.) u Hřímězdic. – Ochránce přírody, Příbram, VIII/2: 6–7.

1992

- HLAVÁČEK R. & PYŠEK P. (1992): Ecology and dynamics of *Herniaria incana* population at the northernmost locality of its current central and western European distribution. – Preslia, Praha, 64: 159–169.

1993

- HLAVÁČEK R. (1993): Příspěvek k poznání flóry a vegetace PR Vymyšlenská pěšina. – Bohemia centralis, Praha, 22: 149–175.
- HLAVÁČEK R. (1993): Příspěvek k poznání vegetace a flóry obnažených rybníčních den na Blatensku. – Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 28: 35–48.

1994

- NOVÁČEK K. & HLAVÁČEK R. (1994): Středověké osídlení u Mýšlovic, k. ú. Těchařovice, okr. Příbram. – Archeologické rozhledy, Praha, 46: 81–96.

1995

- HLAVÁČEK R. (1995): Příspěvek k poznání flóry a vegetace NPR Drbákov-Albertovy skály. – Bohemia centralis, Praha, 24: 27–74.

1996

- HLAVÁČEK R. (1996): Bylinná společenstva nivy Ploučnice mezi Mimoní a Borečkem (okres Česká Lípa). – Příroda, Praha, 4: 139–144.

- HLAVÁČEK R. (1996): Vegetace a květena přírodní rezervace Vymyšlenská pěšina. – Ekozpravodaj příbramského okresu, Příbram, 3–4: 20–24.

- HLAVÁČEK R. (1996): Vegetační poměry v okolí Padrtských rybníků. – Ekozpravodaj příbramského okresu, Příbram, 1–2: 11–15.

- HLAVÁČEK R., MANDÁK B. & PYŠEK P. (1996): Několik poznámek k nálezu *Reynoutria japonica* var. *compacta* v České republice. – Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 31: 167–171.

1998

- HLAVÁČEK R. (1998): Vlhké louky v Brdech a na přilehlém Podbrdsku. – Příroda Brd a perspektivy její ochrany, Příbram, p. 35–37.

- HLAVÁČEK R., PECHÁČKOVÁ S., SOFRON J. & ŠANDOVÁ M. (1998): Předběžný pohled na květenu Brd z hlediska současného průzkumu. – Příroda Brd a perspektivy její ochrany, Příbram, p. 85–92.

2000

- HLAVÁČEK R. (2000): Změny luční vegetace v povodí Litavky. – In: Němec J. [ed.], Modelové území povodí Litavky, Příbram, p. 108–113.

2001

- HLAVÁČEK R. (2001): Jediný aktuální výskyt *Typha shuttleworthii* na území České republiky. – Erica, Plzeň, 9: 187.

2004

- HLAVÁČEK R. (2004): *Typha shuttleworthii* Koch & Sond. – In: Hadinec J., Lustyk P. & Procházka F. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. III., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 39: 123–124.

- HADINEC J. & HLAVÁČEK R. (2004): *Typha laxmannii* Lepechin. – In: Hadinec J., Lustyk P. & Procházka F. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. III., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 39: 122.

2005

- HLAVÁČEK R. (2005): *Asplenium adiantum-nigrum* L., *Cardamine parviflora* L. – In: Hadinec J., Lustyk P. & Procházka F. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. IV., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 40: 86, 91–92.

- SOFRON J., HLAVÁČEK R., KARLÍK P. & NESVADBOVÁ J. (2005): Flóra a vegetace. – In: Cílek V. et al., Střední Brdy, Příbram, p. 101–119.

- LOŽEK V., KUBÍKOVÁ J., ŠPRYŇAR P. et al. (2005): Střední Čechy. – In: Mackovčín P. & Sedláček M. [eds]: Chráněná území ČR, Vol. XIII, Střední Čechy, Agentura přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 904 p. [Spoluautor botanické charakteristiky okresu Příbram (p. 490–494) a autor botanické charakteristiky MCHÚ NPR Drbákovy skály (p. 500–501) a PR Vymyšlenská pěšina (p. 518–519)].

2006

- HLAVÁČEK R. (2006): *Daphne cneorum* L., *Malva pusilla* Sm. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. V., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 41: 203, 218.

2007

- HLAVÁČEK R. & SOFRON J. (2007): Anemo-orografický systém a vliv požárů na vegetaci v Brdech. – Bohemia centralis, Praha, 28: 321–351.

- HLAVÁČEK R. (2007): *Carex lepidocarpa* Tausch., *Carex pendula* Huds., *Carex riparia* Curtis., *Geranium divaricatum* Ehrh., *Huperzia selago* (L.) Schrank & C. F. P. Martius. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. VI., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 42: 261–262, 265–266, 268–270, 298–299, 304–305.

- HLAVÁČEK R. & BAUER P. (2007): *Silaum silaus* (L.) Sch. & Thell. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. VI., Zpr. Čes. Bot. Společ., 42: 326–327.
- 2008**
HLAVÁČEK R., NESVADBOVÁ J., PECHÁČKOVÁ S. & FRANKLOVÁ H. (2008): Botanický průzkum lokality uvažované pro výstavbu radaru u Míšova v Brdech. – Calluna, Plzeň, 13/1: 5–7.
- 2009**
HLAVÁČEK R. (2009): *Carex diandra* Schrank., *Eleocharis quinqueflora* (Hartmann) O. Schwarz., *Typha shuttleworthii* W. D. J. Koch & Sond. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. VIII., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 44: 211, 212–213, 241, 310–311.
HLAVÁČEK R. & MALÍČEK J. (2009): *Platanthera chlorantha* (Custer) Rchb. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. VIII., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 44: 285–286.
HLAVÁČEK R. & NESVADBOVÁ J. (2009): *Geranium molle* L. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. VIII., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 44: 259.
HLAVÁČEK R., NESVADBOVÁ J., PIVOŇKOVÁ L. & SOFRON J. (2009): *Platanthera chlorantha* (Custer) Rchb. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. VIII., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 44: 287–289.
PIVOŇKOVÁ L. & HLAVÁČEK R. (2009): Exkurse do okolí Míšova a Borovna v Brdech. – Calluna, Plzeň, 14/1: 5–6.
- 2010**
HLAVÁČEK R. & KARLÍK P. (2010): Příspěvek k poznání flóry a vegetace PP Na horách a poznámky k teplomilné květeně Podbrdská. – Bohemia centralis, Praha, 30: 193–250.
- 2012**
HLAVÁČEK R. (2012): *Diphasiastrum alpinum* (L.) Holub, *Diphasiastrum tristachyum* (Pursh) Holub, *Lycopodiella inundata* (L.) Holub – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. X., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 47: 74–76, 78, 106–107.
HADINEC J. & HLAVÁČEK R. (2012): *Erechtites hieracifolia* v Sedmihorí. – Calluna, Plzeň, 17/1: 14.
MALÍČEK J., HLAVÁČEK R., NEUWIRTHOVÁ H. & PIPEK J. (2012): Zajímavé floristické nálezy ze Sedlčanska a přilehlé části vltavského údolí (střední Čechy). – Sbor. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy, 52: 49–111.
- 2013**
HADINEC J. & HLAVÁČEK R. (2013): *Petrorhagia saxifraga* (L.) Link. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XI., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 48: 106–108.
HLAVÁČEK R. (2013): *Eleocharis uniglumis* (Link) Schult., *Littorella uniflora* (L.) Asch. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XI., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 48: 79–80, 98–100.
- 2014**
HLAVÁČEK R. (2014): *Limosella aquatica* L. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XII., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 49: 155.
HLAVÁČEK R. & SOFRON J. (2014): *Triglochin palustris* L. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XII., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 49: 199–200.
- KRAHULEC F., KRAHULCOVÁ A. & HLAVÁČEK R. (2014): Rare hybrid swarm *Pilosella polymastix* × *P. officinarum*: cytotype structure and modes of reproduction. – Preslia, Praha, 86: 179–192.
- 2015**
HLAVÁČEK R. (2015): *Adonis aestivalis* L., *Juncus alpinoarticulatus* Chaix, *Ophioglossum vulgatum* L., *Pyrola rotundifolia* L., *Ranunculus arvensis* L., *Salix rosmarinifolia* L. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XIII., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 50: 26–27, 68, 80, 93–94, 96, 100.
- 2016**
HLAVÁČEK R. (2016): Vegetace a květena Příbrami a jejího okolí. – In: Smolová V. [ed.], Příbram, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 686 p.
HLAVÁČEK R. (2016): *Silene noctiflora* L. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XIV., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 51: 150.
- 2017**
HLAVÁČEK R. (2017): *Althaea officinalis* L., *Anthriscus caucalis* M. Bieb., *Cerastium brachypetalum* Pers., *Gagea villosa* (M. Bieb.) Sweet., *Ranunculus arvensis* (M. Bieb.) Sweet., *Veronica agrestis* L. – In: Hadinec J. & Lustyk P. [eds], Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XV., Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 52: 56, 58, 72, 90, 111, 120.
MALÍČEK J., HLAVÁČEK R. & MAREK M. (2017): Vzácné rostliny skalních komplexů ve středním Povltaví. – Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha, 52: 19–36.

Rukopisné práce (zprávy z průzkumů, terénních exkurzí apod.) jsou uloženy v Hornickém muzeu Příbram na pracovišti botanika:

- 1986**
HLAVÁČEK R. (1986): Zpráva o výsledcích exkurse dne 16. 5. 1986 na vlhké louky v nivě Čepkovského potoka mezi Lhotou u Příbramě a Obecnicí. – 2 p.
- 1987**
HLAVÁČEK R. (1987): Úprava luk podél Hrádeckého potoka (0,7 km JJV o. Starosedlský Hrádek až o. Nestršovice) z hlediska ochrany přírody. – 2 p.
HLAVÁČEK R. (1987): Vyjádření botanika OM Příbram k návrhu odvodnění pozemků JZD Rosovice a LZ Dobříš, stavba Sychrov. – 2 p., mapa.
- 1988**
HLAVÁČEK R. (1988): Zpráva o průzkumu okolí plánované skládky V o. Zduchovice a návrh VKP. – 2 p.
- 1989**
HLAVÁČEK R. (1989): Botanický průzkum DNP předběžně navrhovaných k melioraci a rekultivaci (JZD Petrovice). – 2 p., mapa. Součást zprávy „Botanický průzkum luk na Petrovicku“.
HLAVÁČEK R. (1989): Vyjádření botanika OM Příbram k plánovanému odvodnění pozemků JZD Nečín, stavba Nečín-Vaječnick. – 3 p., mapy.
HLAVÁČEK R. (1989): Zpráva o botanickém průzkumu území spadajícího do akce „Odvodnění Nechvalice V“. – 2 p., mapy.
HLAVÁČEK R. (1989): Zpráva o průzkumu vlhkých luk navržených k odvodnění a rekultivaci, lokalita V až JJV o. Hutě pod Třemšínem. – 2 p., mapa.
HLAVÁČEK R. (1989): Zpráva o záchraném botanickém průzkumu vlhkých luk, stavba Drásov a náhradní rekultivace pro KVUSS Praha. – p. 1–2, mapy.

1990

- HLAVÁČEK R. (1990): Botanická charakteristika navrhované CHKO Brdy. – 2 p.
- HLAVÁČEK R. (1990): Botanická charakteristika potoční nivy mezi vodárenskou nádrží J obce Cihelna a můstkem přes nivu cca 200 m S od hráze vodárenské nádrže. – 1 p., mapa.
- HLAVÁČEK R. (1990): Botanický průzkum luk při samotách Seník na Petrovicku. – 2 p., mapa. Součást zprávy „Botanický průzkum luk na Petrovicku“.
- HLAVÁČEK R. (1990): Botanický průzkum luk při SZ okraji obce Petrovice na Sedlčansku, Z rybníka Krašák. – 1 p.
- HLAVÁČEK R. (1990): Botanický průzkum pro účely akce odvodnění pozemků SS Tochovice, stavba Hatě. – 2 p., mapa.
- HLAVÁČEK R. (1990): Průzkum luk při obci Klimětice (akce „Odvodnění pozemků Štětkovice IV.“) ze dne 31. 5. 1990. – 1 p., mapa.
- HLAVÁČEK R. (1990): Zpráva botanika OM Příbram o exkursi provedené dne 30. 5. 1990 na louky Z o. Věšín. – 1 p.

1991

- HLAVÁČEK R. (1991): Botanická charakteristika SPR Vymyšlenská pěšina a jejího širšího okolí (přehled literatury).
- HLAVÁČEK R. (1991): Botanický materiál k Padrťským rybníkům (vegetace, druhový soupis, návrhy ochranných opatření). – 9 p., mapy.
- HLAVÁČEK R. (1991): Vegetační poměry v okolí Padrťských rybníků. – p. 1–6.
- HLAVÁČEK R. (1991): Výsledky botanického průzkumu státní přírodní rezervace Vymyšlenská pěšina.
- HLAVÁČEK R. (1991): Zpráva o ochrannásko-botanickém průzkumu Brd za r. 1991. – 13 p.

1992

- HLAVÁČEK R. (1992): Víceúčelové zařízení Ochrany přírody Komárov-Mrtník (provozovatel Ochrana přírody a památek Komárov) – botanický posudek. – 3 p., mapa.
- HLAVÁČEK R. (1992): Zpráva o botanickém průzkumu rašelinišť na cílové ploše Tok (Brdy). – 7 p.
- HLAVÁČEK R. (1992): Zpráva o botanicko-ochrannáském průzkumu území ohroženého případnou těžbou zlata při obci Mokrsko.

1995

- HLAVÁČEK R. (1995): Zpráva o botanicko-ochrannáském průzkumu území ohroženého případnou těžbou zlata při obci Mokrsko II.

1996

- PYŠEK P. & HLAVÁČEK R. (1996): Výskyt invazních druhů v povodí řeky Kocáby. Literární rešerše.

1997

- HLAVÁČEK R. (1997): Zpráva o floristickém průzkumu PP Na horách (Křešín, okr. Příbram). – 3 p.
- HLAVÁČEK R. & KIRSCHNEROVÁ L. (1997): Návrhy PP a VKP na okrese Příbram.

2000

- HLAVÁČEK R. (2000): Pstruhový rybník. – Zpráva pro AOPK ČR.

2002

- HLAVÁČEK R. (2002): Botanický výzkum vybraných rybníčních nádrží na okresech Příbram a Rakovník. – Zpráva pro AOPK ČR.

Gratulace Eleně Pleskové

1. 7. 2017 se dožila 70 let Elena Plesková, dlouholetá kantorka rakovnického gymnázia a nadšená floristka (viz Calluna 2007/1: 26 a 2012/1: 21). Při prosbě o životní data nám napsala:

„A musí-li už v Calluně něco být, napište, že je mi sedmdesát, a budou-li ještě nějaká další léta, že bych se jich chtěla dožít spolu se svými milými a blízkými lidmi ve zdraví, a taky s kytkami. A určitě ne ve společnosti toho pána, na jehož jméno si už téměř nemohu vzpomenout.“

Co víc Lence Pleskové přát, než co si přeje sama. S díky za všechny krásné chvíle a botanické nálezy se přidávají západočestí botanici, mapovatelé švihlíků a ochránáři z Křivoklátské osady Brejl.

Jiří Brabec

Jubilující RNDr. Mgr. Miroslava Šandová

Jubilantka, rodačka z Hostomic pod Brdy (20. 4. 1947), vystudovala SVVŠ v Hořovicích v letech 1962 – 1965 (dnes Gymnázium Václava Hraběte). Po maturitě krátce nastoupila jako spojová manipulantka na poště v Hořovicích, ale již v září 1965 zahájila studium Pedagogické fakulty v Plzni, obor přírodopis a základy zemědělské výroby pro 2. stupeň ZŠ, které ukončila v r. 1969. Zde se díky působení vynikajícího pedagoga, doc. RNDr. Antonína Pyška, CSc., zaměřila na studium ruderální vegetace. Z tohoto oboru pod dívčím jménem Štochlová vypracovala diplomovou práci na téma „Ekologická studie svazu Polygonion avicularis Br.-Bl. 1931 v Hořovicích“, již také v r. 1969 obhájila (Mgr.).

Ještě téhož roku, 16. září, nastoupila do Západočeského muzea v Plzni jako dokumentátorka, od r. 1970 zde pracovala jako odborná pracovnice – botanička v nově zřízeném botanickém oddělení.

Zde také při zaměstnání vystudovala v letech 1970 – 1976 Přírodovědeckou fakultu UK v Praze, obor biologie, specializace geobotanika. Na stejné fakultě pak v r. 1979 obhájila rigorózní práci na téma „Lemová společenstva centrální části Šumavy a Předšumaví“ (RNDr.).

Na pracovišti v plzeňském muzeu se mimořádně zasloužila nejprve o systematické uspořádání botanických sbírek ústavu, dosud separátně v různých koutech budov muzea roztroušených, a to podle jejich jednotlivých tvůrců, jak byly v minulosti v muzeu deponovány. Ne nepodstatnou měrou se zasloužila o vybudování přírodovědné expozice muzea „Příroda západních Čech“, otevřená k 1. 10. 1971, konkrétně její botanické části.

Podílela se i na výstavách realizovaných botanickým oddělením a na ediční činnosti přírodovědných oddělení jako výkonná redaktorka periodika „Folia musei rerum naturalium Bohemiae occidentalis“.

V té době již také samostatnými sběry obohacovala muzejní herbář, v odborné práci se specializovala na synantropní vegetaci, publikovala řadu odborných prací, přednášela na toto téma na sympozii s mezinárodní účastí (Praha 1976, 1978, Bratislava 1981).

Mimo pracovní povinnosti v muzeu se podílela na činnosti Západočeské pobočky čs. botanické společnosti v různých funkcích – jako její jednatelka i redaktorka Zpravodaje (členkou společnosti je od r. 1970).

Z plzeňského muzea odešla 30. 4. 1984, neboť v rámci reorganizace muzea jí bylo nabízeno místo sekretářky v tehdy slučovaných přírodovědných odděleních, a od 1. 6. 1984 nastoupila jako inspektorka pro ochranu přírody, památky a muzea na odboru kultury tehdejšího ONV v Rokycanech, neboť na rozdíl od většiny botaniků zvládala s přehledem i nudná a nepopulární jednání, vyřizování odborných a úředních papírů, jež na druhé straně přinášely mnoho hmatatelných pozitivních efektů, zejména v oblasti ochrany přírody.

V době svého působení v Rokycanech začala mimo své úřední povinnosti pracovat jako konzervátorka státní ochrany přírody (dnes Strážce OP), podílela se na ochraně veřejné zeleně a jejím mapování v sídlech na Rokycansku, organizovala terénní školení pro dobrovolné pracovníky státní ochrany přírody z regionu na Šumavu, Jihlavsko a do Českého ráje, pro botaniky z muzeí pak program oborové komise botaniků na Hořovicku a Rokycansku (Hořovice 1986).

Věnovala se i ochraně životního prostředí a zejména ochraně veřejné zeleně v komisi ochrany životního prostředí v Holoubkově (1976 – 1990), spolupracovala se zahrádkáři jako lektorka (1970 – 1990). V r. 1983 byla oceněna bronzovým odznakem ČSOP za práci pro ochranu životního prostředí.

V r. 1990, po výběrovém řízení, nastoupila 1. 5. jako ředitelka do Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech. Absolvovala kurs muzejního managementu (1995) a kurs řízení (ČKVR Praha 1996). Za jejího ředitelování se rokycanské muzeum stalo kulturním centrem nejen města, ale celého regionu. Byly podstatně rozhojněny a uspořádány muzejní sbírky, otevřeny nové expozice, pořádány krátkodobé výstavy a přednáškové cykly. Muzeum se prezentovalo veřejnosti jako editor mnoha tiskovin, v nichž našli uplatnění pro své studie badatelé jak regionální, tak vzdálenější.

Kromě řídicí práce a rekonstrukcí muzejních objektů, budování muzejních depozitářů, scelování sbírkových fondů a vytváření vhodných podmínek pro jejich uložení se nadále věnovala práci muzeologické i odborné – botanického výzkumu regionu, správě přírodovědných sbírek muzea a jejich tvorbě, fotodokumentaci biotopů a změn krajiny, záchranným botanickým výzkumům, ochraně přírody a dokumentaci činnosti muzea. Zabývala se výzkumem květeny regionu, mj. dočasně nevyužívaných zemědělských ploch (1991 – 1995) a květeny v oblasti Brd, zde jako spolufinancovatelka grantového úkolu (1999 – 2004), zpracovávala biologické podklady pro rozhodnutí při stavebních zásazích do krajiny.

Od r. 1998 je předsedkyní Kolegia muzeí královských měst při Asociaci muzeí a galerií ČR (dále jen AMG ČR), od května 2000 do r. 2004 byla též předsedkyní oborové botanické komise při AMG ČR (dosud jejím členem) a členkou poradního sboru pro nákup přírodovědných sbírek při Muzeu TGM v Rakovníku.

Po zániku okresních úřadů v r. 2002 v konkursním řízení, vypsáném v únoru 2003 Plzeňským krajem, obhájila post ředitelky muzea na další období, zpracovala koncepci muzea na léta 2002–2005, 2003–2008 a 2009–2013. V r. 2009 získala pro muzeum grant z operačního programu ROP NUTS II na revitalizaci náhonu u technické památky vodní hamr v Dobřívě, který pod její péči získal status národní kulturní památky a v r. 2011 grant na vytvoření nové interaktivní přírodovědné expozice „Příroda pro budoucnost“, otevřené v muzejní budově v Rokycanech v únoru 2013, pro niž zpracovala libreto i scénář a podílela se na její realizaci. Připravila scénář k výstavě „Apatyky a apatykáři“ (1996),

podílela se autorsky na scénáři k stálé paleontologické expozici „Otisky času“ (2000), na scénáři k stálé expozici o J. Mošnovi (2005), vytvořila scénář a doprovodný program k výstavě „Šla má milá na houby“ (2003), organizačně zajišťovala Bienále grafiky Rokycany (2002, 2004, 2006, 2008), k němuž vytvořila program „Já jsem malíř, kdo je víc“ (2002), a „Poznej grafické techniky“ (2004). Pro školy vytvořila také program „Na návštěvě v muzejním depozitáři“ (2004), aby dětem přiblížila zákulisí muzejní práce a tvorbu přírodovědných sbírek.

Vedle četných odborných prací publikovala řadu populárních článků pro veřejnost v denním tisku. Je členkou redakční rady rokycanského muzea a výkonnou redaktorkou nepravidelně vydávaných přírodovědných sborníků muzea, pro tisk připravila i publikaci J. Šefla „Povídání o Brdech“ (2004), brožuru K. Koubleho „Vodní hamr“ (2004) a Jubilejní sborníky muzea (1995, 2000, 2005, 2010), v nichž publikovala i články o činnosti přírodovědného oddělení muzea. V muzejních přírodovědných sbírkách založila samostatný fond, kterým se dokumentují změny krajiny, a položila základy k dosud neexistujícímu archivu dokumentujícímu činnost muzea.

Organizačně se podílela na zajištění malého floristického kurzu ČBS, který se v r. 2003 konal v Rokycanech. Spolupracuje se školami v regionu i na Plzeňsku, pro něž vede botanické exkurze studentů nebo odborné stáže na pracovišti v Rokycanech, přednáší o přírodovědných zajímavostech regionu pro různá zájmová sdružení.

V r. 1990 byla jednou ze zakládajících členů občanského sdružení „Výbor pro obnovu barokní kapličky“, které se později transformovalo na „Sdružení obnovy památek Rokycan a okolí“. Vzhledem k pracovním povinnostem a změně náplně sdružení v r. 2016 spolupráci ukončila.

V r. 2005 obdržela Pamětní medaili ÚV ČSBS 3. stupně a v r. 2016 Pamětní medaili ÚV ČSBS 2. stupně za dlouholetou práci pro Svaz bojovníků za svobodu, od r. 2017 je předsedkyní této organizace v Rokycanech.

Na postu ředitelky setrvala až do násilného až absurdního sloučení Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech se Západočeským muzeem v Plzni od 1. 1. 2015.

V současnosti pracuje nadále jako kurátorka botanických sbírek a vedoucí oddělení přírodních věd tamtéž. V r. 2016 vytvořila pro muzeum výstavu „Když jsem šel z hub...“ Nadále se věnuje práci se sbírkami a botanickému výzkumu regionu, zejména se zaměřením na synantropní vegetaci a sledování rozšíření invazních druhů, pokračuje ve výzkumu květeny Brd.

Od r. 1969 žije s rodinou v Holoubkově na Rokycansku, v rodinné vilce projektované dr. ing. arch. Rudolfem Černým, strýcem jejího manžela.

Jaromír Sofron

Pozn. red.: Tento článek na žádost M. Šandové neprošel redakční úpravou.

Bibliografie 2006–2017 (výběr)

Navazuje na seznam uvedený v Calluna 2007/1: 24–25.

Kompletní bibliografie je uložena v muzejní knihovně Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, v SOA Rokycany a v archivu ČBS v Praze.

Doplňk k bibliografii 2000–2005

ŠANDO VÁ M. (2000): Činnost přírodovědného oddělení v letech 1995–1999. – Sborník muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Jubilejní: 37–40.

ŠANDO VÁ M. (2003): Informace o sbírkách, expozicích, výzkumné činnosti přírodovědného oddělení a dalších aktivitách muzea. – In: Šandová M. [red.] (2003), MBH Info 2003, 48 p., Agentura AM Art, s.r.o., Rokycany.

- ŠANDO VÁ M. (2003): Rokycany a region v minulosti. – Calluna, Plzeň, 1: 20–21.
- ŠANDO VÁ M. (2003): „Šla má milá na houby“. Libreto a scénář k výstavě (12. 6. – 12. 10. 2003, MBH v Rokycanech). – Ms. [Depon. in: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech.].
- 2006**
- ŠANDO VÁ M. (2006): Tip na výlet. – Naše Noviny, Zadní Třebáň, 2006. [Pozvánka do muzea.]
- ŠANDO VÁ M. (2006): Kolegium muzeí královských měst na návštěvě v Litoměřicích. – Věstník AMG ČR, Praha, 2006/1: 4.
- 2007**
- ŠANDO VÁ M. (2007): Sinice a řasy v potravě člověka. – Listy kulturně společenské, Rokycany, Agentura AM Art, s.r.o., Rokycany, 4/1: 3. [Informace o výstavě v muzeu.]
- ŠANDO VÁ M. (2007): Život s rostlinami aneb co vlastně dělá muzejní botanik? – Listy kulturně společenské, Agentura AM Art, s.r.o., Rokycany, 4/3: 4–5.
- ŠANDO VÁ M. (2007): Doslov. – In: Kůs P. [red.], Rokycansko v pověstech, Agentura AM Art, s.r.o., Rokycany, p. 217.
- ŠANDO VÁ M. (2007): Zajímavý dokument o flóře okolí Rokycan ze sbírek muzea v Rokycanech. – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, suppl. Příroda, 4/2007: 103–109. [Tištěný herbář J. Hněvkovského ve sbírkách muzea.]
- 2008**
- ŠANDO VÁ M. (2008): Pozvánka na ornitologickou hmatovou výstavu do muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech. – Rokycanské noviny, Rokycany, 5/2008: 6.
- ŠANDO VÁ M. (2008): Otázka pro... (Kašpar Maria Šternberk). – Rokycanský deník, Rokycany, 15. 4. 2008.
- ŠANDO VÁ M. (2008): Výlet do tichého světa rybníků. – Vítaný Host v Plzeňském kraji, RegionAll, Plzeň, 2/2008: 8–9. [PP Kařežské rybníky.]
- ŠANDO VÁ M. (2008): Botanický průzkum dočasně nevyžívaných pozemků ppčk. 841/1 a 911/1 v k. ú. Bohuslav, okr. Tachov. – In: Kraus V. & Šandová M., Průzkum dočasně neužívaných pozemků v k. ú. Bohuslav, ms., 10 p., photo [Depon. in: Muzeum dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Oddělení přírodních věd.]. [Podklady pro stavební řízení.]
- ŠANDO VÁ M. (2008): Historie a současnost rokycanského Muzea Dr. Bohuslava Horáka. – Paměť plzeňského kraje – Muzea a galerie zřizované Plzeňským krajem, Krajský úřad Plzeňského kraje, Plzeň, p. 50–67.
- ŠANDO VÁ M. (2008): Doslov. – In: Kůs P. [red.], Rokycansko v pověstech 2, Agentura AM Art, s.r.o., Rokycany, p. 209.
- 2009**
- ANONYMUS (2009): Josef Šefl a jeho povídání o Brdech. – Listy kulturně společenské, Rokycany, Agentura AM Art, s.r.o., Rokycany, 6/1: 4. [-Ša- = Šandová M.]
- ŠANDO VÁ M. (2009): Fotografie planě rostoucích a chráněných rostlin z Českého lesa v rokycanském muzeu lákají návštěvníky. – Rokycanské noviny, Rokycany, leden 2009.
- ŠANDO VÁ M. (2009): Zmizelé Rokycansko a znovuobjevené pověsti v rokycanském muzeu. – Listy kulturně společenské, Agentura AM Art, s.r.o., Rokycany, 6/3: 4–5.
- ŠANDO VÁ M. (2009): Doslov. – In: Kůs P. [red.], K. L. Hájek, Rokycansko v pověstech 3, Agentura AM Art, s.r.o., Rokycany, p. 211–212.
- 2010**
- ŠANDO VÁ M. (2010): Patnáct let spolupráce Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech se školami v regionu. – In: Sborník příspěvků V. celorepublikového kolokvia na aktuální téma českého muzejnictví Muzeum a vzdělávací systém v České republice, Asociace muzeí a galerií České republiky, p. 101–105.
- ŠANDO VÁ M. (2010): Evropské peníze pomohly významné technické památce. – Věstník AMG ČR, Praha, 10/1: 17–19.
- ŠANDO VÁ M. (2010): Činnost muzejních přírodovědců v letech 2005–2010. – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Jubilejní: 7–9.
- ŠANDO VÁ M. & VOLKOVÁ, S. (2010): Bibliografie článků o muzeu a jeho činnosti. – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Jubilejní: 37–88.
- ŠANDO VÁ M. (2010): Prezentace a propagace muzea v letech 2005–2010. – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Jubilejní: 89–90.
- ŠANDO VÁ M. (2010): Objekty muzea, opravy a rekonstrukce, technické práce. – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Jubilejní: 90–93.
- ZACH T. & ŠANDO VÁ M. (2010): Universitní profesor MUDr. Leo Taussig – lékař, šachista – významná osobnost Podbrdská. – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 22: 110–123.
- 2011**
- DOBROMYSL M. & ŠANDO VÁ M. (2011): Nové a obnovené památníky účastníkům odboje na Rokycansku. – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Historie, 23: 3–13.
- ŠANDO VÁ M. (2011): Dr. Ing. arch. Rudolf Černý – 120 let od narození. – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Historie, 23: 173–200, 15 foto.
- ŠANDO VÁ M. (2011): Jaroslav Krupička (14. 1. 1941 – 24. 1. 2011). – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Historie, 23: 207–209. [Nekrolog pracovníka muzea.]
- ŠANDO VÁ M. (2011): Putování za teplomilnou květenou i archeologickými nálezy na jihu Rokycanska. – Vítaný host v Plzeňském kraji, Plzeň, RegionAll, 1/2011: 16–17 [PR Zvoníčkovna.]
- ŠANDO VÁ M. (2011): Příroda pro budoucnost. Scénář ke stálé expozici. – Ms., 19 p. [Depon. in: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech.]. [Expozice MBH v Rokycanech, otevřena od 13. 2. 2013.]
- 2012**
- ŠANDO VÁ M. (2012): Texty k multimediálním aplikacím pro novou stálou expozici Příroda pro budoucnost. – Ms., 20 p. [Depon. in: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech.]. [3 CD: Ptáci u vody, Ptáci v lese, Chráněné a památné stromy.]
- ŠANDO VÁ M., SRBA M. & ŠAMÁNEK, J. (2012): Rokycansko. Příroda pro budoucnost. Cyklus krátkých filmů. – AV Pro, v.o.s. Brno, 51 p. [Depon. in: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech.].
- ŠANDO VÁ M. (2012): Texty k audioprůvodcům pro stálé historické expozice muzea. – Ms., 13 p. [Depon. in: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech.]. [Vydalo město Plzeň v rámci projektu podpořeného z ROP.]
- 2013**
- ŠANDO VÁ M. (2013): Nová přírodovědná expozice v Rokycanech. – Věstník AMG ČR, Praha, 13/2: 25–26.
- ŠANDO VÁ M. (2013): Příroda pro budoucnost – stálá muzejní expozice. – Ms., 6 p. [Depon. in: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech.].

ŠANDOVÁ M. (2013): Rokycanské muzeum otevřelo novou expozici. – Rokycanský deník, Rokycany, Mimořádná příloha Evropské dotace, Plzeň, březen 2013: 7.

2014

ŠANDOVÁ M. (2014): Přírodu pro budoucnost najdete v Rokycanech. – Vítaný host v Plzeňském kraji, RegionAll, Plzeň, 3/2014: 20–21.

ŠANDOVÁ M. (2014): Kovovýroba v Okresním průmyslovém podniku v Rokycanech v letech 1957–1990 a zastoupení výrobků v muzejních sbírkách. – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Historie, 14: 72–92.

ŠANDOVÁ M. (2014): Muzeum dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech – Příroda pro budoucnost. – In: Šobánková P., Muzejní expozice jako edukační médium, Universita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Olomouc, 2014, díl 2., p. 148–153.

2015

ŠANDOVÁ M. (2015): Scénář a texty k přírodovědné části výstavy „Muzeum v proměnách času“. – Ms., 3 p. [Depon. in: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech.]. [Výstava MBH v Rokycanech, září 2015.]

2016

ŠANDOVÁ M. (2016): Když jsem šel z hub. – Libreto a scénář (15. 9. – 31. 10. 2016, MBH v Rokycanech). – Ms. [Depon. in: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Oddělení přírodních věd.].

ŠANDOVÁ M. [red.] (2016): Malá houbařská kuchařka. – Ms., 47 p. [Depon. in: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech], též na webových stránkách Západočeského muzea v Plzni, URL: <http://www.zcm.cz/vystava/kdyz-jsem-sel-z-hub> (14. 9. 2016). [Doprovodný materiál k výstavě Když jsem šel z hub]

2017

ŠANDOVÁ M. (2017): Nálezy zajímavějších a nově se šířících rostlin na Rokycansku. – Calluna, Plzeň, 22/1: 18–20.

ŠANDOVÁ M. (2017): Peškův dub – 42 let od vyhlášení ochrany. – Podbrdské noviny, Hořovice, 3: 2.

ŠANDOVÁ M. (2017): Houbaři v Hořovicích hodnotili úlovy loňské sezóny. – Podbrdské noviny, Hořovice, 4: 3.

ŠANDOVÁ M. (2017): Tajemství lišejníků v rokycanském muzeu. – Podbrdské noviny, Hořovice, 4: 11. [Přednáška v muzeu, lichenologické sbírky Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech – Václav Los, Bohuslav Horák, Jaroslav Šoun.]

Pozn. red.: Oceňujeme bohatou a polytématickou publikační činnost jubilanťky, avšak vzhledem k omezené kapacitě stránek v časopisu Calluna musel být proveden výběr citací s prioritním zaměřením na příspěvky týkající se přírodovědecké tematiky. Původní seznam citací je k dispozici u jubilanťky včetně celé řady příspěvků publikovaných v těchto periodikách: Listy kulturně společenské Rokycany; Věstník Asociace muzeí a galerií ČR, Praha; Podbrdské noviny; Rokycanský deník; Vítaný host v Plzeňském kraji. Další materiály jsou k dispozici na webových stránkách rokycanského muzea, URL: <http://www.zcm.cz/objekty/muzeum-dr-bohuslava-horaka-v-rokycanech> (převážně propagace výstav a přednášek), dále zmiňujeme každoroční Výroční zprávy Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech (za roky 2005–2014, depon. in: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech).

Jaroslava Nesvadbová – 70 let a Jaromír Sofron – 85 let

Obr. 6 – Slávka Nesvadbová a Jaromír Sofron při mapování vegetace v železnorudské části Šumavy, červenec 1994

V roce 2017 oslavili své jubilejní narozeniny naši kolegyně Slávka Nesvadbová a Jaromír Sofron, vynikající floristé s citem pro ochranu přírody a krajiny a zároveň dlouhodobí členové Západočeské pobočky ČBS, kteří udělali mnoho práce pro její aktivní fungování a přilákali mnoho příznivců botaniky do jejího přátelského kolektivu.

Tento příspěvek je především velkým poděkováním za bezpočet příjemně strávených dní, které mi bylo umožněno prožít v přítomnosti obou oslavenců, ať už to bylo na botanickém oddělení muzea v „Tylovce“ nebo při práci v terénu. Se Slávkou jsem se poprvé setkala na jaře roku 1993 v Plzni při obhajobě své „sočky“, v níž jsem se zabývala květenou botanicky zajímavých mokřadních lokalit na svém rodném Plánicku. Slávka, jako členka hodnotící komise, mi tehdy velmi ochotně a vstřícně vysvětlila, co bych měla ve své práci zlepšit, co má smysl a co bych naopak měla vypustit. Byla to pro mě velká motivace, která vydatně podpořila můj zájem nadále se věnovat kytkám a význačným lokalitám v mém regionu.

Na podzim téhož roku jsem jako novopečená studentka pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni zašla za Slávkou přímo na její pracoviště. Setkání mě nadchlo: přátelská atmosféra, spousta publikací včetně materiálů zaměřených na floristiku Plánického hřebene, možnost čerpat z nich potřebné údaje, nahlížet do muzejního herbáře a další a další skvělé příležitosti ke studiu botaniky a k navazování nových kontaktů s ostatními floristy prostřednictvím Západočeské pobočky ČBS.

Při jedné ze svých dalších návštěv jsem na botanickém oddělení muzea místo Slávky zastihla jejího kolegu dr. Sofrona. Setkání na mě udělalo velký dojem. Elegantní usměvavý pán s optimistickým pohledem na svět, s úctou

k přírodním i kulturním hodnotám. Netrvalo dlouho a poznala jsem, že ačkoliv navenek vystupuje velice skromně, má obdivuhodný přehled nejen o botanice, ale také o ekologii krajiny, kultuře, historii, hudbě, umění, sportu, skautingu a dalších oborech.

Tyto příjemné a motivující prožitky, k nimž došlo ke konci roku 1993, byly rozhodující pro mé další směřování. Díky volnějšímu režimu při vysokoškolském studiu jsem mohla do „Tylovy“ přicházet častěji a postupně se začít podílet na některých projektech svých muzejních kolegů. Mé studijní období 1993–1998 tak bylo naplněno spoustou nezapomenutelných zážitků, za které vděčím Slávce a dr. Sofronovi i některým jejich spolupracovníkům a přátelům. V zimním období se trávila většina času v muzejní pracovně a zpracovávaly se výsledky z terénu. Ve vegetační sezóně probíhaly různé terénní průzkumy a exkurze. Bavilo mě obojí a obdivovala jsem přítom vysoké pracovní nasazení Slávky i dr. Sofrona a také jejich velkou houževnatost, s jakou byli schopni zhostit se i náročnějších projektů a úspěšně je – navzdory různým komplikacím – dotáhnout do konce. Při terénních průzkumech se pracovalo i za nepříznivého počasí, ale Slávka i dr. Sofron se vždy snažili, aby vše šlo co nejlíp v závislosti na dané situaci. Při mapování vegetace v západní části Šumavy často přicházely pořádné slejváky a bylo potřeba chránit mapy i zápisky pod velkými deštníky. Ačkoliv jsme měli mokro v botách a kolem nás se rojila hejna muchniček, šumavská krajina nám vše vynahradila svou podmanivou krásou, ať už na květnatých loukách, slatiništích, zádumčivých ladech nebo v podmáčených smrčínách, kolem potoků a prameništ' i v lesních lemech zdobených kvetoucí pruhou arnikou. Při jiném vegetačním průzkumu Šumavy bylo zase po celý týden velké parno, takže při výstupu na Ostrý jsme se pěkně zapotili, ovšem dr. Sofron si po celou dobu chůze udržel lehký krok.

Kromě Šumavy se také sbírala data pro připravovanou publikaci Květena města Plzně, což byla výborná příležitost obeznámit se s pestrou teplomilnou flórou bývalých suchých pastvin dochovaných v okrajích plzeňské metropole. Slávka mě také seznámila s její nejoblíbenější lokalitou, na jejíž ochraně i výzkumných akcích se aktivně podílela (a doposud se podílí dle svých možností). Jedná se o přírodní památku Pastviště u Finů ležící v malebné krajině nedaleko Albrechtic u Sušice, Slávčina rodného města. Pastviště u Finů – to je botanický ráj s druhově pestrými loukami a pastvinami hostícími spoustu vzácných druhů rostlin, zkrátka takové „Malé Karpaty“, jak říká Slávka, a ještě navíc s vitální populací kriticky ohrožené orchideje švihlíku krutiklasu (*Spiranthes spiralis*). V roce 1997 jsme tu se Slávkou strávily několik červnových dní věnovaných podrobnému průzkumu vegetace, na který pak navazovaly další dva prováděné v letech 2002 a 2012, ve spolupráci s našimi kolegy z plzeňského i chebského muzea.

Nesmírně si vážím pomoci a podpory, kterou mi Slávka a dr. Sofron poskytovali po celou dobu zpracovávání mé diplomové práce zaměřené na flóru a vegetaci jižní části přírodního parku Plánický hřeben. Pravidelné konzultace ke zpracovávaným výsledkům, mnoho praktických rad a inspirace, poskytování odborné literatury, vytváření příjemného a klidného pracovního zázemí, podpora při prezentování dat na botanické konferenci v Praze...

Po ukončení studia v Plzni bylo příležitostí k vzájemnému setkávání méně, vídali jsme se (a nadále se vídáme) především na akcích Západočeské pobočky ČBS nebo v plzeňském muzeu. Teprve s odstupem času si uvědomuji, jakou výbornou průpravu mi dr. Sofron se Slávkou poskytli k mé budoucí botanické profesi. I to, co mi dřív připadalo jako samozřejmost, bylo svým způsobem jedinečné a těší mě, že mám stále z čeho vycházet i při své nynější práci, se samovolným přesahem do mého osobního života.

Oběma jubilantům – našim milým kolegům – přeji pevné zdraví, mnoho radosti, tvůrčích i fyzických sil, elánu a optimismu do dalších let a těšit se na další společná setkávání (nejen) při pobočkových akcích.

Ivona Matějková

Životopisné údaje obou jubilantů byly zveřejněny:

PECHÁČKOVÁ S. (2013): Naši jubilanti – Jaromír Sofron, Slávka Nesvadbová a Calluna. – Calluna, Plzeň, 18/1: 16.

Slávka Nesvadbová čtenářům Calluny

Charakter mojí osobní bibliografie se za poslední léta výrazně proměnil. Z botanických časopisů se postupně přesunula na stránky obecního zpravodaje a jména rostlin v nadpisech nahradily názvy dýšinských výstav, pořádání různých soutěží, výsadby stromů, aktivity Okrašlovacího spolku či kulturního výboru zastupitelstva. Důvod je jednoduchý: od března 2009 jsem v muzeu pracovala už jen jako důchodkyně na velice krátký úvazek a od začátku r. 2014 jsem odevzdala klíče od pracovní botaniky v Tylově ulici Ondrovi Peksovi.

A přišly nové zájmy, nová dobrovolnická práce, ale i zdravotní problémy. Sem tam se podařilo dát společně se členy pobočky dohromady zajímavý materiál (např. rozšíření r. *Virga*), nebo zpracování květeny a vegetace polesí Kozel nad Berouňkou, čímž jsme s J. Sofronem asi naposledy vzdali hold F. Malochovi. S osvědčeným týmem kolegů a přátel, jezdicích léta na Albrechtice u Sušice, jsme dokončili metodicky zásadní příspěvek k vegetaci chráněného území Pastviště u Finů.

Sama si nejvíce z posledního období cením spolupráce s ing. J. Čihákem; podařilo se nám dát dohromady obrovské množství dat k působení Kašpara M. Sternberga na západočeské Březině a díky pochopení ředitele Západočeského muzea dr. F. Frýdy je zveřejnit na webu muzea. Za hodně důležité pro budoucí badatele považují zveřejnění dosud neznámých 15 000 zápisů o rostlinách pěstovaných v botanické zámecké zahradě na Březině. Nezapomenutelné bylo osobní setkání s panem hrabětem Zdeňkem Sternbergem na hradě Český Šternberk. Ráda bych poděkovala muzejníkům z různých oborů a specializací, které jsem do té doby neznala, ale přesto nám při této práci ochotně pomohli.

Za dlouhá léta setkávání a debat s mnoha lidmi v pobožce i v muzeu jsem se od nich mnohé naučila; teď se naskytla příležitost předat tyto zkušenosti dál i lidem nebotanickým.

Pokud někoho opravdu zajímá, co dělá jeden z dýšinských botaniků v penzi, může se začíst do Obecního zpravodaje (<http://www.obecdysina.cz/zpravodaj-obce/>), nebo si prohlízet akce Okrašlovacího spolku (<http://www.obecdysina.cz/zivot-v-obci/spolky-sdruzeni/okraslovaci-spolek/>) či si listovat výstavami, uspořádanými na vsi (<http://www.obecdysina.cz/galerie-modry-salonek-1/>).

Přeji všem současným i budoucím botanikům-penzistům, aby je jejich penzijní věk těšil...

V Nové Huti 25. září 2017 sepsala budoucí sedmdesátnice
Slávka Nesvadbová.

Bibliografie za léta 2013–2017 (přírodovědné práce)

Navazuje na seznam uvedený v Calluna 2013/1: 17–24.

2013

NESVADBOVÁ J. (2013): *Radiola linoides* ve lhotské pískovně stále roste. – Calluna, Plzeň, 18/1: 7–8.

NESVADBOVÁ J. (2013): *Carex tomentosa* na Plzeňsku neroste. – Calluna, Plzeň, 18/1: 9–10.

NESVADBOVÁ J. (2013): 50. výročí Západočeské pobočky ČBS v Plzni – ohlédnutí za jubileem. – Calluna, Plzeň, 18/1: 14–15.

- NESVADBOVÁ J. (2013): Karel Homan – 110 let od narození znamenitého floristy. – Calluna, Plzeň, 18/1: 24–25.
- NESVADBOVÁ J. [ed.] (2013): Výběr nových publikací za rok 2012, příp. 2011. – Calluna, Plzeň, 18/1: 15–16.
- NESVADBOVÁ J. (2013): Paškův park v Nové Huti – obnova po 85 letech. – Obecní zpravodaj, Dýšina, červen 2013: 6.
- NESVADBOVÁ J. & BÍLEK O. (2013): Exkurze dolní části Korečnického potoka a shrnutí znalostí o území. – Calluna, Plzeň, 18/1: 2–5.
- PECHÁČKOVÁ S. [ed.] (2013): Zajímavé floristické nálezy. – Calluna, Plzeň, 18/1: 10–13. (J. Nesvadbová collab.)
- 2014**
- NESVADBOVÁ J. (2014): Výstava k 50 letům Západočeské pobočky ČSBS putovala dál... – Calluna, Plzeň, 19/1: 27.
- NESVADBOVÁ J. [ed.] (2014): Víme, kde v západních a jihozápadních Čechách roste štěticha (*Virga sp. div.*)? – Calluna, Plzeň, 19/1: 14–19.
- NESVADBOVÁ J. (2014): Pamětní deska Františka Malocha v lese Háj je obnovena. – Calluna, Plzeň, 19/1: 27–28.
- NESVADBOVÁ J. (2014): Václav Mencl a Wilsonův most v Plzni. – Calluna, Plzeň, 19/1: 28.
- NESVADBOVÁ J. (2014): Červená kniha květeny jižní části Čech již vyšla. – Calluna, Plzeň, 19/1: 29.
- NESVADBOVÁ J. (2014): Výběr zajímavých publikací. – Calluna, Plzeň, 19/1: 29.
- NESVADBOVÁ J. (2014): Zemřel MUDr. Josef Malý (17. 3. 1914 – 2. 9. 2013). – Calluna, Plzeň, 19/1: 33.
- NESVADBOVÁ J. (2014): Nedožitá životní jubilea. – Calluna, Plzeň, 19/1: 33. [J. Hanuš, J. Dostál, M. Rodr, J. Čermák, J. Strejc.]
- NESVADBOVÁ J. (2014): Okrašlovací spolek v roce 2014. – Obecní zpravodaj, Dýšina, únor 2014: 6–7.
- NESVADBOVÁ J. & PECHÁČKOVÁ S. (2014): První lokalita invazního starčku úzkolistého (*Senecio inaequidens*) v západních Čechách. – Calluna, Plzeň, 19: 22.
- NESVADBOVÁ J. & SOFRON J. (2014): Floristické exkurze do lesů nad levým břehem Berounky mezi Habrovou a Nadrybami. – Calluna, Plzeň, 19/1: 2–10.
- PECHÁČKOVÁ S. [ed.] (2014): Zajímavé floristické nálezy. – Calluna, Plzeň, 19: 23–26. (J. Nesvadbová collab.)
- 2015**
- BÍLEK O., NESVADBOVÁ J. & ČIHÁK J. (2015): Zámecký park Březina a odkaz K. M. Sternberga – úvodní botanická exkurze. – Calluna, Plzeň, 20/1: 2–3.
- MATĚJKOVÁ I., NESVADBOVÁ J., BRABEC J. & SOMOL V. (2015): Vegetační změny v NPP Pastviště u Finů v letech 1987 až 2015. – Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., 119: 5–59.
- NESVADBOVÁ J. & PECHÁČKOVÁ S. (2015): Oprava: *Senecio inaequidens* podruhé. – Calluna, Plzeň, 20: 17.
- PECHÁČKOVÁ S. [ed.] (2015): Zajímavé floristické nálezy. – Calluna, Plzeň, 20: 14–17. (J. Nesvadbová collab.)
- SOFRON J. & NESVADBOVÁ J. (2015): Doplněk k nástinu botaniky v západních a jihozápadních Čechách (2009). – Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., 119: 61–62.
- 2016**
- NESVADBOVÁ J. (2016): Zakládající člen Západočeské pobočky ČBS Karel Čížek slaví. – Calluna, Plzeň, 21/1: 23–24.
- NESVADBOVÁ J. (2016): Sedmdesátiny paní učitelky Heleny Markové. – Calluna, Plzeň, 21/1: 24.
- NESVADBOVÁ J. (2016): Ochránář a botanik M. Hostička (17. 3. 1936 Hradec Králové – 17. 2. 2015 Plzeň). – Calluna, Plzeň, 21/1: 29.
- NESVADBOVÁ J. & BÍLEK O. (2016): Rozšíření vybraných nepůvodních druhů – sledování pokračuje. – Calluna, Plzeň, 21/1: 22.
- NESVADBOVÁ J. (2016): Staré lípy u silnice do Huti padly. – Obecní zpravodaj, Dýšina, březen 2016: 4.
- NESVADBOVÁ S. (2016): Už jste slyšeli slavíka? – Obecní zpravodaj, Dýšina, květen 2016: 6.
- NESVADBOVÁ J. & ČIHÁK J. (2016): Rok a půl s Kašparem Maria Sternbergem. – Calluna, Plzeň, 21/1: 22.
- NESVADBOVÁ J. & ČIHÁK J. (2016): Kašpar M. Sternberg a Březina. – Webové stránky Západočeského muzea v Plzni; URL: <http://www.zcm.cz/node/190/kaspar-m-sternberg-brezina> [Dosud nezveřejněné původní materiály k životu a dílu K. M. Sternberga na Březině, obsahující následující oddíly: Úvod, O projektu, Sternbergovy seznamy, Zdroje, Přehledy, Knihovna, Květena, Historické fotografie, Březina, Náměty, Pro uživatele, Výzva. Pro botaniky je nejceněnější oddíl Sternbergovy seznamy, přinášející přes 15 000 přepsaných původně rukopisných zápisů o pěstovaných a zasílaných rostlinách v březinské botanické zámecké zahradě.]
- NESVADBOVÁ J., MATĚJKOVÁ I. & PIVOŇKOVÁ L. (2016): Západočeši se nechali okouzlit (nejen) orchidemi Džbánu. – Calluna, Plzeň, 21/1: 5–6.
- NESVADBOVI J. & J.: (2016): Pečujeme v Dýšině o stromy? – Obecní zpravodaj, Dýšina, říjen 2016: 3.
- PECHÁČKOVÁ S. [ed.] (2016): Zajímavé floristické nálezy. – Calluna, Plzeň, 21/1: 19–22. [J. Nesvadbová: *Aquilegia vulgaris*, *Trifolium striatum*, *Veronica peregrina*, p. 20–21.]
- SVITAVSKÁ-SVOBODOVÁ H., BUREŠ J. BEZDĚK M. & NESVADBOVÁ J. (2016): Paleoeologická rekonstrukce mladoholocenních lesních ekosystémů v merklínské pánvi a vyhodnocení vlivů lidských disturbancí v krajině podle pylové analýzy maloplošného lesního rašeliniště. – Erica, Plzeň, 23: 41–70.
- 2017**
- NESVADBOVÁ J. (2017): „Povinná četba“ pro floristy. – Calluna, Plzeň, 22/1: 25.
- NESVADBOVÁ J. (2017): Dvě výročí roku 2017. – Calluna, Plzeň, 22/1: 25.
- NESVADBOVÁ J. (2017): Obnova a údržba dřevin na dýšinském hřbitově již začala. – Obecní zpravodaj, Dýšina, duben 2017: 5.
- NESVADBOVÁ J. (2017): Známé rostliny, které kolem nás rostou. – Obecní zpravodaj, Dýšina, květen 2017: 8. [Soutěž Mladý zahrádkář – poznávání rostlin.]
- NESVADBOVÁ J. (2017): Druhá etapa obnovy Paškova parku. – Obecní zpravodaj, Dýšina, červen 2017: 4.
- NESVADBOVI J. a J. & VACÍK R. (2017): Volavka bílá v Nové Huti a okolí. – Obecní zpravodaj, Dýšina, únor 2017: 3.
- PECHÁČKOVÁ S. [ed.] (2017): Zajímavé floristické nálezy. – Calluna, Plzeň, 21/1: 21–25. [J. Nesvadbová: *Camelina microcarpa*, *Carlina vulgaris*, *Holosteum umbellatum*, *Lathraea squamaria* subsp. *squamaria*, *Trifolium incarnatum*, *Veronica polita*.]

Pozn. red.: Seznam citací byl zkrácen o řadu nebotanických prací. Doporučujeme čtenářům nahlédnout do Obecních zpravodajů obce Dýšina, viz odkaz výše.

Za redakci přejeme jubilantce Slávce, aby se nadále mohla těšit ze všech aktivit, které ji baví a přinášejí mnoho radosti i vnitřní uspokojení.

Bibliografie – Jaromír Sofron

Navazuje na seznam uvedený v Calluna 2013/1: 16–17.

2012

SOFRON J. (2012): Co předcházelo Západočeské pobočce České botanické společnosti? – Calluna, Plzeň, 17/2: 1–2.

SOFRON J. (2012): Jaký byl přínos botaniků neprofesionálů k poznání květeny západních Čech. – Calluna, Plzeň, 17/2: 4–5.

2013

NOVÁ J. & SOFRON J. (2013): Exkurze Západočeské pobočky ČBS do Kornatic. – Calluna, Plzeň, 18: 1–2.

SOFRON J. & NESVADBA J. (2013): Závodní lyžování v Nové Huti a Dýšíně. – Sborn. Muz. Dr. Bohuslava Horáka, Rokycany, 25: 56–66.

2014

CHVOJKOVÁ E. & SOFRON J. (2014): Příspěvek k poznání klimaxových smrčín a dalších rostlinných společenstev na severních svazích Klínovce. – Calluna, Plzeň, 19/1: 19–22.

NESVADBOVÁ J. & SOFRON J. (2014): Floristické exkurze do lesů nad levým břehem Berounky mezi Habrovou a Nadrybami. – Calluna, Plzeň, 19/1: 2–10.

SOFRON J. (2014): Džungle za plotem. – Calluna, Plzeň, 19/1: 27.

SOFRON J. (2014): Zpráva o archivu Západočeské pobočky České botanické společnosti. – Calluna, Plzeň, 19/1: 27.

2015

SOFRON J. (2015): Několik poznámek k výskytu *Cardamine hirsuta* L. v Dýšíně. – Calluna, Plzeň, 20/1: 6.

SOFRON J. & NESVADBOVÁ J. (2015): Doplněk k nástinu dějin botaniky v západních a jihozápadních Čechách (2009). – Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., 119: 61–62.

2016

SOFRON J. (2016): Dýšinská Madona na výstavě o Karlu IV. – Terno, Dýšina, no. 215 (z 2. 10. 2016): 2.

ODEŠLI OD NÁS

Doc. Dr. Josef Smola, CSc.

(7. 1. 1930 – 26. 12. 2016)

Blíží se smutné výročí, kdy odešel z našich řad doc. Josef Smola. Byl mým učitelem, poté i kamarádem. Díky aktivitám Botanické společnosti jsme se vídali poměrně často. Moc jsem si proto považoval, když mi nabídl tykání. Naše přátelská kolegiální trvala téměř čtyřicet let.

Jeho odborná a profesní dráha je obecně známá všem kolegům a spolupracovníkům, o jeho osobním životě však víme velmi málo.

O tom, že jeho osobní život byl silně ovlivněn tím profesním, svědčí i fakt, že obě jeho děti, dcera Renata a syn Richard, naplnily pověstné přísloví o stromu a jablku. Dcera je středoškolskou učitelkou a syn ředitelem základní školy. Jsem proto velice rád, že se následujícími řádky podělili o svoji vzpomínku na otce.

Náš tatínek a dědeček měl rád svoji práci a miloval svoji rodinu. Byl to velice laskavý, obětavý a pracovitý člověk, který byl nejšťastnější, když měl okolo sebe své blízké, když oni byli šťastní a spokojeni. Rád s námi jezdil na výlety, velmi často na svoji milovanou Šumavu, kde jsme podnikali dlouhé procházky, tatínek fotografoval, sbíral lišejníky, ale vždy nám a později svým vnoučatům vyprávěl nejen o přírodě, ale o všem zajímavém, o životě. Když jsme byli malí, tatínek pro nás vymýšlel různé zábavy, kterých se aktivně účastnil. A tak nám navždy zůstanou ve vzpomínkách zimní výpravy do lesa, které se v podání tatínka staly například dobrodružnou cestou na severní točnu nebo bojovou hrou s budováním sněhových bunkrů. Tatínek byl nejen vynikající učitel a vědec, ale byl také člověk velmi praktický, uměl se postavit ke každé práci. Rádi jsme například s tatínkem pekli vánoční cukroví a on opět dokázal tuto činnost okořenit nejen vanilkou a skořicí, ale především různými vtípnými historkami a příběhy.

Tatínek nám, dětem i vnoučatům, byl po celý život vzorem svou moudrostí, lidskostí, laskavostí a pracovitostí, předal nám své znalosti, zkušenosti a lásku, obohatil naše životy a my budeme navždy vzpomínat na jeho usměvavou tvář.

Jako vysokoškolský pedagog jsi nám vždy imponoval svým vystupováním, taktem a snahou pomáhat. Jako učitel budoucích učitelů jsi nám byl vzorem. Všichni Ti přejeme, aby Tvé botanické nebe bylo plné Tvých milovaných lišejníků, zejména rodu *Umbilicaria*.

S úctou Jiří Cais

RNDr. Jan Štěpán odešel na věčnost

25. března 2017 jsme se v modlitebně Církve bratrské v Praze rozloučili s RNDr. Janem Štěpánem, zesnulým 15. 3. t. r., osobností nejen širokého intelektuálního rozhledu, ale i širokého, humanitou a láskou naplněného srdce, která nemalou měrou zasáhla do mnoha oborů lidské činnosti.

Narodil se 11. května 1932 v Praze, tamtéž vystudoval reálné gymnázium, zakončené maturitou r. 1951, ale teprve po nuceném dvouletém pracovním nasazení v Chemo projektu mohl uvažovat o dalším studiu.

Ač inklinoval k jiné profesi, tuhé politické poměry mu umožnily studium aspoň na Vysoké pedagogické škole, kde si vybral aprobaci biologie-chemie. Studia absolvoval v letech 1953–1957 a po nich setrval na katedře botaniky této školy jako asistent u prof. Zd. Černožského.

Dlouho zde zůstat mu však dopřáno nebylo. Pro své náboženské přesvědčení, hlubokou víru v Boha, jež ateistickému režimu nemálo vadila, a tedy z obavy, aby studenty, vyjádřeno tehdejší terminologií komunistického režimu, „nenakazil tmářskými idealistickými ideologiemi“, musel školu roku 1961 opustit.

Naštěstí, díky odchodu dr. K. Kopeckého ze Státního ústavu pro územní plánování (TERPLANu), mohl nastoupit na jeho místo jako specialista. Zde se významně po několika letech uplatnil mj. i při tvorbě Územního plánu rajonu Šumava, jehož hlavním garantem byl vynikající urbanista Ing. arch. František Mareš. To bylo v letech 1964–1965.

Po odchodu z Terplanu se stal vedoucím oddělení životního prostředí Ministerstva výstavby a techniky ČSR (1974–1989). Poté přijal místo v pražském zastoupení firmy H. Hölter GmbH, kde setrval do roku 1992. Ale již od roku 1991 do r. 1993 působil jako odborný asistent na Fakultě životního prostředí Univerzity Jana Ev. Purkyně v Ústí nad Labem.

V botanice začal odborně pracovat již v době působení na místě asistenta na VPŠ (zhruba od r. 1958), a to na výzkumu v jižní, tedy volně přístupné části Brd. Zde se mohl věnovat floristickému výzkumu, zvláště díky možnosti pobytů v letních měsících v Rožmitálu pod Třemšínem. Z exkurzí do tohoto území čerpal témata pro dlouhou řadu přípravných, převážně floristických prací, publikovaných např. v Časopise Národního muzea, Ochrane přírody, Zprávách Československé botanické společnosti, Sborníku Západočeského muzea, Zprávách muzeí Západočeského kraje, Zpravodaji Západočeské pobočky Československé botanické společnosti, Acta ecologica naturae ac regionis aj., jež nakonec zúrodnil v rigorózní práci Studie o lesní flóře a vegetaci Brd a Podbrdská (1968). Tu r. 1969 předložil na Přírodovědecké fakultě UK v Praze a na základě její obhajoby získal titul RNDr. Výtah publikoval ve Sborníku Západočeského muzea pod názvem Rozšíření a ekologie bylinných druhů lesní květeny Brd (1974, 30 p., 46 map). Důsledná excerpta ze starších regionálních prací z tohoto území jej přivedla k sestavení dvou obsáhlých botanických bibliografií Brd a Podbrdská (1969, 1988). Sběry cévnatých rostlin uložil do herbáře Západočeského muzea v Plzni, kartotéku těchto druhů převzalo Hornické muzeum v Příbrami-Březových Horách.

Již v šedesátých letech vstoupil do kontaktu se Západočeskou pobočkou Československé botanické společnosti, kde mj. inicioval postupné vydávání Fytogeografického atlasu západních Čech, jehož realizace se zúčastnil i jako spoluautor, a vydání prvních dílů zajistil v již zmíněném sborníku Acta ecologica naturae ac regionis (1971–1979).

Dalším územím, jež Štěpána zaujalo, byla Šumava, a to jednak v souvislosti s tvorbou zmíněného Územního plánu, jednak prostřednictvím kontaktu s prof. J. Jeníkem, zvláště díky jeho – tehdy nedávno formulované – teorii A-O systémů. Ve spolupráci s autorem tohoto vzpomínkového článku došlo k vypracování aplikace Jeníkovy teorie na šumavské kary, kterážto studie byla zveřejněna v Rozpravách ČSAV (SOFRON & ŠTĚPÁN 1971). Stejněho roku oba autoři zveřejnili fytoecologickou práci Přirozené porosty na náplavech horní Otavy (Preslia, Praha).

Štěpán se uplatnil i ve státní ochraně přírody, a to jako krajský konzervátor; tuto funkci zastával již od r. 1960, navrhl např. zřízení přírodní rezervace Getsemanka nedaleko Teslín v Brdech.

Po listopadu 1989 se mohl konečně vrátit ke své původní lásce, již se v důsledku ideologicky zrušeného tehdejšího režimu nemohl svobodně věnovat – k nejnovějším českým dějinám a archivnictví. Jeho láskou bylo též organizování různých edičních činností.

Zaměřil se jednak na aktivity v Nadaci Přemysla Pittra a Olgý Fierzové, kde v letech 1994–2006 vedl ediční komisi. Zde mohl konečně efektivně zúročit svoje přesvědčení a humanitární snahy. Intenzivněji se mohl konečně angažovat i v Církvi bratrské, zde jako archivář její Rady; pracoval i v redakci Kostnických jisker, publikoval v měsíčníku Bratrská rodina a Bratrský pozdrav, další články převážně regionálního obsahu zveřejňoval např. v Třemšínských listech (zde např. o roželovském záměčku a jeho nedobrovolných obyvatelích, jimiž v době komunistického útlaku byli Mons. Jan Šrámek, P. František Hála, krátce též arcibiskup Josef Beran).

Značnou měrou se zasloužil jako redaktor i autor (resp. spoluautor) o vydání následujících personálních studií: Kazatel František Urbánek (1999, 136 p., 23 photo), s prof. dr. Josefem Smolíkem: T. G. Masaryk ve třech stoletích (2001, 464 p.), Alois Adlof (2012, 595 p., zde na str. 526–527 Štěpánova bibliografie k tomuto tématu).

Ač člen Církve bratrské, byl přesvědčeným ekumenistou; upřímně se přátelil s hodnostáři jiných církví, jejichž problematiku dokonale ovládal. Tak byl např. přítelem i kardinála Miloslava Vlka, s nímž se seznámil v době jeho působení v Rožmitálu pod Třemšínem a od něhož se datem narození lišil jen o několik málo dní. Jen o několik málo dní se lišila i data jejich úmrtí, den pohřbu obou byl týž – 25. březen 2017!

Jaromír Sofron

SOFRON J. & ŠTĚPÁN J. (1971): Vegetace šumavských karů. – Rozpravy ČSAV, Ser. Math.-Natur., Praha, 81/1: 1–58.

Prof. RNDr. Jan Suda, Ph.D.

– vědec, florista, kamarád

(16. 5. 1974 – 9. 3. 2017)

Bylo pozdní odpoledne, nízké slunce ukazovalo svět v pastelových barvách a k Sušici se blížila bouřka. Stoupal jsem od hřbitova na Žižkův vrch, kde jsme s Honzou Sudou 7. září 1993, tj. přesně před 24 lety, našli v záplavě tisíců trličníků brvitých (*Gentianopsis ciliata*) malou populaci hořečku nahofklého (*Gentianella amarilla*). Já to samozřejmě zjistil až pohledem do staré záznamové tabulky. Musel jsem se usmát, protože Honza by to určitě věděl. Přesně na den. Mockerát nás škádlil otázkami typu: „A jestli-pak víš, kde jsme byli tento den před 10 lety?“ A než si člověk stačil spočítat, v kolikátém byl ročníku a kdeže jsme se mohli toulat, už vyprávěl: „Šli jsme přece od Tetřeví slati na Kvildu a pod elektrickým vedením jsme našli *Leucorchis albida*. Oba jsme ji viděli poprvé.“ A začal by chrlit další druhy z vydařeného týdenního vandru Šumavou. Pošumaví a Šumava byly krajem Honzova „dětství, chlapectví, jinošství“ a současně jeho botanických začátků.

Honza Suda se narodil 16. května 1974 v porodnici v Klatovech, jeho rodina však žila a dosud žije v Chanovicích na pomezí Horažďovicka a Blatenska. Gymnázium Honza studoval v Sušici, kde bydlel, dnes by se řeklo na privatě, u sušického nádraží, aby nemusel každodenně složitě dojíždět do Chanovic. Občas tak trávil odpoledne „na čaji“ u Vaněčků. (Řídící učitel na penzi a autor Květeny Horažďovicka Josef Vaněček s manželkou bydleli tehdy v sídlišti Na Tržišti, na druhé straně centra města, než se nachází sušické gymnázium.) Honza sám ale datoval svoje rozhodnutí stát se botanikem někam ke svým 12 letům, kdy ho uchvátil botanický článek o masožravých rostlinách. (Bohužel ani v dnešním digitálním věku se nám nepodařilo tento článek najít.) Na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze nastoupil Honza na podzim 1992 už jako hotový florista, byť jako nenápadný a skromný student.

Nás, své spolužáky, však už tehdy udivoval encyklopedickými znalostmi a schopností „vyfotit si“ a zapamatovat téměř cokoliv. Nikdy jsme neviděli kohokoli jiného, kdo by si vzal nový díl Květeny ČR a během několika málo večerů jej celý přečetl jako beletrii. A ještě si velkou část přečteného zapamatoval. Botanické výlety s ním byly radost, protože když jsme narazili na nějakou nám neznámou rostlinu, začal vyjmenovávat všechny druhy rodu známé z České republiky a brzy jsme vylučovací metodou dospěli k nějakému, často i správnému, jménu. Při botanických exkurzích na fakultě (zejména s Lubomírem „Dadoušem“ Hroudou) si Honza velmi rychle vybudoval nadhled nad běžnou variabilitou a získal to správné „botanické oko“. Na fakultě neuvěřitelně „rostl“ i v jiných oblastech. V roce 1992 neuměl ani slovo anglicky, v roce 2000 už přednášel dvouseměstří přednášku Vascular plant botany

(anglickou mutací Botaniky cévnatých rostlin pro studenty ze zahraničí). Pět let po příchodu do Prahy již vedl praktika, terénní exkurze, záhy začal přednášet základní i speciální přednášky atd. A nebylo to přednášení ledajaké. Jeho entuziasmus a nadšení se přenášelo i na jeho posluchače (viz vzpomínky studentů – Kolektiv autorů 2017). Cenu „Studentský Velemlok 2000“ získal kolektiv vedoucích týdenního terénního botanického kurzu z velké části právě jeho zásluhou. Ocenění za nejlepší přednášku si odvezl také z konference Analytická cytometrie III (2005). A ve dnech, kdy vznikala tato vzpomínka, se Honza in memoriam stal druhým nositelem Ceny Arnošta z Pardubic pro vynikajícího vyučujícího Univerzity Karlovy.

A podobně by šlo pokračovat ve výčtu mnoha Honzových dovedností. Honza se zkrátka ve fakultním botanickém životě našel. Kromě talentu měl z nás, jeho vrstevníků, také největší „tah na branku“. Na koleji vstával v pět ráno (kdo z nás?!), aby jel naproti své budoucí ženě Radce k autobusu od Slaného, celý den trávil na katedře, v posteli si pak do noci četl květeny, klíče, botanické časopisy, atd. Do čehokoliv se Honza pustil, rychle zvládl a dovedl i ke zdárnému závěru – a to se týká jak metodicky obtížné diplomové i dizertační práce (SUDA 1997a, 2004), od jejichž témat ho mnozí odrazovali, tak i následných vědeckých studií. A právě díky tomu se mu v neobyčejně rychlém sledu podařilo postupovat v univerzitním kariéřním žebříčku (Ph.D. 2004, docent 2007, profesor 2014, tzn. v nebyvalých čtyřiceti letech), ačkoli o tituly samotné mu nikdy nešlo (a než by si šel pro profesorský diplom, raději v ten moment oslavoval se svými studenty, pro něž byl nejen autoritou, ale současně kamarádem).

Honza se poměrně záhy začal věnovat květeně širšího území než je náš český „dvoreček“. „Expandoval“ do mediteránu (podílel na květenách Řecka a Turecka), s kolegy publikoval řadu prací z Makaronésie (zejména z Kanárských ostrovů), velmi si oblíbil Kapsko (výsledkem devíti, vždy několikátýdenních cest bylo několik publikací i popisy nových druhů). Záhy se etabloval jako vědec, propagátor průtokové cytometrie v systematické botanice a do svých 43 let byl autorem či spoluautorem stovky publikací s „impakt faktorem“ (to ale lépe popsali jiní, viz CHUMOVÁ & TRÁVNÍČEK 2017). Stal se také významným popularizátorem vědy – autorem více než čtyř desítek popularizačních publikací i členem a posléze předsedou redakční rady časopisu Živa (přehled článků uvádí CHUMOVÁ & TRÁVNÍČEK 2017, přehled ocenění za popularizaci vědy KOVÁŘ 2017). Jako člověka, který dovede zpřístupnit poznatky vědy, a nadšeného popularizátora jsme jej vnímali také my, jeho spolužáci, dnes pracovníci regionálních muzeí, kam jsme jej zvali (i s přítelkyní a později manželkou Radkou) na přednášky z celého světa. V Chebu např. o květeně Kanárských ostrovů (2006), Kapska (2007) a Kapverdské oblasti (2011). Dodnes se mi vybavuje neuvěřitelný obrázek z 1. března 2007, kdy Honza a Radka Sudovi přednášeli ve Valdštejnské obrazárně Muzea Cheb „Rozkvetlou Jižní Afrikou“ a 103 návštěvníků přes dvě hodiny nadšeně hledělo na vesměs neznámé, latinsky pojmenovávané květy. Nikdo neodešel a mnozí po přednášce ještě chodili a říkali, jak to bylo báječné. Tak Honza dovedl svým nadšením nakazit širokou veřejnost.

Floristických příspěvků z Čech Honza příliš nepublikoval, některé jsou však velmi zajímavé. Západních Čech se týká zejména několik floristických nálezů (ANONYMOUS 1998), nález lnice rolní (*Linaria arvensis*) u Chanovic (SUDA 1999, 2001) a studie jeho oblíbených klikev – *Oxycooccus* (SUDA 1997a, 1998). Z floristických prací z jiných regionů jmenujme alespoň publikaci kolektivních nálezů žabníčku vzplývavého – *Luronium natans* či třezalky pěkné

Obr. 7 – Honza Suda při výkladu na cestě na Skalné vrata v Dolině Siedmich prameňov (Belianské Tatry) v rámci exkurze ke Květeně střední Evropy 12. 7. 2010.

– *Hypericum pulchrum* v Labských pískovcích (SUDA et al. 2000, 2001) a studii rodu *Empetrum* v Krkonoších i jinde (ABAZID et al. 2004, SUDA et al. 2004). Zajímavé floristicko-taxonomické problémy vybíral Honza i pro své studenty na katedře botaniky, na dalších spolupracoval se svými dalšími kolegy, byl nositelem bezpočtu grantů. Ze studií týkajících se nějakým způsobem květeny západních Čech jmenujme alespoň práce o rožci kuřičkolistém – *Cerastium alsinifolium* (VÍT et al. 2014), hadcových svízelech – *Galium pumilum* agg. (např. KOLÁŘ et al. 2014), konikleci Hackelově (KREJČOVÁ et al. 2011) a endemických hadcových chrasťavicích (např. DOUBKOVÁ et al. 2011, KOLÁŘ et al. 2015).

Zdálo se, že Honzovo „raketové tempo“ nemůže snad nikdy skončit, i když po narození vytoužené dcery Klárky (2013) kladl čím dál větší důraz i na rodinný život. Uprostřed mnoha aktivit a plného života se však nenápadně začaly objevovat zdravotní potíže. Odpoledne 29. listopadu 2015 Honza zkolaboval v metru při návratu z konference České botanické společnosti, kde nadšeně přednášel o nových poznatcích v biologii ohrožených druhů naší květeny získaných pomocí průtokové cytometrie. O měsíc později byla stanovena základní diagnóza – neoperovatelný adenokarcinom tenkého střeva s dalšími komplikacemi. Následovatelny měsíce Honzova boje o život pomocí chemoterapie a pokusů o biologickou i jinou léčbu. Bohužel zároveň měsíce strašných bolestí a zvyšujících se dávek analgetik. Honza se postupně oprostil od většiny závazků a věnoval se především rodině a léčbě. Při návštěvách v nemocnici i doma vždy říkal, že když mu to aktuálně zdravotní stav umožňuje, dělá z botaniky už jen to, co ho baví. Tím byla jak možnost vrátit se alespoň na jedinou letní přednášku ke svým studentům, tak především návrat ke květeně Čech – psaní a redigování knihy Endemické rostliny České republiky. Pojďme se těšit, co nového se z knihy dozvíme nejen o „našich“ západočeských endemitech. Honza Suda zemřel 9. března 2017.

Jiří Brabec a Daniel Abazid

Literatura

- ABAZID D., SUDOVOVÁ R. & SUDA J. (2004): Rod *Empetrum* (šicha) na rašeliništích Krkonoš. – *Opera Corcontica* 41: 148–152.
- ANONYMOUS (1998) [Suda J. in Anonymous]: Krátká floristická sdělení. – *Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha*, 33: 144, 158, 196, 226, 230.
- CHUMOVÁ Z. & TRÁVNÍČEK P. (2017): Vzpomínka na Honzu Sudu (16. 5. 1974 – 9. 3. 2017). – *Zpr. Čes. Bot. Společ., Praha*, 52: 141–152.
- DOUBKOVÁ P., SUDA J. & SUDOVOVÁ R. (2011): Arbuscular mycorrhizal symbiosis on serpentine soils: the effect of native fungal communities on different *Knautia arvensis* ecotypes. – *Plant and Soil* 345: 325–338.

- KOLÁŘ F., KAPLAN Z., SUDA J. & ŠTECH M. (2015): Populations of *Knautia* (Dipsacaceae) in ecologically distinct refugia on the Hercynian massif belong to two endemic species. – *Preslia*, Praha, 87: 363–386. (+ web appendix)
- KOLÁŘ F., LUČANOVÁ M., KOUTECKÝ P., DORTOVÁ M., KNOTEK A & SUDA J. (2014): Spatio-ecological segregation of di- and tetraploid cytotypes of *Galium valdepilosum* (Rubiaceae) in Central Europe. – *Preslia*, Praha, 86: 155–178. (+ web appendix)
- Kolektiv autorů (2017): Jan Suda očima svých studentů. – *Živa* 65: LXIII–LXVI.
- KOVÁŘ P. (2017): *Živa bez Jana Sudy*. – *Živa* 65: LXII.
- KREJČOVÁ N., URFUS T. & SUDA J. (2011): Jak častý je hybridní koniklec Hackelův? – *Živa* 59: 159–160.
- SUDA J. (1997a): Taxonomická problematika rodu *Oxycoccus* v České republice se zvláštním zřetelem k území Šumavy. – *Zpr. Čes. Bot. Společ.* 32: 189–195 (1998).
- SUDA J. (1997b): Taxonomická studie rodu *Oxycoccus* Hill v České Republice a přilehlých územích. – Ms., 124 p. [Dipl. pr., depon. in: Knihovna katedry botaniky PřF UK, Praha.].
- SUDA J. (1998): A taxonomic study of the genus *Oxycoccus* Hill in the Czech Republic and adjacent territories. – *Novitates Botanici Universitatis Carolinae* 12: 112–113.
- SUDA J. (1999): Výskyt *Linaria arvensis* na Blatensku. – *Zprávy Čes. Bot. Společ.*, Praha, 34: 73–75.
- SUDA J. (2001): Znovunalezené druhy naší květeny – Inice rolní. – *Živa* 49: 17–19.
- SUDA J. (2004): An Employment of Flow Cytometry into Plant Biosystematics. – Ms., 50 p. + papers 1–8 + appendix. [Ph.D. thesis; depon. in: Knihovna katedry botaniky PřF UK, Praha.]. Práce je dostupná také na webových stránkách Botanického ústavu AVČR, URL: <http://www.ibot.cas.cz/fcm/suda/presentation/disertation.pdf>
- SUDA J., BAUER P., BRABEC J. & HADINEC J. (2000): Znovunalezené druhy naší květeny – žabníček vzplývavý. – *Živa* 48: 205–207.
- SUDA J., BAUER P., BRABEC J. & HADINEC J. (2001): Znovunalezené druhy naší květeny. Třezalka pěkná. – *Živa* 49: 113–115.
- SUDA J., MALCOVÁ R., ABAZID D., BANAŠ M., PROCHÁZKA F., ŠÍDA O. & ŠTECH M. (2004): Cytotype distribution in *Empetrum* (Ericaceae) at various spatial scales in the Czech Republic. – *Folia Geobotanica* 39: 161–171.
- VÍT P., WOLFOVÁ K., URFUS T., TÁJEK P. & SUDA J. (2014): Interspecific hybridization between rare and common plant congeners inferred from genome size data: assessing the threat to the Czech serpentine endemic *Cerastium alsinifolium* (Caryophyllaceae). – *Preslia*, Praha, 86: 95–117. (+ web appendix)

Adresy autorů

- RNDr. Daniel Abazid, abazid@husitskemuzeum.cz
 RNDr. Jiří Brabec, jbrabcak@seznam.cz
 Ing. Jan Bureš, rallus@seznam.cz
 RNDr. Jiří Cais, cais@kvjvs.cz
 Prom. ped. Karel Čížek, Palackého 289, 339 01 Klatovy 2
 Jiří Echium Hadinec, echiumj@seznam.cz
 RNDr. Rudolf Hlaváček, hlavacek-r@muzeum-pribram.cz
 RNDr. Zdeňka Chocholoušková, chochol@cbg.zcu.cz
 Michaela a Jiří Kalibánovi, jiri.kaliban@seznam.cz
 Mgr. Ivona Matějková, zamira-klub@volny.cz
 Mgr. Jaroslava Nesvadbová, nesvaslavka@seznam.cz
 Mgr. Jana Nová, novaj@volny.cz
 Ing. Radim Paulič, Radim.Paulic@seznam.cz
 RNDr. Sylvie Pecháčková, spechackova@zcm.cz
 Ing. Lenka Pivoňková, Lenka.Pivonkova@plzensky-kraj.cz
 Jiří Sladký, jiri.sladky@nature.cz
 RNDr. Jaromír Sofron, JHSofron@seznam.cz
 RNDr. Miroslava Šandová, msandova@zcm.cz

Autoři fotografií

- Obr. 1 – Petr Cimický
 Obr. 5 – Jiří Echium Hadinec
 Obr. 6 – Ivona Matějková
 Obr. 7 – Judita Kochjarová
 Foto M. Šandové – Miroslava Šandová, úprava P. Pecháček
 Foto J. Smoly – Pavel Pecháček

Pokyny pro autory

Rukopis je přijímán v textovém editoru Microsoft Word, formáty DOC nebo RTF, s jednou vytištěnou kopií, nebo v elektronické podobě na adrese spechackova@zcm.cz.

Vědecká jména taxonů a syntaxonů je nutné psát kurzívou, jména autorů v literatuře velkými písmeny; jinak celý text psát standardním typem písma (zdůrazněný text je možno psát tučně). Zarovnávat vlevo. Entrovat pouze na konci odstavce, neodsazovat, nevynechávat řádky.

Tabulky je nutné dodat zvlášť, zpracované v tabulkovém procesoru Excel. Tabulky ani obrázky (nejlépe .jpg, .tif) nesmí být zalomeny do textu. Kresby musí být dokonale kontrastní.

U citované literatury je pořadí popisovaných znaků následující:

1. u časopisů: příjmení autora, zkratka křestního jména, tečka, rok vydání práce v závorce, dvojtečka, úplný název práce, tečka, pomlčka, název časopisu nebo jeho zkratka, čárka, místo vydání, čárka, série, třída apod., čárka, ročník, dvojtečka, stránky citované práce, tečka.
2. u knih: až po název knihy stejné, po tečce za názvem následuje údaj o edici, svazku apod., tečka, pomlčka, vydavatel, čárka, místo vydání, čárka, počet stran, tečka.
3. u sborníků, kompendií aj.: příjmení a zkratka křestního jména autora, rok vydání (stejně jako u časopisů), dvojtečka, název práce, tečka, pomlčka, „In“, dvojtečka, příjmení a zkratka křestního jména redaktora, příp. editora sborníku, zkratka „red.“ v hranatých závorkách, název sborníku, čárka, stránky citované práce uvedené zkratkou „p.“, tečka, pomlčka, místo vydání, tečka.
4. u rukopisů (dipl., disert., kandid. prací apod.) jako u knižní publikace, za pomlčkou za názvem práce následuje zkratka „Ms“; na konci práce je nutno v hranatých závorkách uvést údaj o deponaci, jemuž předchází zkratka „Depon.“.
5. u webových stránek: jako u předešlých citací, pomlčka, na závěr uvést adresu www a za ni do závorky datum, kdy autor navštívil citovanou stránku

Poznámky: Zkratky křestního jména autora se uvádějí za příjmením; mezi jména autorů se klade čárka, mezi předposlední a poslední jména autorů „et“. Cituje-li se více prací jednoho autora, vydaných v témže roce, připojuje se za letopočet index ve formě malého písmene. Počáteční písmena časopisu (event. jejich zkratky) se píší velká, členy, spojky a předložky se vynechávají.

Výrazy pro označení edice, svazku, dílu apod. se latinizují (vydání = Ed., svazek = Vol., díl = Tom.), stejně jako výrazy pro označení části, třídy (část = Pars, třída = Cl., řada = Ser.).

Uzávěrka příštího čísla: 24. 10. 2018

Miroslava Šandová Ztracený a znovunalezený botanický poklad Josefa Hněvkovského.....	13
Jaromír Sofron František Maloch opět, leč zcela jinak	14
Jaroslava Nesvadbová Západočeská pobočka v letech 2013 až 2017.....	14
Zdeňka Chocholoušková Jubilant RNDr. Ing. Miroslav Hájek	14
Jiří Echium Hadinec Rudolf Hlaváček slaví 60 let	15
Jiří Brabec Gratulace Eleně Pleskové	19
Jaromír Sofron Jubilující RNDr. Mgr. Miroslava Šandová	19
Ivona Matějková Jaroslava Nesvadbová – 70 let a Jaromír Sofron – 85 let	22
Slávka Nesvadbová čtenářům Calluny	23
Bibliografie – Jaromír Sofron	25
Jiří Cais Doc. Dr. Josef Smola, CSc.	25
Jaromír Sofron RNDr. Jan Štěpán odešel na věčnost	25
Jiří Brabec Prof. RNDr. Jan Suda, Ph.D. – vědec, florista, kamarád	26
Adresy autorů	28